הלכות תעניות פרק א' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון הלכות תעניות — רמב"ם, פרק א'

הקדמה — מקום פון הלכות תעניות אין ספר זמנים

ספר זמנים האט צען הלכות:

- **ערשטע פיר:** שביתת שבת, עירובין, שביתת עשור (יום כיפור), שביתת יום טוב — כללות'דיגע הלכות שביתה.
- **דריי הלכות** פון מצוות פרטיות פון ימים טובים: חמץ ומצה (פסח), שופר סוכה ולולב (תשרי), שקלים (אדר).
- **קידוש החודש** — כללות'דיגע הלכה, תלוי בזמן.
- **חנוכה ופורים** — מועדים דרבנן, קומען לעצט.
- **תעניות** — עס איז דא תעניתים וואס קומען יעדע יאר (תשעה באב, פיר צומות) און אנדערע תעניתים (ווי תענית גשמים). דער עיקר טעם פארוואס הלכות תענית שטייט אין ספר זמנים איז ווייל עס איז א צייט אויפ'ן לוח — ווען מ'מאכט א לוח דארף מען אויך שרייבן ווען מ'פאסט. תענית גשמים איז אפשר דער עיקר טעם — ווייל עס איז מער קבוע (יעדע יאר איז דא א סדר ווען מ'הייבט אן פאסטן אויף רעגן).

מבנה פון הלכות תעניות

- **פרק א'** — די מצוה פון לזעוק ולהריע, און דערנאך די מצוה מדרבנן פון תענית, מיט די כללות'דיגע הלכות פון תענית.
- **פרק ב'** — וואס זענען די צרות אויף וועלכע מ'פאסט, דינים פון צרה גדולה.
- **פרק ג' און ד'** — הלכות תענית גשמים, וואס האט א גאנצע סדר.
- **פרק ה'** — די תעניתים דרבנן (פיר צומות פלוס תענית אסתר וואס איז א מנהג).

כותרת / הקדמה — די מצוה פון תענית

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מצות עשה אחת, והיא להתענות ולזעוק לפני ה' בכל עת צרה גדולה שתבוא על הצבור."

פשט

ווען עס קומט א גרויסע צרה אויף דעם ציבור, איז דא א מצות עשה צו טון צוויי זאכן: (1) פאסטן, (2) שרייען פאר הקב"ה.

חידושים און הסברות

1) דער רמב"ם'ס גרויסער חידוש — א מצוה דאורייתא פאר תענית:

אלע תעניתים (חוץ יום כיפור וואס איז שביתה מאכילה) זענען נישט מפורש אין תורה. תשעה באב איז מתוקן דורך נביאים, תענית גשמים איז תלוי אין מציאות. אין גמרא און משנה איז נישט קלאר ארויסגעשטעלט אז דאס איז א מצוה. דער רמב"ם, וואס ביי אים דארף אלעס האבן א מצוה-סטרוקטור, האט מחדש געווען אז ס'איז דא א **מצוה כללית מן התורה** — ווען ס'קומט א צרה גדולה על הציבור, איז דא א חיוב להתענות ולזעוק. די ספעציפישע תעניתים (תענית גשמים, ד' צומות) זענען א קיום פון דער כללות'דיגער מצוה.

2) להתענות איז מדרבנן, לזעוק איז מדאורייתא:

אינעווייניג אין די הלכות זאגט דער רמב"ם אז **להתענות איז מדרבנן** (מדברי סופרים), און דער דאורייתא-חלק איז **לזעוק ולהריע בחצוצרות**. דאס איז א סתירה לכאורה מיט דער כותרת וואס שרייבט "להתענות ולזעוק" ווי איין מצוה. מ'דארף וויסן וויפיל מ'קען מדייק זיין פון דער כותרת.

3) צרה גדולה על הציבור — נישט יחיד, נישט קליינע צרה:

די מצוה איז נאר ביי א **צרה גדולה** אויף דעם **ציבור** — נישט אויף א יחיד (א יחיד'ס צרה איז נישט א מצוה דאורייתא), און נישט א קליינע צרה. א "קליינע צרה" איז וואס מ'דאווענט יעדן טאג אין שמונה עשרה (רפאנו, ברך עלינו). **צרה גדולה** מיינט עפעס אויסטערלישעס, נישט דער נארמאלער סדר העולם.

4) חילוק צווישן רמב"ם און רמב"ן ביי תפילה בעת צרה:

מענטשן זאגן אז ס'איז א מחלוקת רמב"ם-רמב"ן, אבער דאס איז **נישט געווען**. דער רמב"ם האט אן **עקסטערע מצוה** — נישט די רעגולערע תפילה, נאר אן אנדער מין מעמד וואס דער בית דין דארף קובע זיין. דער רמב"ן מיינט אז ווען א מענטש פילט זיך בצרה זאל ער זיך ווענדן צום אייבערשטן — דאס איז מער אינדיווידועל. ביים רמב"ם איז דער חיוב ערשט נאכדעם וואס ס'איז דא כללים (למשל ביי גשמים — ווען ס'האט שוין געדארפט רעגענען).

5) דער ציבור'דיגער אופי פון די מצוה:

תקיעת חצוצרות איז אייביג א שטארקע ענין ציבורי — דער בית דין בלאזט, דער כהן, דער מלך. תענית ציבור איז א זאך וואס דער ציבור טוט. דער רמב"ם זאגט "בכל עת צרה על הציבור" — אוודאי דארף יעדער יחיד עס טון, אבער דער גדר איז ציבורי.

6) שאלה: וואס איז דער דאורייתא-קיום ביי ספעציפישע תעניתים?

ווען דער בית דין איז גוזר א תענית (למשל י"ז חשון), איז דער מענטש וואס פאסט מקיים די מצוה דאורייתא? אפשר איז **די מצוה דאורייתא אויף דעם בית דין צו גוזר'ן** (א מצוה על הבית דין לגזור), נישט אויף דעם יחיד'ס פאסטן אליין. אבער דער לשון "להתענות ולזעוק לפני ה'" משמע אז מ'רעדט שוין פון דער תענית גופא, נישט בלויז דער גזירה. דאס בלייבט א אפענע שאלה.

7) תשעה באב — נישט דאורייתא:

תשעה באב איז זיכער נישט דאורייתא, און דער רמב"ם זאגט עס נישט ווי א דאורייתא-חיוב.

8) פארגלייך צו חנוכה/פורים — הודאה:

ביי חנוכה און פורים זאגט דער רמב"ם נישט אז ס'איז מדאורייתא, אבער דאס דאנקען דעם אייבערשטן אויף גוטע זאכן איז מסתמא יא א חלק פון תפילה/עבודת ה' מדאורייתא. דער רמב"ם וויל אז די מצוה זאל האבן קלארע גדרים, נישט סתם א כללות'דיגע הנהגה.

9) דער רמב"ם זאגט נישט אז רבנן זענען "מפתח" די תורה:

דער רמב"ם זאגט **קיינמאל נישט** אז די רבנן'ס תקנות זענען א פירוש אויף א דאורייתא-מצוה (אנדערש ווי למשל ביי פרי עץ הדר וואס אתרוג איז א פירוש). די תענית-הלכות פון חז"ל זענען נישט א "פירוש" אויף להתענות ולזעוק — זיי זענען א באזונדערע תקנה, כאטש זיי שטייען אין צוזאמענהאנג מיט דער כללות'דיגער מצוה.

הלכה א — מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות על כל צרה שתבא על הציבור, שנאמר על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות... כלומר כל דבר שיצר לכם כגון בצורת ודבר וארבה וכיוצא בהם."

פשט

עס איז א מצות עשה מן התורה צו שרייען און בלאזן חצוצרות ביי יעדער צרה וואס קומט אויפ'ן ציבור. דער מקור איז דער פסוק אין במדבר (י, ט).

חידושים און הסברות

1) דער באדייט פון „להריע":

דאס ווארט „תרועה" מיינט נישט דווקא בלאזן מיט א כלי — עס מיינט בכלל „מאכן א קול/נויז". מ'קען עס מאכן מיט'ן מויל אויך, ווי עס שטייט „הריעו לפני המלך ה'" און „וירעו בקולו". אמאל מיינט עס שופר, אמאל חצוצרות.

2) דער רמב"ם ברענגט דווקא נאר דעם צווייטן חלק פון פסוק:

דער גאנצער קאנטעקסט פון פרשת חצוצרות (במדבר י) רעדט פון פארשידענע נוצן: צוזאמנעמען דעם עולם, מסעות, מלחמה, שמחה, מועדים, קרבנות. דער רמב"ם ברענגט בכוונה נישט דעם אנהייב פון פסוק „וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם" — ער ברענגט נאר „על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות". ער וויל נישט אז מ'זאל מיינען אז דאס איז נאר א דין אין מלחמה. ער שטיצט זיך אויף דער **ספרי** וואס דרשנ'ט: „מנין שעל כל צרה?" — פון דעם ווארט „צר" לערנט מען אז עס מיינט נישט נאר א מענטשלעכער שונא, נאר יעדע צרה.

3) דער רמב"ם'ס הרחבה — „כלומר כל דבר שיצר לכם":

דער רמב"ם טייטשט אז „צר" מיינט „כל דבר שיצר לכם" — אלעס וואס טוט ענק וויי. דער „צר" דארף נישט זיין א מענטש — עס קען זיין בצורת (דראכט), דבר (מגיפה), ארבה (היישעריקן), וכיוצא בהם. דאס איז א חידוש פון חז"ל (ספרי) וואס דער רמב"ם פסק'נט להלכה.

4) חצוצרות איז נישט א באזונדערע מצוה — עס איז א וועג פון לזעוק:

דער רמב"ם וויל ארויסברענגען אז די חצוצרות איז נישט א באזונדערע מצוה פאר זיך — עס איז א וועג פון „לזעוק". דערפאר שרייבט ער „לזעוק ולהריע בחצוצרות" צוזאמען. כאטש מ'בלאזט טאקע חצוצרות ביי א תענית (ווי עס שטייט אין משנה), איז דער עיקר מצוה דאס צעקה צום אייבערשטן, און די חצוצרות איז דער אויסדרוק דערפון. דער מקור פאר דעם „לפני ה'" אספעקט איז אפשר פון „ונזכרתם לפני ה' אלקיכם" וואס שטייט אין המשך פון פסוק.

5) פאראלעל צו ספר יואל:

אין ספר יואל — איינער פון די גרויסע מקורות פאר'ן פארשטיין וויאזוי א תענית ציבור זעט אויס — שטייט „תקעו שופר בציון קדשו צום קראו עצרה". דארט איז די צרה געווען ארבה, און יואל באשרייבט דעם ארבה ווי א מלחמה: „וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו". דאס פאסט מיט'ן רמב"ם'ס דרשה אז „צר" כולל אויך נאטירלעכע קאטאסטראפעס — אמאל איז דער „ארמיי" מענטשן, אמאל ארבה.

6) דער חילוק צווישן תקיעה און תרועה:

תקיעה איז מער פראקטיש (למסע המחנות, להקהיל את הקהל — "תתקעו ולא תריעו"), בעת **תרועה** איז פארבונדן מיט תפילה און זעקה ("והריעותם בחצוצרות" — "כי תבוא מלחמה"). דאס שטימט מיט דעם וואס ספרים ברענגען אז תרועה רמז'ט אויף מידת הדין, און תקיעה אויף מידת החסד. אויך "וביום שמחתכם ותקעתם" — תקיעה איז מער שמחה, תרועה מער דין.

7) שבת ראש השנה — "זכרון תרועה":

ווען ראש השנה פאלט אויף שבת און מ'בלאזט נישט שופר (וועגן גזירה דרבנן), איז די תפילה אליין אויך א תרועה — ווייל זעקה און שופר זענען סינאנימען. "זכרון תרועה" מיינט אז דער עיקר פון תרועה איז "ונזכרתם לפני ה' אלקיכם" — ווען מ'קען נישט בלאזן שופר, טוט מען דעם אנדערן חלק פון "ונזכרתם" דורך תפילה.

הלכה א (המשך) — "דבר זה מדרכי התשובה הוא"

דער רמב"ם'ס ווערטער: "שכשתבוא צרה ויזעקו עליה ויריעו — ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להם, ככתוב 'עוונותיכם הטו אלה', וזהו שיגרום להם להסיר הצרה מעליהם."

פשט

די מצוה פון זעקה און תענית איז נישט א דין אין תפילה (בעטן דעם אייבערשטן ער זאל העלפן), נאר א דין אין **דרכי תשובה** — א וועג וואס פירט צו תשובה. דורך שרייען און בלאזן שופר ווערט דער עולם מעורר צו פארשטיין אז זייערע מעשים רעים האבן געברענגט די צרה, און דורך תשובה וועט מען אוועקנעמען די צרות.

חידושים און ביאורים

1) דרכי תשובה ≠ תשובה:

דער רמב"ם נוצט דווקא "דרכי התשובה" — ווי אין הלכות תשובה — וואס מיינט א **וועג** צו תשובה, נישט תשובה אליין. פאסטן איז נישט תשובה (ווי יואל זאגט "קרעו לבבכם ואל בגדיכם"), נאר א מיטל וואס איז מעורר צו תשובה. תשובה אליין — דער "סוויטש" — קען זיין אין איין רגע, אבער דרכי תשובה (דער פראצעס פון ווערן א בעסערע מענטש) נעמט לאנג.

2) דער רמב"ם'ס יסוד: דער פוינט איז נישט תפילה צום אייבערשטן, נאר תשובה פון מענטשן:

דער רמב"ם חולק אויפ'ן פשוט'ן פשט וואס יעדער פארשטייט — אז מ'דאווענט כדי דער אייבערשטער זאל העלפן. דער אייבערשטער דארף נישט "טשעינדזשען זיין מיינד" — ער וויל שוין העלפן. די שאלה איז נישט אויפ'ן אייבערשטן, נאר אויפ'ן מענטש. דער מענטש דארף זיך טוישן. דעריבער איז די מצוה נישט "תפילה" נאר "זעקה ותרועה" — מעורר זיין דעם עולם צו תשובה.

3) קשיא: וואס האט דאווענען מיט תשובה צו טון?

אויב דער ענין איז תשובה, פארוואס דאווענט מען? דער רמב"ם האט נישט דערמאנט "תפילה" נאר "זעקה ותרועה" — דאס איז נישט בעטן דעם אייבערשטן, נאר אויפוועקן דעם עולם. דער וואס רופט צוזאם דעם עולם (דער צדיק, בית דין) ווייס שוין; אבער תשובה איז תלוי בלב און במעשים פון אלעמען, דעריבער דארף מען צוזאמנעמען דעם גאנצן עולם.

4) שרייען צום אייבערשטן איז נישט דער תכלית, נאר א מיטל צו תשובה:

דאס שרייען צום אייבערשטן איז א מיטל צו דערוועקן דעם מענטש'ס התבוננות אז זאכן זענען נישט במקרה, נאר דער אייבערשטער פירט די וועלט בדרך שכר ועונש. אויב מ'שרייט צום אייבערשטן אבער מ'מאכט נישט קיין התבוננות און מ'קומט נישט צו תשובה, האט מען גארנישט אויפגעטון — אזוי ווי דער רמב"ם זאגט לגבי שופר (אין הלכות תשובה).

5) "אלעס איז מן השמים" איז אויך א בחינה פון קרי:

אויב מ'זאגט "אלעס איז מן השמים" אין דעם זין אז דער מענטש קען גארנישט טון, איז דאס אויך א פארם פון "קרי" (צופאל/פאטאליזם), ווייל דעמאלטס קען דער מענטש גארנישט אויפטון. דער אמת'ער ענין איז אז דער אייבערשטער איז אינוואלווד (נישט מקרה), אבער דער מענטש האט א ראלע צו שפילן דורך תשובה און מעשים טובים.

6) דער שופר אלס "אינוויטונג" — פון מקרה צו השגחה:

אזוי ווי שופר אינוויטעט מענטשן "למסע המחנות" (צו באוועגן דעם מחנה), אזוי אינווייטעט דער שופר ביי צרות אז מ'זאל אויפהערן צו לעבן אין א "עולם המקרה" און אנהייבן צו לעבן מיט באוואוסטזיין אז דער אייבערשטער איז אינוואלווד.

7) ר' אברהם בן הרמב"ם'ס ראיה פון די משנה:

ר' אברהם בן הרמב"ם ברענגט די משנה (וואס דער רמב"ם אליין ברענגט שפעטער) אז דער זקן זאגט "אלעס ווענדט זיך אין די מעשים" — "קרעו

לבבכם ואל בגדיכם". דאס וואס דער רמב"ם זאגט אז עס גייט נישט אום תפילה אליין נאר אום מעשים טובים, שטאמט פון דער משנה.

8) פארוואס דאך א תפילה? — ווייל עס רייסט ארויס מענטשן פון זייער "ערישאפט":

אויב דער עיקר איז מעשים, פארוואס מאכט מען א תפילה? ווייל תפילה רייסט ארויס מענטשן פון זייער געוואוינהייט (ערישאפט/אינערציע). עס דערוועקט זיי צו טראכטן אנדערש.

הלכה א (המשך) — "אבל אם לא יזעקו... הרי זו דרך אכזריות"

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אבל אם לא יזעקו ולא יריעו, אלא יאמרו דבר זה ממנהג העולם אירע לנו וצרה זו נקרוא נקראת — הרי זו דרך אכזריות, וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים ותוסיף הצרה צרות אחרות. הוא שכתוב בתורה 'והלכתם עמי בקרי, והלכתי עמכם בחמת קרי'."

פשט

ווער עס שרייט נישט און מיינט אז די צרה איז א מקרה / "מנהג העולם", דאס איז א דרך אכזריות, וואס גורם אז מ'בלייבט ביי די מעשים רעים, און ס'קומען נאך צרות.

חידושים און ביאורים

1) גרויסער חידוש — וואס מיינט "מקרה" ביים רמב"ם:

רוב מענטשן מיינען אז "מקרה" מיינט לייקענען אז דער אייבערשטער פירט די וועלט — אז ס'איז נישט מעשי השם. **דאס איז לגמרי פאלש.** דער רמב"ם רעדט נישט פון אמונה אז דער אייבערשטער מאכט אלעס (דאס איז קיינמאל נישט געווען קיין ספק). אדרבה — אויך דער וואס זאגט "דער אייבערשטער האט מיר געמאכט די צרה, אבער מיר פארשטייען נישט פארוואס, דער אייבערשטער מאכט אמאל צרות" — **דאס איז אויך דרך אכזריות!** ווייל ער פארפעלט דעם עיקר: די צרה איז געקומען **פון דיינע מעשים רעים**, און דו דארפסט זיך טוישן. צו זאגן "אלעס איז מן השמים" אן צו פארשטיין אז דיינע מעשים האבן עס גורם געווען — איז **די זעלבע זאך** ווי זאגן מקרה.

2) "מקרה" = נישט פארבונדן מיט מיינע מעשים:

דער אמת'ער פשט אין "מקרה" לויט דעם רמב"ם איז נישט אז ס'איז נישט פון גאט, נאר אז ס'האט **נישט צו טון מיט מיינע מעשים.** דער מענטש אקצעפטירט אז דער אייבערשטער פירט, אבער ער זעט נישט א שייכות צווישן זיינע חטאים און די צרה. דאס איז דער "קרי" — ס'איז "סתם אזוי געשען", אפילו אויב דער אייבערשטער האט עס געמאכט.

3) דער רמב"ם'ס פשט אין "קרי" — מלשון מקרה:

דער רמב"ם טייטשט: ווען איך ברענג א צרה כדי איר זאלט תשובה טון, אבער איר זאגט ס'איז "קרי" (מקרה), וועל איך ברענגען נאך "חמת אותו קרי." **דאס איז דער רמב"ם'ס אייגענער דרש,** נישט פשוט פשט. קיינער פון די מפרשים פאר דעם רמב"ם האט נישט געזאגט אז קרי מיינט מקרה:

- **רש"י** טייטשט קרי אלס "עראי" — דו וועסט זיך פירן מיט מצוות בדרך עראי, אמאל יא אמאל נישט. און דער אייבערשטער וועט אויך זיין "אמאל גוט, אמאל שלעכט."

- **רשב"ם** ברענגט בשם מנחם אז ס'איז א לשון מניעה.

- **אבן עזרא** ברענגט בשם הרבים אז ס'איז מלשון גיבור ונציח (רשעות/קושי/כעס).

קשיא אויף רש"י: "והלכתי עמכם בחמת קרי" איז זייער שווער צו ליינען לויט רש"י'ס פשט — וואס מיינט "חמת קרי" אויב קרי מיינט עראי? דאס שטימט בעסער מיט די מפרשים וואס זאגן ס'איז מלשון קושי וכעס.

4) דער רמב"ם'ס יסוד אין השגחה: "נתונה למקרים":

דער רמב"ם האלט אז ביי דיפאלט איז די וועלט "נתונה למקרים." ס'איז דא א סדר הטבע, ס'איז אוודאי בהשגחה אין דעם זין אז דער אייבערשטער האט אזוי געמאכט די טבע — אבער ס'פירט זיך "בלי פלאן, בלי טעם, בלי כוונה." דער רמב"ם רופט עס "טבע האפשר" (ווי ער מסביר אין הלכות תשובה) — אמאל א שטורעם, אמאל נישט, אן א ספעציפישן פלאן.

השגחה פרטית איז נאר פאר צדיקים: מענטשן ביי דיפאלט — און אפילו בהמות — האבן נישט קיין השגחה פרטית. דאס מיינט נישט אז דער אייבערשטער פירט עס נישט, נאר אז ס'פירט זיך אן א ספעציעלן פלאן. נאר אויב איינער איז א צדיק און ער האט א "שפע אלקי" דורך זיין שכל, באקומט ער א ספעציעלע השגחה. דער רמב"ם'ס גרעסטע ראיה איז דער פסוק אין פרשת האזינו: "והסתרתי פני מהם והיה לאכול" — ווען דער אייבערשטער באהאלט זיין פנים, ווערט דער מענטש "לאכול" (צום פרעסן פאר אנדערע), ווייל ער איז נתון למקרים.

5) דער רמב"ם'ס פשט איז פארקערט פון וואס מענטשן מיינען:

מענטשן מיינען אז דער רמב"ם זאגט "זאלסט נישט גלייבן אז די צרות זענען געקומען במקרה." אבער דער רמב"ם זאגט פארקערט: **די צרות זענען יא געקומען במקרה!** אויב דו וועסט תשובה טון, וועסטו ארויסגיין "מכלל המקרה" און דער אייבערשטער וועט דיך היטן. דער טיפערער טייטש פון תשובה איז: ארויסנעמען א מענטש פון דער וועלט פון מקרה דורך תשובה.

6) "אוסיף לכם חמת אותו הקרי":

דער אייבערשטער זאגט נישט "איך וועל דיר שיקן מער שטראף" — ער זאגט "ס'וועט קומען ווייטער קרי." אין דער עולם הקרי איז דא א מאס — די שלעכטע רעזולטאטן וואקסן נאטירלעך.

7) דער פאראלעל צווישן מענטש'ס אייגענע הנהגה און השגחה:

ווי ביים אייבערשטן איז דא מקרים און השגחה פרטית, אזוי אויך ביים מענטש: ווען א מענטש נעמט נישט קעיר פון זיינע תאוות, לאזט ער זיין אייגענע לעבן גיין "במקרים" — אמאל גוטע מוט, אמאל שלעכטע מוט. ווען ער איז אין כעס ווערט ער אין כעס, ווען ער איז אין א גוטע מוט איז ער נייס. דאס רעזולטירט אז נאך גענוג מאל שלעכטע מוט, טרעפט ער זיך מיט א "באנטש שונאים." **מה שאין כן** ווען ער איז "משגיח אויף זיך בפרטיות" — נעמט קעיר פון זיינע עבירות און מדות — באקומט ער השגחה פרטית. "והלכתם עמי בקרי" מיינט נישט נאר עבירות — ס'מיינט אז ער לאזט זיין **גאנצע לעבן** גיין מיט אזעלכע מקרים — אן קאנטראל, אן השגחה אויף זיך אליין.

8) דער עיקר פון תענית — "ס'איז נישט עולם כמנהגו נוהג":

דער עיקר זאך פון תענית איז צו זאגן: "היינט איז עפעס ספעציעל — ס'איז נישט סתם יום עסל ויום בצל." דורך דעם וועקט זיך דער מענטש אויף: "ווער מאכט דאס? — איך מאך עס!" — און דאס פירט צו תשובה.

9) וואס מיינט "כדי שתשובו"?

ווען דער רמב"ם זאגט אז צרות קומען "כדי שתשובו", מיינט עס נישט אז דער אייבערשטער שיקט באוואוסט צרות אלס שטראף. דער מיינונג איז אז ווען א גרויסע צרה קומט, כאפט א מענטש ווי שלעכט זיינע מעשים זענען — ער זעט די קאנסעקווענצן. **צרות קומען נישט בדרך נס.** דער פשוט'ער משל: א מענטש איז פויל, ארבעט נישט, באקומט נישט קיין געלט. פון איין טאג ווערט נאך נישט קיין צרה גדולה — ער בארגט. אבער מיט דער צייט קומען אלע בעלי חוב צוזאמען, און ס'ווערט א צרה גדולה. דעמאלט כאפט ער "עונותיכם הטו אלה." ער האט צוויי אפציעס: (1) זאגן דער אייבערשטער האט עס געמאכט — דאס איז "דרך אכזריות" ווייל ער נעמט נישט קיין אחריות; (2) דערקענען אז ער אליין האט עס פארשולדיגט — דאס פירט צו תשובה.

10) נאטורליכע קאטאסטראפעס — דער אבן עזרא'ס שיטה:

נאטורליכע קאטאסטראפעס געשעען ווייל מענטשן וואוינען אין פלעצער וואו אזעלכע זאכן געשעען. דער **אבן עזרא** איז מסביר: ווען א שטאט איז

נגזר דורך דרך הטבע אז ס'זאל זיין א צרה, ראטעוועט דער אייבערשטער די צדיקים דורך זיי געבן א "הרגשה/ידיעה", און פארדעם פארן זיי אוועק. ביי א מגיפה — ס'איז דא עצות. אויב עפעס איז נישט תלוי אין מענטשן'ס מעשים, איז מ'נישט סתם מתפלל על הנס.

11) "דרך אכזריות" — דער וועג וואס פירט צו אכזריות:

אזוי ווי "דרכי התשובה" מיינט דער וועג וואס פירט צו תשובה, מיינט "דרך אכזריות" דער וועג וואס פירט צו אכזריות. ווען א מענטש זאגט "די גאנצע וועלט איז שלעכט/מקרה", גיט עס אים א הכשר צו זיין אכזרי — ער רעבוז'ט ארבעטער, טענענטס, ווייל "אזוי איז די וועלט". דאס איז דער שפיץ מקרה — אז אלעס איז צופאל, איז קיינער נישט פאראנטוואָרטלעך. די פארקערטע: אויב אלעס איז שלעכט, איז עס א פראבלעם וואס מ'דארף פיקסן.

12) צרות פראוון דעם מענטש — צוויי ריכטונגען:

ווען צרות קומען צו גוטע מענטשן, טוען זיי תשובה. ווען צרות קומען צו שלעכטע מענטשן, גנב'עט מען איינער פון דעם אנדערן, מ'סערווייווועט אויפ'ן צווייטנ'ס חשבון, מ'ווערט ערגער. דאס איז דער "דרך אכזריות" — צרות אליין פירן נישט אויטאמאטיש צו תשובה.

[דיגרעסיע: דער קלויזנבורגער רב'ס עדות] — דער קלויזנבורגער רב, וואס איז געווען אין אוישוויץ, האט געזאגט אז ער איז גרייט צו מעיד זיין אין הימל אז אויב דער אייבערשטער'ס פלאן איז געווען צו ברענגען צרות כדי מ'זאל תשובה טון — עס ארבעט נישט. קיינער האט נישט תשובה געטון. צרות אליין ברענגען נישט תשובה; עס האט צו טון מיט וואו די מענטשן שטייען.

13) קאנעקשאן צו י"ג מדות של רחמים — מהפך מידת הדין למידת הרחמים:

דער רמב"ם לערנט אין מורה נבוכים (פרק נ"ד) אז דער סוד פון י"ג מדות של רחמים איז אז דער אייבערשטער האט אויסגעלערנט משה רבינו וויאזוי מ'זאל זיך פירן מיט מענטשן — ברחמנות, ספעציעל א מנהיג. רחמנות איז נישט געמאכט נאר צו זאגן, נאר צו טון ("יעשו לפני כסדר הזה" — דו זאלסט טון).

דער "עולם המקרה" איז אן "עולם אכזרי" — א וועלט פון מידת הדין. וויאזוי איז מען מהפך מידת הדין צו מידת הרחמים? נישט דורך מיסטישע מאניפולאציע אין עולמות עליונים, נאר דורך מאכן א מענטשליכע וועלט געבויעט אויף צדק ומשפט און רחמנות — אז מ'נעמט קעיר איינער פון דעם צווייטן. דערפאר איז מען גוזר תענית ווען דער כלל האט א צרה — דורך דעם ברענגט מען אריין מידת רחמים אויף די וועלט. אויף לשון קבלה: מ'ברענגט אריין "מוחין" — אנשטאט זאכן זאלן זיין רענדאם, טוט מען עס מיט כוונה און דעת.

14) מקובלים זענען א קומה אויף דער רמב"ם:

די מקובלים (ספעציעל דער רמ"ק) האבן געלערנט רמב"ם. ווען זיי זאגן זאכן, איז עס נאכדעם וואס מ'ווייסט שוין דעם רמב"ם'ס בעיסיקס — זיי לייגן צו נאך א לעוועל. אויב מ'לערנט נישט דעם רמב"ם, קען מען ראנג לערנען די מקובלים. די מחלוקת צווישן רמב"ם און מקובלים איז מער "משמעות דורשין" — אויך די מקובלים זענען מודה אז מ'איז מעורר מידות עליונות דורך וואס מ'טוט דא אונטן.

[דיגרעסיע: ביישפיל פון שמחת תורה מאסאקער] — ווען א גרויסע טראגעדיע געשעט (ווי דער שמחת תורה אטאקע אין ארץ ישראל), ווערט יעדער מענטש געפראוועט. דער מענטש וואס איז שוין אויף א "דרך אכזרי" — פאר אים באשטעטיגט די צרה אז די וועלט איז אכזרי. דער מענטש וואס איז א גוטער מענטש — פאר אים באוויזט עס אז מ'דארף זוכן א וועג פון רחמים, אז מ'זאל בלאזן שופר, אז ס'איז דא א וועג ארויס, א וועג צו ווערן בעסער.

הלכה ב — מדברי סופרים להתענות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מדברי סופרים להתענות על כל צרה שתבא על הציבור עד שירחמו מן השמים. ובימי התעניות האלו זועקין בתפילות ומתחננין ומריעין בחצוצרות בלבד. ואם היו במקדש מריעין בחצוצרות ובשופר... השופר מקצר והחצוצרות מאריכות, שמצות היום בחצוצרות. ואין תוקעין בחצוצרות ובשופר כאחד אלא במקדש, שנאמר 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'"'"

פשט

פון דברי סופרים (מדרבנן) זאל מען פאסטן אויף יעדע צרה וואס קומט אויפ'ן ציבור, ביז ס'קומט רחמים פון הימל. אין די תענית-טעג שרייט מען אין תפילות, מ'בעט רחמים, און מ'בלאזט חצוצרות. אין מקדש בלאזט מען ביידע חצוצרות און שופר צוזאמען, אבער די חצוצרות מאכן לענגער ווייל מצות היום איז בחצוצרות. אין גבולין (אויסער ירושלים) בלאזט מען נאר חצוצרות אליין.

חידושים און הסברות

1) פארוואס איז תענית מדרבנן און נישט מדאורייתא?

אין דער תורה שטייט נישט אז מ'זאל פאסטן על הצרות. דער רמב"ם טראכט אז די מצוה דאורייתא איז נאר צו שרייען און בלאזן חצוצרות. די חכמים האבן צוגעלייגט דעם תענית.

2) וואס האבן די חכמים אייגנטלעך צוגעלייגט?

צוויי מהלכים: (א) די חכמים האבן עס געמאכט אינסטיטוציאנעל — נישט סתם גיב א שריי, נאר מ'שטעלט אוועק א טאג וואו אלע אידן שרייען צוזאמען. (ב) די חכמים האבן צוגעלייגט דעם עלעמענט פון תענית (פאסטן), וואס שטייט נישט אין דער תורה.

3) חצוצרות מדאורייתא vs. חצוצרות מדרבנן — צוויי פונקציעס:

מדאורייתא איז די חצוצרות מעגלעך מער א "קריאה לתפילה" — אזוי ווי אין יואל "תקעו שופר קראו צום", דער שופר מכריז אויף דעם צום. אבער מדרבנן, אין דעם סדר פון תענית, ווערן די חצוצרות א חלק פון דער תפילה גופא — מ'בלאזט חצוצרות "על התפילה", אלס א טייל פון דער זעקה.

4) "מקדש" מיינט ירושלים:

עס ווערט דיסקוטירט צו "במקדש" מיינט דער בית המקדש ממש אדער ירושלים בכלל. דער רמב"ם האט שוין אין הלכות שופר (ראש השנה) געפסק'נט אז "מקדש" קען מיינען ירושלים. די משנה רעדט פון "בשער המזרח והר הבית" — אלזא נישט דוקא אינעווייניג אין בית המקדש.

5) שופר לשון יחיד, חצוצרות לשון רבים:

"שופר" שטייט אייביג לשון יחיד (איין בלאזער) און "חצוצרות" לשון רבים — ווייל פון פסוק "עשה לך שתי חצוצרות כסף" איז א חצוצרות אייביג א סעט פון צוויי. אפשר איז חצוצרות ביי נעיטשער אן אינסטרומענט וואס מ'שפילט אין א גרופע.

6) פאראלעל מיט ראש השנה:

אין ראש השנה איז פארקערט — שופר מאכט לענגער און חצוצרות מאכט קירצער, ווייל מצות היום בשופר. ביי תענית — חצוצרות מאכט לענגער ווייל מצות היום בחצוצרות. אבער ביידע צוזאמען איז נאר במקדש. אין גבולין: ראש השנה נאר שופר, תענית נאר חצוצרות.

7) פארוואס בלאזט מען היינט נישט חצוצרות ביי תעניות?

דער **מגן אברהם** (הלכות תעניות פרק א') האט געפרעגט דעם קשיא — לויט דעם רמב"ם איז עס א מצוה, פארוואס טוט מען עס נישט? **רבי יעקב עמדין** האט גע'טענה'ט אז מ'דארף ספעציעלע חצוצרות (כסף) און ספעציעלע כהנים — אבער דאס איז נישט קלאר ווי שטארק דער תירוץ איז. עס איז שווער צו גלייבן אז דער רמב"ם האט זיך געפירט מיט חצוצרות און קיינער האט נישט געהערט דערפון. אפשר ווייל דער רמב"ם נאר קאנעקטן די מצוה דאורייתא מיט דעם מדרבנן — אז ווען מ'טוט תשובה און תענית,

איז מען מקיים דעם גייסט פון דער מצוה, אפילו אן חצוצרות ממש. "די עיקר איז עניטינג וואס וועקט אויף מענטשן."

8) מנהג ירושלים היינט:

היינט ביים כותל המערבי איז פאראן א מנהג (ספרדי) צו בלאזן ביידע חצוצרות און שופר — "חצוצרות וקול שופר" — ווי א מחזיר עטרה ליושנה.

הלכה ג — סדר התעניות: שני וחמישי, וואך נאך וואך

דער רמב"ם'ס ווערטער: "תעניות אלו שגוזרין על הציבור מפני הצרות, אין עושין אותן יום אחר יום... שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בדבר זה. ואין גוזרין בתחילה תענית אלא בשני בשבת ובחמישי שלאחריו ובשני שלאחריו... עד שירחמו מן השמים."

פשט

ווען מ'איז גוזר תעניות אויף א צרה, פאסט מען נישט יעדן טאג נאכאנאנד — נאר מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג. דאס כאפט מען אויף נאכאמאל ביז די צרה גייט אוועק.

חידושים און הסברות

1) צוויי באזונדערע הלכות אין איין אויסזאג:

(1) מ'פאסט נישט יעדן טאג נאכאנאנד — "שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בדבר זה"; (2) מ'הייבט נישט אן פון א דאנערשטאג — "אין גוזרין בתחילה" נאר פון מאנטאג.

2) פארוואס נישט אנהייבן דאנערשטאג?

ווייל דאנערשטאג איז ערב שבת (מ'קויפט איין אויף שבת, מ'וויל נישט אויפטרייבן פרייזן). אויב מ'האט שוין געפאסט מאנטאג, קען מען פאסטן דאנערשטאג — אבער נישט אנהייבן דאנערשטאג.

3) דער סדר: שלשה שלשה:

מ'איז גוזר דריי תעניות אויפאמאל — מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג. נאכדעם, אויב נייטיג, נאכאמאל מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג. דאס איז דער סדר פון מסכת תענית (תענית גשמים).

4) דער רמב"ם'ס כלל'דיגע אנווענדונג:

דער מקור פון דעם סדר קומט פון תענית גשמים, אבער דער רמב"ם שרייבט עס אלס א הלכה כללית — אויף יעדע צרה שעל הציבור, נישט נאר גשמים.

5) וואך נאך וואך ביז ס'סטאפט:

דער לאגיק פון רמב"ם איז אז וויבאלד א תענית איז געמאכט כדי מ'זאל תשובה טון און די צרה זאל אויפהערן, מוז מען גוזר זיין תענית **וואך נאך וואך** ביז ס

'ענדיגט זיך – נישט בלויז איינמאל א תענית מאכן. יעדע וואך איז א "טשעק" צו די צרה איז נאך דא.

6) באקלאגן דעם מצב בזמן הזה:

אין די לעצטע טויזנט יאר האט מען דעם סדר נישט פראקטיש אויסגעפירט. מ'מאכט אמאל א בה"ב, אבער נישט "על הסדר ביז די צרה גייט אוועק." אפילו ביי דער צווייטע וועלט מלחמה האבן זיך די רבנים נישט געקענט צוזאמענעמען אלע אינאיינעם און גוזר זיין א תענית — ס'איז געווען צו פיל מחלוקת'ן, דעות און שיטות. דאס אליין איז א סימן פארוואס מ'האלט נאך נישט ביי גאולה. ס'איז געווען איין טאג – מ'האט גענוצט עשרה בטבת – אבער די קנאים זענען געווען דערקעגן.

7) פראקטישער פארשלאג:

אויב היינט איז צו שווער פאר מענטשן צו פאסטן, זאל מען כאטש גיין צוריק צו דער "רישא" – יעדע שעה אויף א חמישי'ן וועג, צולייגן א תפילה, דאווענען, און בלאזן חצוצרות "עד שירחמו."

8) ביי דעם רמב"ם פאסט מען קיינמאל נישט אויף א צרה וואס איז שוין געווען:

אלעמאל פאסט מען אויף א צרה וואס איז **יעצט**, און ווען זי גייט אוועק סטאפט מען פאסטן.

9) קשיא פון "אין לך יום שאין צרותיו מרובין":

אויב יעדן טאג איז דא צרות, פארוואס איז מען נישט קובע תענית יעדן טאג? דאס איז נישט א "צרה גדולה" אין דעם זין — דאס איז די כלל'דיגע סיטואציע פון גלות, אויף וואס מ'פאסט שוין ד' צומות. א ספעציפישע צרה דארף א ספעציפישע תענית.

הלכה ד — אין גוזרין תענית בשבתות וימים טובים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין גוזרין תענית על הציבור לא בשבתות ולא בימים טובים. וכן אין תוקעין בהם לא בשופר ולא בחצוצרות, ולא זועקין ומתחננין בתפלה. אלא אם כן הקיפוה עיר של עכו"ם, או נהר, ואפילו יחיד הנרדף מפני גוים או מפני ליסטים או מפני רוח רעה — מתענין עליהם בשבת, וזועקין ומתחננין בתפילות. אבל אין תוקעין, אלא אם כן [תוקעין] לכנס העם לילך לעזור אותן ולהצילן."

פשט

שבת און יום טוב גוזר'ט מען נישט קיין תענית, מ'בלאזט נישט שופר/חצוצרות, און מ'שרייט נישט אין תפלה. אבער ביי אן אקוטע צרה — שטאט ארומגענומען פון גוים, אדער א יחיד נרדף פון גוים/ליסטים/רוח רעה — מעג מען יא פאסטן און שרייען בשבת. שופר בלאזט מען נאר אויב מ'דארף עס פראקטיש כדי צוזאמצונעמען מענטשן צו גיין ראטעווען.

חידושים און הסברות

1) פארוואס נישט שבת?

צוויי מהלכים: (1) ס'איז דא א מצוה פון שמחה/עונג שבת, (2) פראקטיש — דער עולם דארף זיך אלעמאל עסן.

2) שופר בשבת:

דער איסור איז אזוי ווי ראש השנה בלאזט מען נישט שופר בשבת (שמא יעבירנו ד' אמות / שמא ילך אצל חכם). עס ווערט דיסקוטירט צו שופר איז א "כלי שיר" (שמא יתקן כלי שיר). שמא יתקן כלי שיר איז אייגנטלעך אויף סטרינג אינסטרומענטס וואס דארפן שטענדיג אנגעשטעלט ווערן (מכה בפטיש), אבער חצוצרות און שופר זענען "קולות פשוטים" — א לאך אין א שטיקל האלץ/מעטאל. דערפאר איז דער איסור נישט פון כלי שיר, נאר פון דעם ענין אז שבת איז נישט קיין צייט פון טרויער.

3) גוים vs. ליסטים:

גוים מיינט אנטיסעמיטן וואס רודפ'ן אים ווייל ער איז א איד; ליסטים ווייל ער האט געלט (קען זיין אפילו אידישע ליסטים, קיין חילוק).

4) נאר אויף א צרה וואס איז יעצט:

מ'רעדט נישט פון א בשורה אז אידן זענען שוין געשטארבן, נאר אז זיי **זענען אין סכנה** — ס'איז יעצט א צרה וואס מ'קען נאך ראטעווען.

5) פארוואס מעג מען שבת?

דער **חידוש** איז נישט פיקוח נפש (שרייען שבת איז נישט קיין איסור דאורייתא, ס'איז נאר אן ענין פון שמחת שבת). דער חידוש איז אז **די שרייען איז עכט** — אויב מ'וועט שנעל תשובה טון, וועט מען נאך קענען ראטעווען. ס'איז נישט בלויז אן ענין כדי דער עולם זאל זיך אויפוועקן (וואס קען ווארטן ביז זונטאג), נאר ס'ארבעט ממש.

6) שופר בשבת — נאר פאר פראקטישע הצלה:

אפילו ביי אן אקוטע צרה בשבת, בלאזט מען נישט שופר — סיי ווי סיי מעג מען שרייען בתפלה. נאר אויב מ'דארף דעם שופר פראקטיש כדי צוזאמצונעמען מענטשן צו גיין ראטעווען, דעמאלטס יא. דער רמב"ם

דערמאנט **נישט** אז דאס איז א מצוה אזוי ווי "לאסוף העם" (חצוצרות אין מדבר). ס'קען זיין יענע מצוה איז געווען נאר אין מדבר, און דא איז עס בלויז א פראקטישע זאך — אזוי ווי אן אמבולאנס מיט סיירענס, וואס מעג מען מאכן אפילו איסור דאורייתא פאר פיקוח נפש.

7) וואס מיינט "תוקעין" דא?

אפשר מיינט דער רמב"ם: מ'בלאזט אין שול נישט כדי יעדער זאל לויפן (וואס וועט נישט העלפן — זיי וועלן אלע אויסגעהרג'עט ווערן), נאר כדי **די פאר חכמים וואס האבן סאלושנס** זאלן כאפן די חומר הדבר און אויפקומען מיט עצות.

8) מחלוקת רמב"ם און רש"י — פאסטן שבת:

דער רמב"ם האלט אז מ'פאסט שבת ביי אן אקוטע צרה ממש. **רש"י און אנדערע מפרשים** האלטן אז מ'פאסט **נישט** שבת — מ'איז אפשר מתפלל, אבער מ'פאסט נישט. רש"י'ס סברא: "אונזערע תעניתים גייען נישט העלפן עניוועיס."

9) פראקטישע נפקא מינה — שמחת תורה מאסאקער:

ווען עס איז געווען א צרה אין ארץ ישראל (שמחת תורה), האבן אסאך מענטשן ווייטער געמאכט הקפות כסדרן אן קיין שינוי. דאס איז **נישט** דער ריכטיגער וועג. לויט דעם **רמב"ם וואלט מען געדארפט פאסטן**, און לויט דעם **טור פאסט מען נישט אבער מ'איז מתפלל**. אבער **יעדער איינער איז מודה אז מ'דארף מתפלל זיין** — אויב דער אייבערשטער מאכט א צרה שבת, מוז מען עפעס טון שבת. דער חילוק צווישן ראשונים איז נאר לגבי פאסטן, אבער **זעקה** איז מותר אפילו שבת ויום טוב ווען עס איז ממש א צרה.

הלכה ד (המשך) — אין גוזרין תענית בתחלה בראש חדשים, חנוכה, פורים, חול המועד

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וכן אין גוזרין תעניות בתחלה בראש חדשים, או בחנוכה, או בפורים, או בחול המועד."

פשט

ווען חכמים זענען גוזר א סדרה תעניות (שני וחמישי), הייבט מען נישט אן אויף ראש חודש, חנוכה, פורים, אדער חול המועד. אבער אויב מ'האט שוין אנגעהויבן די סדרה און איינער פון די טעג פאלט אויס אויף אזא טאג, פאסט מען יא.

חידושים

- **חילוק צווישן לכתחלה און פגע בהם:** דער ערשטער טאג פון א תענית-סדרה טאר מען נישט מאכן אויף ראש חודש וכו'. אבער אויב מ'האט שוין אנגעהויבן (למשל מאנטאג האט מען שוין געפאסט) און דאנערשטאג איז ראש חודש — **פאסט מען יא**, ווייל **פגע בהם** מיינט מ'גייט ווייטער.

- **חילוק פון שבת:** ביי שבת, **אפילו פגע בהם** פאסט מען נישט. שבת איז אנדערש — אפילו אויב מ'איז שוין אינמיטן א סדרה תעניות, מאכט מען נישט קיין תענית בשבת. דאס איז א שטארקער חילוק צווישן שבת און ראש חודש/חנוכה/פורים.

הלכה — עוברות, מניקות, וקטנים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "תעניות אלו שמתענים על הצרות — אין מתענים בהם לא עוברות ולא מניקות ולא קטנים."

פשט

ביי תעניות אויף צרות פאסטן נישט שוואנגערע, זייגענדע, און קינדער.

חידושים

- **חילוק פון תענית אסתר:** דער רמב"ם האט ביי תענית אסתר געזאגט אז **אויך עוברות ומניקות דארפן פאסטן**, אבער ביי תעניות אויף צרות — נישט. קטנים דארפן אין קיין פאל נישט.

- **סברא פארוואס קטנים נישט:** ביי גוי'ם (ספר יונה, נינוה) האט מען אפילו בהמות געמאכט פאסטן, ווייל זיי מיינען אז **די תענית אליין טוט אויף** — מער מענטשן = מער כח. אבער **אונז פארשטייען אז דער עיקר איז תשובה** — וואס ווילסטו פון אן אומשולדיג קינד? זאלן די אדאלטס זיך בעסער אויפפירן.

הלכה — מותרים לאכול בלילה; דין שינה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ומותרים לאכול בלילה אף על פי שמתענים למחר, חוץ מתענית המטר כמו שיתבאר. וכל תענית שאוכלין בו בלילה, בין ציבור בין יחיד, הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר, והוא שלא ישן. אבל אם ישן — אינו חוזר ואוכל."

פשט

ביי תעניות אויף צרות מעג מען עסן ביינאכט (אנדערש ווי יום כיפור/תשעה באב). מ'מעג עסן ביז עמוד השחר, אבער נאר אויב מ'איז נישט געגאנגען שלאפן. אויב מ'איז שוין געגאנגען שלאפן — טאר מען נישט מער עסן.

חידושים

- **חילוק פון תענית המטר:** תענית אויף עצירת גשמים הייבט זיך יא אן פון ביינאכט, אנדערש ווי אנדערע תעניות.

- **סברא פון שינה = הפסקה:** שלאפן גייען איז א **הסח הדעת** — א נארמאלער מענטש שטייט נישט אויף פאר טאגס און עסט, אזוי אז שלאפן גייען איז כאילו ער האט שוין מפסיק געווען.

- **תנאי העלפט:** דער **טור/שלחן ערוך** ברענגט אז אויב מ'מאכט א **תנאי** פאר מ'גייט שלאפן אז מ'וועט אויפשטיין און עסן — מעג מען יא. דער רמב"ם אליין דערמאנט נישט דעם תנאי.

- **למדנות פון ביינאכט עסן:** וואס איז דער יסוד אז ביינאכט מעג מען עסן א גאנצע נאכט? **ביינאכט איז עס אזוי ווי א תענית יחיד** — דער גאנצער ציבור פאסט פון ווען א נארמאלער מענטש הייבט אן זיין טאג. אויב דו ביסט נאך אויף, האסטו קיינמאל נישט געענדיגט דיין טאג.

- **מענטש מיט מנהג אויפצושטיין בלילה:** אויב איינער האט א מנהג אז ער וועקט זיך אויף אינמיטן נאכט און טרינקט וואסער — האט ער נישט קיין פראבלעם, ווייל דאס איז זיין רעגולערער מנהג.

הלכה — תענית יחיד על צרתו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כשם שהציבור מתענין על צרתן, כך היחיד מתענה על צרתו. כיצד? הרי שהיה לו חולה, או תועה במדבר, או חבוש בבית האסורים — יש לו להתענות עליו... ולבקש רחמים בתפלתו ואומר עננו בכל תפלה שמתפלל... לא יתענו בשבתות ולא במועדות ולא בראשי חדשים ולא בחנוכה ופורים."

פשט

פונקט ווי דער ציבור פאסט אויף א ציבור'שע צרה, אזוי האט א יחיד א ענין צו פאסטן ווען איינער פון זיינע נאנטע איז אין א צרה — קראנק, פארבלאנדזשעט אין מדבר, אדער אין תפיסה. ער זאגט עננו אין יעדע תפלה. ער פאסט נישט אויף שבת, יו"ט, ר"ח, חנוכה און פורים.

חידושים

1) דריי פון ארבעה צריכין להודות:

דער רמב"ם רעכנט אויס דריי פון די פיר קאטעגאריעס פון ארבעה צריכין להודות (חולה, תועה במדבר, חבוש בבית האסורים).

2) וואס מיינט "היה לו"?

דער רמב"ם זאגט נישט מפורש ווער "לו" מיינט. **עס קען זיין אז איינער וואס איז א גרעסערער בעל רחמים, זיין "לו" איז ברייטער** — נישט נאר ווייב און קינדער, נאר אויך נעבערס, גוטע פריינט, יעדער וואס עס טאטשט אים.

3) מחלוקת צו ס'איז חיוב אדער רשות:

דער **מגיד משנה** איז מדייק פון דעם לשון **"כשם שהציבור מתענין... כך היחיד"** אז עס איז א **חיוב**, פונקט ווי ביי ציבור. אבער דער דיוק פון דעם לשון **"יש לו להתענות"** ווייזט אז עס מיינט **רשות/מצוה אבער נישט חיוב גמור**, ווייל "יש לו" אין רמב"ם מיינט געוויינליך "יש לו רשות" — ער מעג.

4) "לבקש רחמים בתפלתו" איז דער עיקר נקודה:

מער ווי די תענית אליין. אויב א מענטש איז געגנוג נתעורר און בעט רחמים, פעלט נישט אויס דוקא די תענית. די תענית איז א מיטל צו העלפן מער נתעורר ווערן.

5) בה"ב (מאנטאג-דאנערשטאג-מאנטאג) איז נישט נוגע ביי יחיד:

בה"ב איז נאר א דין פון ציבור. א יחיד קען פאסטן וועלכן טאג ער וויל, אפילו דינסטאג.

6) דער ענין פון תענית איז נישט צו ליידן:

דער ענין איז אז מען שטעלט אוועק א טאג מיט כוונה. א מעשה ווערט דערציילט פון א רבי וואס האט נישט געגעסן און געזאגט "איך פאסט נישט, נאר ווער האט כח צו עסן אין אזא צרה?" — דאס איז א גרויסע צער, אבער דאס איז נישט קיין דין תענית. דין תענית דארף זיין מיט א קבלה.

[דיגרעסיע: רבי צדוק הכהן מלובלין — כח היחיד אויף זיך] — **רבי צדוק הכהן** (בשם זיין רבי דער **איזשביצער**) זאגט: אזוי ווי די תורה האט געגעבן א כח פאר חכמים גוזר צו זיין גזירות אויף דעם ציבור ("יגדיל תורה"), **דעם זעלבן כח האט דער יחיד אויף זיך אליין.** ווען א מענטש זעט אויף זיך א שוואכקייט אדער א שלעכטע מדה, ווערט עס כאילו **זיין אייגענע מצוה דרבנן** — ער איז מחייב זיך אליין צו ארבעטן דערויף, און איינמאל ער נעמט עס אויף זיך, איז עס א חיוב גמור. **דער מענטש אויף זיך איז דער בעל הבית אויף זיך, אזוי ווי די חכמים זענען בעל הבית אויף דעם ציבור.**

הלכה — כיצד מקבל תענית

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כיצד מקבל? לאחר שיתפלל תפלת מנחה אמר אחר התפלה הריני בתענית וגומר בלבו להתענות מחר. וכן אע"פ שאוכל בלילה לא הפסיד כלום."

פשט

מען איז מקבל תענית נאך מנחה דורך זאגן "הריני בתענית" און גומר בלבו. מען מעג עסן ביינאכט.

חידושים

- **ביידע זאכן זענען נויטיג** — ער זאגט (אמירה) און ער איז גומר בלבו.

- **חילוק צווישן תענית יחיד און תענית ציבור:** ביי תענית ציבור הייבט די תענית אן פון ווען מען האט געגעסן די לעצטע סעודה ביינאכט. ביי תענית יחיד מעג מען עסן ביינאכט — די תענית איז נאר בייטאג.

- **קבלה אויף מערערע טעג:** אויב מען איז מקבל שלשה או ארבעה ימים זה אחר זה, מעג מען עסן יעדע נאכט, און מען דארף נישט א באזונדערע קבלה פאר יעדן טאג — איין קבלה גילט פאר אלע טעג.

- **קבלה נאר אויף איין טאג, דערנאך נמלך:** אויב מען האט מקבל געווען נאר אויף מארגן, און נאכן פאסטן (אפילו אן עסן אינצווישן) באשלאסן צו פאסטן נאך א טאג — **אין זה תענית**, ווייל עס פעלט קבלה מבעוד יום פאר דעם צווייטן טאג.

- **אויפגעשטאנען אינדערפרי און באשלאסן צו פאסטן** — אין זה תענית כלל, ווייל עס פעלט קבלה מבעוד יום.

הלכה — תענית חלום

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה חלום רע צריך להתענות למחר כדי שישוב ויעור למעשיו ויחזור בתשובה."

פשט

ווער עס זעט א שלעכטע חלום דארף פאסטן דעם נעקסטן טאג כדי תשובה צו טון.

חידושים

1) דער רמב"ם'ס הסבר פארוואס מען פאסט אויף א חלום רע:

נישט ווייל עס איז א סגולה (ווי אנדערע מיינען "יפה תענית לחלום"), נאר **כדי שישוב ויעור למעשיו** — ער זאל תשובה טון און זיך אויפוועקן. דער רמב"ם באנוצט דעם לשון "ויעור" — אויפוועקן — דאס זעלבע לשון ווי ביי תקיעת שופר. ער שלאפט דאך ווען ער חלומ'ט — הער אויף שלאפן!

2) פארבינדונג צו תקיעת שופר:

דער רמב"ם'ס שיטה ביי שופר איז אז דער ענין איז אויפוועקן פון שלאף — מ'זאל נישט חלומ'ען, מ'זאל טראכטן. דאס זעלבע פרינציפ גילט דא.

3) וואס מיינט "חלום רע"?

(א) אפשר א חלום פון חטא (ווי מקרה לילה), וואס ווייזט אז ער טראכט שלעכטע זאכן בייטאג. (ב) דער מסקנא איז אז חלום רע מיינט א שרעקעדיגע חלום — א חלום וואס ווייזט צרות, וואס דערשרעקט דעם מענטש. דער מענטש זאל כאפן אז צרות קענען טאקע קומען אויב מען טוט נישט תשובה.

4) "צריך" — א חיוב:

דער רמב"ם זאגט "צריך להתענות", וואס איז שטארקער ווי אנדערע ראשונים וואס זאגן עס איז בלויז אן עצה פאר ווער עס האט מורא.

5) קיין קבלה מבעוד יום נישט נויטיג:

ביי תענית חלום דארף מען נישט מקבל זיין פון פריער — גלייך ווען ער וועקט זיך אויף פון דער חלום הייבט ער אן פאסטן. דאס ווערט דערקלערט אז עס איז אזוי ווי פון הימל האט מען אים שוין געגעבן די קבלה.

הלכה — תענית חלום בשבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מתענה אפילו בשבת, ומתפלל עננו בכל תפלה, על פי שלא קבל עליו מבעוד יום. אבל המתענה בשבת מתענה יום אחר מפני ביטול עונג שבת."

פשט

תענית חלום מעג מען פאסטן אפילו שבת, מיט עננו. אבער דערנאך דארף מען פאסטן נאך א טאג פאר דעם וואס מען האט מבטל געווען עונג שבת.

חידושים

1) חילוק צווישן תענית חלום און רעגולערע תענית יחיד:

ביי א רעגולערע תענית יחיד פאסט מען נישט שבת. אבער ביי תענית חלום, וואו פון הימל האט מען מעורר געווען צו פאסטן, פאסט מען אפילו שבת.

2) תענית אויף ביטול עונג שבת — פליאה:

דער מענטש האט שוין נישט מקיים געווען עונג שבת, און יעצט פייניגט מען אים נאך מער מיט א צווייטן תענית? אפשר וואלט מער סענס געמאכט אז ער זאל עסן צוויי טשאלנטס זונטאג „לזכר עונג שבת"?

תירוץ #1: אפשר מיינט דער רמב"ם אז דער תענית אויף שבת איז נישט געווען א לעגיטימע תענית (ווייל מ'האט מבטל געווען עונג שבת), דעריבער דארף מען נאך פאסטן א טאג פאר דעם חלום. אבער דאגעגן: וואו געפינט מען אז יעדע מאל ווען מ'איז מבטל עונג שבת דארף מען פאסטן א טאג?

תירוץ #2: אפשר איז דא א דין אין שבת אז תשובה זאל זיין „מן הדומה". אבער דאס פאסט נישט, ווייל דער רמב"ם זאגט פאסטן זונטאג, נישט עסן מער שבת. און „צוויי טשאלנטס" איז שוין נישט קיין עונג שבת — מער פון עונג איז שוין נישט עונג.

מסקנא: עס בלייבט א פליאה, אבער דער רמב"ם פסק'נט לויט דער גמרא ("יוסיף תענית לתעניתו"). אין גמרא שטייט אז תענית האט עס מיט תשובה, און ער דארף תשובה טון אויף זיין תענית.

[דיגרעסיע: דער רמב"ם אין הלכות מעשה קרבנות זאגט „דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין". רב האי גאון'ס סברא איז אז מ'פאסט אויף שבת ווייל דער מענטש וועט עניוועי נישט האבן עונג שבת — ער טראכט א גאנצן טאג פון זיין שרעקעדיגע חלום. אבער דער רמב"ם ברענגט נישט אלע דאזיגע פשטים.]

הלכה — תענית שעות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מתענין מידי יום שעות... כיצד? מי שראשו היה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו ולא אכל עד חצות או עד תשע שעות, נמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום — הרי זה מתענה אותן שעות ומתפלל בהן עננו, שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית."

פשט

א מענטש וואס איז געווען פארנומען און האט נישט געגעסן ביז חצות אדער ט' שעות, און ער באשליסט זיך יעצט מקבל צו זיין תענית פאר די רעשט פונעם טאג — דאס הייסט א „תענית שעות". ער מעג זאגן עננו, ווייל ער האט מקבל געווען דעם תענית פאר די שעות וואס ער פאסט.

חידושים

- דער רמב"ם ברענגט דאס נישט אויף א צרה וואס איז געשען — סתם א מענטש וואס האט נישט געגעסן און באשליסט עס מקדיש צו זיין אלס תענית. דאס איז א חידוש אז תענית שעות ארבעט אפילו אן א ספעציפישע צרה.

- **"שעות" מיינט נישט ביז א געוויסע צייט, נאר פון א געוויסע צייט** — דער רעשט פונעם טאג. מ'קען אנהייבן אינמיטן טאג, און פון דעמאלטס ביז סוף היום איז עס א תענית.

הלכה — תענית שעות אפילו נאך עסן

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וכן אפילו אם אכל ושתה ואחר כך חזר להתענות שאר היום — הרי זה תענית שעות."

פשט

אפילו אויב דער מענטש האט שוין געגעסן און געטרונקען, און נאכדעם באשליסט ער צו פאסטן דעם רעשט פונעם טאג — הייסט עס א תענית שעות.

חידושים

- **מחלוקת רמב"ם און ראב"ד:** דער **ראב"ד** חולק'ט און זאגט „אינו כלום" — וואסערע מין תענית איז דאס אויב ער האט שוין געגעסן? דער ראב"ד איז מודה אז ווען ער האט עניוועי נישט געגעסן (ער איז געווען טרוד) און ער איז מקדיש עס פאר א תענית, איז עס גילטיג. אבער ווען ער האט שוין ממש געגעסן — זאגט דער ראב"ד אז עס איז גארנישט.

- **תענית אן צרה:** דער רמב"ם גיט נישט קיין „בעק סטארי" פון א צרה — סתם אזוי קען א מענטש מאכן א תענית יחיד. מ'זאל נישט פרעגן קשיות פון תשובה אויף אלע פרטים פון הלכות תענית — די הלכות ארבעטן נישט אזוי אז יעדער פרט מוז פאסן מיט דעם תשובה-פריימוואָרק.

הלכה — הנהגה בתענית: נישט זיין בשמחה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כל השרוי בתענית, בין מתענה על צרתו או על חלומו, בין מתענה עם הציבור על צרתם — הרי זה לא ינהג עידונין בעצמו, ולא יקל ראשו, ולא יהיה שמח וטוב לב, אלא דואג ואונן, כענין שנאמר מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו."

פשט

א מענטש וואס פאסט — סיי א תענית יחיד, סיי א תענית ציבור — טאר נישט זיך מעדן, נישט זיין בקלות ראש, נישט זיין שמח וטוב לב. ער זאל זיין דואג ואונן, טראכטן וועגן זיינע חטאים.

חידושים

- **חילוק צווישן „יקל ראשו" און „שמח וטוב לב":** „יקל ראשו" מיינט א גרעסערע מדרגה פון קלות ראש — שפילן געימס, ליידיגע זאכן. „שמח וטוב לב" מיינט סתם צו פרייליך זיין.ביידע זענען אסור בתענית.

- **דער פסוק „מה יתאונן אדם חי גבר על חטאיו":** דער רמב"ם האט דעם זעלבן פסוק געברענגט אין הלכות תשובה צו באווייזן אז א מענטש האט בחירה — „מפי עליון לא תצא הרעות והטוב", אלזא זאלסטו נישט קאמפלעינען, נאר טראכטן וועגן אויפהערן זינדיגן. דא ברענגט ער עס שיין צו: די גאנצע תכלית פון תענית איז זיך אויפצוואועקן פאר חטאים. אויב מ'איז בקלות ראש, האט מען גארנישט פון דער תענית.

- **פראקטישע נפקא מינה:** ס'איז דא א מנהג אז ווייל ס'איז שווער צו פאסטן, גייט מען שלאפן אדער פארטרייבן דעם טאג. לויט דער רמב"ם איז דאס פארקערט — דער עיקר פון תענית איז צו מתפלל זיין און זיין אין א געוויסע מצב רוח פון חרטה.

[דיגרעסיע: דער של"ה זאגט אז אויב דער מענטש וועט קומען צו כעס דורך דעם תענית, איז כעס נאך ערגער — כעס איז דאך אליין א חטא. אלזא מ'דארף שוקל זיין — דער רמב"ם מיינט זיכער נישט עצב וכעס, נאר דאגה וחרטה.]

[דיגרעסיע: דער רבי ר' אלימלך האט געזאגט אז אנשי כנסת הגדולה וואלטן נישט מתקן געווען תעניתים פאר היינטיגע דורות. א מעשה ווערט דערציילט פון א ליובאוויטשער וואס האט געטאנצט תשעה באב, ווייל „תשעה באב איז אויך דא דער אייבערשטער". דאס איז א גאנצע אנדערע דרך — דער רמב"ם גיט דעם וועג פון תשובה דורך זיין אנגעצויגן, נישט דורך שמחה.]

הלכה — טועם תבשיל בתענית

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ומותר לטעום את התבשיל, אפילו כדי רביעית, ובלבד שלא יבלע, אלא טועם ופולט."

פשט

אין א תענית מעג מען טועם זיין א תבשיל — אפילו ביז א רביעית אין מויל — כדי צו זען צו עס טעיסט גוט, אבער מ'טאר עס נישט אראפשלינגען, נאר אויסשפייען.

הלכה — שכח ואכל: משלים תעניתו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "שכח ואכל — משלים תעניתו."

פשט

אויב א מענטש האט פארגעסן אז ער איז בתענית און האט געגעסן, זאל ער ווייטער משלים זיין זיין תענית. ער זאגט נאך אלץ עננו.

חידושים

- **„משלים תעניתו" מיינט אלעס:** וואס איז געשען בטעות איז כאילו גארנישט געשען. ער דארף נישט מאכן נאכאמאל א טאג. „משלים תעניתו" מיינט ער גייט ווייטער ווי נארמאל.

- **שייכות צו טועם תבשיל:** דער רמב"ם שטעלט „שכח ואכל" גלייך נאך „טועם תבשיל" בכוונה. אפשר מיינט „שכח ואכל" אז ער האט פארגעסן און עפעס געטעיסט (נישט א גאנצע סעודה). אויב ער האט אבער געהעריג געגעסן א סעודה, קען זיין אז אנדערע פוסקים וואלטן געזאגט אנדערש.

הלכה — יחיד שהתענה ונתרפא החולה / עברה הצרה

דער רמב"ם ווערטער: "יחיד שהתענה על החולה ונתרפא, על הצרה ועברה — הרי זה משלים תעניתו."

פשט

א יחיד וואס האט אנגעהויבן פאסטן פאר א חולה, און דער חולה איז געזונט געווארן, אדער פאר א צרה וואס איז אוועקגעגאנגען — דארף ער משלים זיין דעם תענית.

חידושים

- דער טעם איז ווייל ער האט געמאכט א **נדר** צו פאסטן, און דער נדר גייט נישט אוועק ווען די סיבה פאלט אוועק.

- **רש"י (תענית ק"ב)** ברענגט א סברא: אויב ער וואלט אויפגעהערט ווען ס'איז געלונגען, וואלט עס אויסגעקוקט ווי ער האט געמאכט א **תנאי מיט'ן באשעפער** — אזויווי **חוני המעגל** וואס האט געזאגט "איך גיי נישט ארויס פון דעם מעגל נאר אויב..." — און דאס איז נישט ראוי.

הלכה — ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין (און פארקערט)

דער רמב"ם ווערטער: "ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין — הרי זה מתענה ומשלים. חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם. ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין — מתענה עמהם."

פשט

מ'נעמט אן ביידע חומרות — פון וואו ער איז אוועק און פון וואו ער איז אנגעקומען. אויב ער קומט פון א פלאץ וואו מ'פאסט, דארף ער ענדיגן. אויב ער קומט צו א פלאץ וואו מ'פאסט, דארף ער זיך מיטהאלטן.

חידושים

- דאס איז פאראלעל צו אנדערע הלכות פון **מנהג המקום** (ווי מלאכה ערב פסח).

- דער יסוד פון מיטפאסטן מיט'ן ציבור איז **"כל המצער עצמו עם הציבור"** — ס'איז דא אן ענין פון מצער זיין זיך מיט'ן ציבור.

הלכה — שכח ואכל: אל יראה עצמו בפניהם

דער רמב"ם ווערטער: "שכח ואכל — אל יראה עצמו בפניהם."

פשט

אויב איינער האט פארגעסן אדער נישט געוואוסט אז מ'פאסט, און ער האט געגעסן — זאל ער נישט ווייטער עסן ברבים, ער זאל נישט זיך ווייזן זאט בפניהם.

חידושים

- אלע זענען דאר און מאגער און בלאס, ער זאל נישט קומען זיך דרייען ווי א שיינער זאטער איד.

- דאס גילט אויך פאר איינער וואס **עסט ווייל ער דארף** (ווי א חולה) — ער זאל אויך נישט גיין זיך דרייען. **אל יראה עצמו בפניהם.**

- דאס איז א כלל פון **דרך ארץ.**

הלכה — ציבור שגשמים ירדו: חילוק בין קודם חצות לאחר חצות

דער רמב"ם ווערטער: "ציבור שהתענו על הגשמים — אם קודם חצות [ירדו גשמים] לא ישלימו את התענית, אלא אוכלים ושותים ומתכנסים וקורין הלל הגדול. שאין אומרים הלל הגדול אלא בנפש שבעה וכרס מלאה. אם אחר חצות — ישלימו."

פשט

אויב גשמים זענען געקומען פאר חצות, הערט מען אויף פאסטן, מ'עסט, מ'קומט זיך צוזאם, מ'זאגט הלל הגדול. נאך חצות — משלים.

חידושים

1) הלל הגדול בנפש שבעה:

דער כלל אז מ'זאגט הלל הגדול נאר בנפש שבעה וכרס מלאה ווערט אנגעוועונדט: דערפאר דארף מען ערשט עסן און דערנאך זאגן הלל הגדול. **"נפש"** דא מיינט דער **גוף** (נפש הבהמית), נישט די נשמה.

2) קשיא אויף הלל הגדול שבת שחרית:

אידן וואס זאגן הלל הגדול שבת אינדערפרי (פסוקי דזמרה), ווען מ'איז נאך נישט זאט — ווי שטימט דאס? ענטפערס: (א) מ'קען עס זאגן נאכמיטאג נאכ'ן טשולנט; (ב) צדיקים האבן געזאגט אז מ'ווערט זאט **פון דעם הלל הגדול גופא**; (ג) ביים סדר פסח זאגט מען עס סוף סדר ווען מ'איז שוין טאקע זאט.

3) "נותן לחם לכל בשר":

אין הלל הגדול שטייט "נותן לחם לכל בשר", וואס פאסט ספעציפיש צו גשמים. **רש"י** ברענגט דאס.

4) טעם פון משלים נאך חצות:

עבר רוב היום בקדושה — "קדושה" דא מיינט **פרישות**, אפגעשיידט פון גשמיות. דערפון זעט מען אז א **תענית איז נישט נאר אן ענין פון תשובה**, ס'איז אויך **א מדרגה בפני עצמה** — א חשוב'ע זאך אז ער האט זיך אפגעשיידט פון גשמיות פאר א טאג. ווייל מ'זיצט אין בית המדרש, מ'דאוונט, מ'לערנט — ס'איז א שאד עס אוועקצווארפן.

הלכה — צרה שעברה (נישט גשמים): קודם חצות / אחר חצות

דער רמב"ם ווערטער: "על צרה שעברה, על שמד שבטל — אם קודם חצות לא ישלימו, אם אחר חצות ישלימו." (אבער הלל הגדול ווערט נישט דערמאנט ביי צרה.)

חידושים

1) הלל הגדול נאר ביי גשמים?

דער רמב"ם דערמאנט הלל הגדול נאר ביי גשמים, נישט ביי אנדערע צרות. איז הלל הגדול א דין דוקא אויף גשמים?

2) דער ראב"ד'ס שיטה:

דער **ראב"ד** חולק'ט אויפ'ן רמב"ם. דער ראב"ד טענה'ט אז **אפילו א תענית ציבור אויף א סתם צרה דארף מען יא משלים זיין**, און דער דין פון "לא ישלימו" איז **נאר א יוצא מן הכלל פאר גשמים**. דער ראב"ד'ס סברא: **"שאין צרה עוברת גמורה אלא צרת הגשמים שהיא לשעתה"** — נישטא אזא זאך ווי א צרה וואס גייט אוועק אין איין מינוט. א שמד גייט אוועק? די טראומא בלייבט, דער מלך קען זיך נאך איבערטראכטן. די **איינציגסטע** צרה וואס גייט ממש אוועק אין א מאמענט איז **גשמים** — ווען ס'הייבט אן רעגענען, איז די צרה ממש פארביי.

[דיגרעסיע: זאגן גאנץ תהלים אויפאמאל]

1) וואס איז דער מקור צו זאגן גאנץ תהלים אויפאמאל?

דאס איז א **משונה'דיגער מנהג** — ווייל תהלים איז א **ספר תפלות** (א סידור געשריבן דורך דוד המלך), וואו יעדער קאפיטל האט זיין ספעציפישן צוועק: "לשבת זאג דאס, לצרה זאג דאס, להודאה זאג יענץ." עס צו זאגן אלעס אויפאמאל איז אזוי ווי זאגן די **גאנצע סידור** יעדן טאג — וואס קיינער טוט נישט.

2) חילוק צווישן לערנען תהלים און זאגן תהלים:

ווען מ'לערנט תהלים בתור א חלק פון תורה (ווי מ'לערנט ספר שמואל), איז עס לערנען. אבער ווען מ'**זאגט** תהלים בתור תפלה, דארף מען זאגן דאס וואס **פאסט פאר דעם מצב.**

3) קשיא פון "האומר הלל בכל יום":

מ'טאר נישט זאגן הלל בכל יום. וואס איז ביי איינער וואס זאגט גאנץ תהלים יעדן טאג — ער זאגט דאך הלל (קאפיטלעך קי"ג-קי"ח) יעדן טאג!

4) פארענטפערונג פאר'ן מנהג:

(א) א מענטש קען זיך נישט קאנצענטרירן, אבער ווען ער זאגט אויס גאנץ תהלים, האט ער **אפאר מאמענטן** וואס ער כאפט אויף; (ב) אזויווי דער רמב"ם זאגט **"רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"** — ס'וועט טרעפן עפעס וואס ארבעט פאר דיר; (ג) **ר' נחמן** האט געזאגט מ'זאל זאגן **צען קא

פיטלעך** (נישט אלע).

5) א "נייע חומרא" ווערט פארגעשלאגן (האלב אין שפאס): מ'זאל זאגן נאר **איין פסוק אדער צוויי אדער דריי** וואס פאסט פאר דעם מצב — דעמאלטס הערט דער אייבערשטער.

הלכה יז — סדר היום פון א תענית ציבור: בודקין על מעשי אנשי העיר

דער רמב"ם'ס ווערטער: "בכל יום תענית שגוזרין על הצבור מפני הצרה, בית דין והזקנים יושבין בבית הכנסת, בודקין על מעשי אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצות היום. מסירים המכשולות של עבירות, ומזהירין ודורשין וחוקרין על בעלי חמס ועבירות ועל בעלי זרוע, ומפרישין אותן ומשפילין אותם. וכיוצא בדברים אלו. מחצי היום לערב — רביע היום קורין בברכות וקללות שבתורה... ומפטירין בנביא בתוכחות מענין הצרה. ורביע היום האחרון מתפללין מנחה, מתחננים וזועקים ומתוודים כפי כחם."

פשט

דער רמב"ם באשרייבט דעם סדר היום פון א תענית ציבור אין דריי חלקים: (1) פון שחרית ביז חצות — בית דין זיצט אין בית הכנסת און איז בודק מעשי אנשי העיר, נעמט אוועק מכשולות, באשטראפט בעלי חמס און בעלי זרוע; (2) א פערטל טאג — מ'לייענט ברכות וקללות פון תורה (תוכחה — בחוקותי אדער כי תבוא) און מפטיר בנביא מיט תוכחות פאסנדיג צו דער צרה; (3) דאס לעצטע פערטל — מנחה, תחנונים, זעקה, און וידוי "כפי כחם".

חידושים און הסברות

1) תענית איז נישט בלויז פאסטן — עס איז א פראצעס פון תיקון המעשים:

דער רמב"ם ווייזט דא אז א תענית ציבור איז נישט סתם הונגערן און דאווענען. עס איז אן **אנהייב פון חשבון הנפש און תיקון המעשים** — מ'זוכט אויס וואס איז שלעכט אין דער שטאט, מ'נעמט אוועק מכשולות, מ'שטעלט אפ בעלי עבירות. דאס שטימט מיט דעם יסוד פון פרק א' אז א צרה איז נישט קיין מקרה נאר א רוף צו תשובה.

2) "מאחר תפלת שחרית" — ותיקין, נישט שפעט דאווענען:

"תפלת שחרית" מיינט דאווענען כוותיקין (פריה אין דער פרי), נישט ווי איינער וואס דאווענט שפעט. דערמיט האט מען א גוטע **זעקס שעה** פון שחרית ביז חצות צו זיצן אין בית הכנסת און בודק זיין.

3) בית הכנסת ווערט באנוצט פאר אן אומגעווייינטלעכן צוועק:

געוויינטלעך נוצט מען א בית הכנסת נאר פאר דאווענען. דא ווערט עס פארוואנדלט אין אן **אסיפה-פלאץ** וואו בית דין זיצט, מ'פרעגט זיך נאך וואס גייט פאר אין די גאסן, מ'רופט אריין מענטשן — דאס איז א באזונדערע הנהגה פאר תענית.

4) "בעלי חמס" vs. "בעלי זרוע" — צוויי סארטן:

בעלי חמס זענען מענטשן וואס באגנב'ענען אנדערע אדער זענען גורם עבירות — אויף זיי איז מען **"מפרישין אותן"** (מ'נעמט זיי אפ פון זייערע עבירות). בעלי זרוע זענען סתם גברא אלימא'ס, שטארקע מענטשן וואס פוסעים על ראשי עם קודש — אויף זיי איז מען **"משפילין אותם"** (מ'לייגט זיי אין נידוי אדער מ'איז זיי מבזה, מ'ברעכט זייער גאווה). דאס שטימט מיט דעם מעשה פון **אנשי נינוה** וואו מ'האט צוריקגעגעבן גזילה — ווי עס שטייט אין דער משנה.

5) "ברכות וקללות שבתורה" — וואס מיינט עס?

"ברכות וקללות" מיינט נישט פרשת נצבים מיט "ברכות וארירין", נאר עס מיינט **די תוכחה** — בחוקותי אדער כי תבוא. דער פסוק "מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו" ווערט געברענגט אלס יסוד — מ'זאל נעמען תוכחה ערנסט, נישט ממאס זיין אדער לאנגווייליג זיך דערפון.

6) הפטרה מענין הצרה:

מ'איז מפטיר בנביא מיט תוכחות וואס פאסט צו דער ספעציפישער צרה — אויב בצורת, א פסוק וועגן בצורת; אויב מגפה, א פסוק וועגן מגפה.

7) "כפי כחם" — קיין פעסטער נוסח:

ביי דעם לעצטן פערטל טאג — תחנונים, זעקה, וידוי — זאגט דער רמב"ם "כפי כחם", וואס מיינט אז **ס'איז נישטא קיין פעסטער נוסח**, נאר יעדער בעט און איז מתוודה לויט וואס ער פארשטייט און קען.

8) דער חילוק פון דריי פערטלעך — א כלל אין סדר היום:

- **צוויי פערטל (א האלבע טאג)** — פראקטיש: בודק מעשי העיר, תיקון, מפרישין בעלי עבירות.

- **איין פערטל** — לערנען: קריאת התורה, ברכות וקללות, הפטרה — מ'לערנט תורה בענינים, מ'פארשטייט בעסער.

- **איין פערטל** — דאווענען: מנחה, תחנונים, וידוי.

דאס הייסט, **מחצה פראקטיש, און מחצה "לה'"** (חצי לערנען, חצי דאווענען). דאס איז א באמערקענסווערדיגע פראפארציע — נאר א פערטל דאווענען, אבער א האלבע טאג פראקטישע תיקון.

9) פארוואס מ'פירט זיך נישט אזוי בזמן הזה:

אונזער מנהג איז נישט צו מקיים זיין דעם סדר פון בודק מעשי העיר. דער טעם: (א) עס דארף זיין א **בית דין מיט כח און רעספעקט** — א בית דין וואס האט קאנטראל איבער דער ציבור, נישט סתם א רב וואס רופט אריבער עמיצן. (ב) **"צא בדוגמא דיונא ישראל"** — דער איד דארף קודם בודק זיין זיינע אייגענע מעשים איידער ער ווארט אויף בית דין. (ג) מ'האט פארשטאנען אז דער סדר אין דער משנה איז אפשר נאר אויף תענית גשמים, אבער מ'פירט זיך ביי אלע תעניות מיט דאווענען און "דרשו ה' בהמצאו" — מער ווי מיט דעם פראקטישן סדר.

10) לימוד פאר א יחיד — וויאזוי מ'קען אפליקירן דעם סדר:

אפילו אן א בית דין, קען א יחיד לערנען פון דעם סדר: אויב איינער איז מקבל א תענית (אדער א תענית דיבור, אדער אין די הייליגע טעג), זאל ער **א האלבע צייט לערנען און פארשטיין** (חשבון הנפש, פלאנען וויאזוי צו ווערן בעסער), און א טייל דאווענען.

11) קריטיק אויף דעם מצב בזמן הזה:

מ'איז מחמיר אין תעניות (מ'פאסט שטרענג), אבער **דער עיקר ענין — תיקון המעשים — ברענגט מען נישט.** אפילו יום כיפור — מ'דערמאנט "למען נחדל מעושק ידינו" אין נעילה, אבער עס נעמט א האלב סעקונדע. דער רמב"ם'ס סדר פאדערט אז מ'זאל **ערנסט צייט געבן** צו פראקטישן תיקון, נישט בלויז פארמעלע תפילות.

דערמיט ווערט אפגעשלאסן פרק א' פון הלכות תעניות.

תמלול מלא

הלכות תעניות — הקדמה: די מצוה פון להתענות ולזעוק

הקדמה כללית צו הלכות תעניות

א גוט יאר. מיר גייען אנהייבן א נייע מסכתא, א נייע הלכה פון דעם רמב"ם, וואס דאס איז הלכות תעניות. יא. און לכבוד די נייע הלכה גייט מען פון ניי מזכיר זיין לשבח די נדבני השיעור, הרב ר' יואל, און אלע אנדערע אידן וואס הערן עס, און די אלע אידן וואס ס'איז זיי שווער געווען בטעות הלכות קידוש החודש, זאלן יעצט צוריקקומען און ווייטער לערנען. יא. און מיר זענען ווייט אין די עולם מיט א שופר. אפשר מיט א חצוצרה? אפשר מיט א שופר? אפשר בעט מען זיך ביי די אייבערשטער אז די עולם זאל קומען? עפעס טוט מען. ס'קען זיין אז בזמן הזה, מיט א מייק, מיט א רעקארדינג, טוט מען דאס וואס דער שופר דארף קענען אויפטון. דער אמאליגער שופר איז פשוט געווען דאס וואס האט א הויכע קול צו אינוווייטן דעם עולם. מ'דארף שיקן אזא טראק מיט אזא לאוד ספיקער: "רבותי, די שיעור גייט ווייטער, יעדער איינער זאל זיך צוזאמנעמען און לערנען."

די סטרוקטור פון ספר זמנים

עניוועי, סאו לאמיר זאגן די הקדמה פון הלכות תעניות. די הקדמה איז אזוי: אונז לערנען דא ספר זמנים. יא, אין ספר זמנים זענען דא וויפיל הלכות? וויפיל זענען דא אסאך? איינס, צוויי, דריי, פיר, פינף, זעקס, זיבן, אכט, ניין, צען. צען אנדערע הלכות. די סטרוקטור איז מער וויניגער זייער שכל'דיג. דאס הייסט, ס'הייבט זיך אן פון שבת, נאכדעם יום כיפור, וואס דאס הייסט, דו קענסט זאגן אז פיר ערשטע הלכות איז באופן כללי פון שביתת שבת ושביתת יום טוב. דאס הייסט, שבת האט צוויי, שבת און עירובין, נאכדעם יום כיפור, וואס האט אן אייגענע סארט שביתה פלאס תענית, און יום טוב, כללית'דיגע הלכות מלאכות יום טוב.

נאכדעם איז דא דריי הלכות, און זיי זענען דא מערערע מצוות, אבער דריי הלכות פון די מצוות פרטיות וואס זענען נוגע אין... סארי, צוויי אדער דריי, איך ווייס נישט, אה, לאמיר זאגן דריי. מצוות פרטיות האבן צוטון מיט ימים טובים: מצוות חמץ ומצה, וואס איז הלכות פסח; שופר וסוכה ולולב, וואס דאס איז די אלע הלכות וואס זענען נוגע אין חודש תשרי, יא, ראש השנה, סוכות. יום כיפור איז שוין געשטאנען אין שביתת עשור, רייט? נאכדעם שקלים, ווייל דאס איז אין חודש אדר, אגב, ס'איז אביסל מער נוגע צו די סופארט פון די בית המקדש, אבער מ'קען עס פארשטיין אז ס'איז אויך תלוי בזמן, יעדע יאר, יא. נאכדעם איז דא קידוש החודש, דאס איז שוין מער כלליות, אבער די נושא פון מקדש זיין די חודש איז אוודאי תלוי בזמן. אויך, ס'קען זיין ס'איז קאנעקטעד נאך שקלים, ווייל ניסן איז החודש הזה לכם. עניוועיס.

די מקום פון הלכות תעניות אין ספר זמנים

יעצט בלייבט דא, און מ'זעט עס אויך אין די משנה אין סדר מועד, און אויך אין שלחן ערוך, אורח חיים, עניוואן וואס גייט שרייבן סדר היום, סדר השנה פון א איד, ער דארף שרייבן נאך צוויי זאכן: חנוכה און פורים. אקעי, דאס איז די לעצטע הלכה, זייער פשוט, דאס איז מועדים דרבנן קומט לעצט. חוץ פון דעם זענען דא אויך תעניתים. ס'איז דא תעניתים וואס קומען יעדע יאר, תשעה באב, אלע אנדערע פיר צומות, און נאך תעניתים וואס מ'וועט זען, וואס זענען עט ליעסט באלאנגען צו סדר מועד, ס'איז דא צייטן פון די יאר וואס מ'פאסט. דאס איז לכאורה די עיקר ריזן פארוואס דא שטייט הלכות תענית, ווייל דאס איז נאך א צייט. אויף די לוח דארף מען שרייבן תענית. ווען איינער מאכט א לוח, דארף ער שרייבן ווען איז פסח, ווען איז יום כיפור, דארף ער אויך שרייבן ווען מ'פאסט. דאס איז דברים פשוטים, יא?

די שוועריגקייט: תעניות זענען נישט מפורש אין תורה

נאר וואס? נאר דא איז דא א שטיקל אינטערעסאנטע זאך, ווייל תענית איז נישט קיין, בפשטות אלע תעניתים וואס אונז האבן, חוץ פון יום כיפור וואס מ'האט שוין געלערנט אז ס'איז א שביתה מאכילה, רייט, אבער ס'איז נישט די הלכות תענית. איז נישט קיין, ס'שטייט נישט אין די תורה זיכער אז מ'זאל פאסטן תשעה באב, ס'איז מתוקן געווארן שפעטער, על ידי הנביאים. און אפילו אנדערע תעניתים לכאורה, אזוי ווי אין מסכת תענית רעדט זיך א זייער א גרויסע חלק וועגן תענית גשמים, דאס הייסט מ'פאסט וועגן די צרה אז ס'רעגנט נישט, אויך איז נישט געווען קלאר וועלכע מצוה ס'איז, צו ס'איז א מצוה אין די תורה, ס'איז זיכער נישט קיין זמן קבוע, ס'איז תלוי אין די מציאות צו ס'רעגנט אדער ס'רעגנט נישט. סאו ס'איז עפעס שוואכער, ס'שטייט נישט געהעריג אין די גמרא און די משנה אז דאס איז א מצוה און אזוי ווייטער.

דער רמב"ם'ס גרויסער חידוש: א מצוה כללית פון להתענות ולזעוק

אבער דער הייליגער רמב"ם, וואס ביי אים האט אלעס געדארפט שטימען, ס'האט געדארפט זיין א מצוה פון תענית, אז נישט ווי גייט ער עס שרייבן? האט דער רמב"ם געקומען מיט א גרויסע חידוש. איך מיין אז אגב, ס'איז דא מקורות דערפאר, אבער די סטרוקטור איז דער רמב"ם'ס חידוש אויף וויפיל איך ווייס.

די ווערטער פון דעם רמב"ם אין די הקדמה

האט דער רמב"ם געזאגט אזוי: לאמיר לערנען די הקדמה פון מצות תענית. יא, אזוי זאגט דער רמב"ם אין די קעפל, איז אזוי: הלכות תעניות. זאגט דער רמב"ם, **"מצות עשה אחת, והיא להתענות ולזעוק לפני ה' בכל עת צרה גדולה שתבוא על הצבור"**. ווען עס קומט א גרויסע צרה, א ספעציעלע צרה זעט דא אויס, צרה גדולה וואס קומט אויף די ציבור, איז די מצוה צו צוויי זאכן: פאסטן און שרייען. ממילא לייגט עס דער רמב"ם אריין, הלכות תעניות איז א חלק פון דעם שרייען און פאסטן.

די סתירה: להתענות איז מדרבנן, נישט מדאורייתא

איז לפשיטות, דאס הייסט, דא שטייט אז ס'איז דא א מצוה. באלד וועט מען זען אינעווייניג וויאזוי ס'שטייט די מצוה, ווי ס'שטייט בכלל אזוי. דער רמב"ם האט לכאורה אינעווייניג געזאגט אז להתענות איז מדרבנן. מדאורייתא איז אפשר לזעוק ולהריע, צו בלאזן חצוצרות, וואס ער זאגט נישט בכלל אין די קעפל. אלעמאל דארף מען וויסן ווי שטארק מ'קען מדייק זיין פון די קעפל.

די מצוה כללית: צרה גדולה על הציבור

אבער די אידיע איז, ס'איז דא א מצוה כללית, אז ווען ס'קומט א צרה, נישט אויף א יחיד - א יחיד איז נישט קיין מצוה מדאורייתא - אויך נישט אז ס'איז דא א קליינע צרה. מ'דארף וויסן וואס דאס מיינט. אין אנדערע ווערטער, ס'קען זיין, א קליינע צרה איז וואס מ'דאווענט יעדן טאג, רפאנו, ברך עלינו, ס'איז דאך אלץ... דאס איז נישט קיין צרה. צרה גדולה מיינט עפעס אן אויסטערלישע זאך וואס איז נישט די נארמאלע סדר העולם כביכול. איז דעמאלטס איז דא א מצוה מן התורה, א מצוה כללית, צו פאסטן, צו שרייען, לאמיר זאגן מתפלל צו זיין.

וויאזוי די תעניתים קבועים זענען מקיים די מצוה דאורייתא

אין אנדערע ווערטער, דער רמב"ם וועט פארשטיין אז דאס וואס אונז האבן תעניתים קבועים, אדער די תעניתים וואס דער בית דין איז גוזר מפני הגשמים, איז מ'מקיים די מצוה דאורייתא. ס'איז נישט אין די תורה שטייט א חיוב. ס'איז אן אינטערעסאנטע סארט חיוב, ווייל דו זעסט אז דער רמב"ם איז זייער מקפיד נישט צו האבן אזעלכע סארט זאכן. דאס הייסט, ס'איז דא זאכן אזויווי לענוש ווער ס'איז זינדיג, איך ווייס וואס, דער בית דין וועט אראפלייגן די דעים. דא איז אביסל מער פון דעם, אז דער בית דין וועט אויך קובע זיין אז היינט איז א תענית. דאס אז היינט איז א תענית איז נישט מדאורייתא, אבער אז מ'איז דאס מגדיר אז ס'איז א צרה גדולה, איז דאס... און די הלכות אויכעט.

דער חילוק צווישן דעם רמב"ם און דעם רמב"ן ביי תפילה בעת צרה

אבער אפילו מער פון דעם, דער רמב"ם איז געווענליך ביי זיינע מצוות, זאל ער נישט... באופן כללי זאל ער זיין א גוטער מענטש. דאס איז נישט קיין מצוה, דאס איז א טעם המצוה. אה, זייער גוט. דאס איז וואס איך האב געטראכט, ווייל די מצוה פון להתענות ולזעוק גייט דער רמב"ם ארויסלערנען פון די פסוק פון בלאזן שופר און חצוצרות. אבער דאס אז א מענטש זאל זיך ווענדן צו דעם אייבערשטן אין א שווערע צייט, לכאורה איז עס א חלק פון תפילה, א חלק פון עבודת ה', א חלק פון תשובה, האט דער רמב"ם דערמאנט אז... אבער ס'איז א חלק פון... אבער יעצט האט עס נישט קיין כללים, יעצט האט עס נישט עפעס וואס בית דין איז קובע. יעדן טאג ווען א מענטש איז אין א צרה דאוונט ער.

הגם דער רמב"ם האלט נישט ווי דער רמב"ן אז ווען ס'איז אן עת צרה איז תפילה א גרעסערע חיוב. ניין, דער רמב"ם האלט יא, דאס איז דער חיוב. מענטשן זאגן אלעמאל אז ס'איז א מחלוקת רמב"ם רמב"ן, וואס איז נישט אמת. דער רמב"ם האט אן עקסטערע מצוה פון תפילה. אבער דאס איז נישט די רעגולערע תפילה, דאס איז אן עקסטערע מין מעמד, און דער בית דין דארף עס קובע זיין. לכאורה, דער חיוב ווערט נאר נאכדעם וואס אדער ווען ס'האט די כללים אז עס האט שוין געדארפט רעגענען.

דאס אז עס איז תלוי אין דיר אליין, ווען דו פילסט בצרה זאלסטו זיך ווענדן צו דעם אייבערשטן, דאס איז עפעס א זאך פון דעם רמב"ן. איך רעד דאך יעצט א ציבור. איי, איך זאג, קען זיין. יא, סאו איך מיין צו זאגן, סאו די רמב"ם, וואס די הלכות וואס ער גייט זאגן זענען יא עפעס ווי א חיוב, א סדר, א הנהגה, אין די טאג זאל מען זיך צוזאמנעמען און פאסטן וכדומה.

די שאלה: ווען איז דער קיום מדאורייתא?

אבער אינגאנצן לכאורה נלמד רבנן, ס'איז נישט קיין שטיין מפורש אינעווייניג, אבער ס'איז דא עפעס א מצוה פאר תלוות מן התורה. ס'איז נישט קלאר ווען איז די ציור וואס די קיום ממש איז מדאורייתא? קיינמאל נישט לכאורה. איך טראכט מיר נישט צושטעלן צו אזא סארט זאך, למשל חנוכה און פורים זאגט מען נישט דער רמב"ם אז ס'איז מדאורייתא. אבער דאס אז מ'דאנקען דעם אייבערשטן אויף זאכן וואס געשעט, אויף שמחה'דיגע זאך, איז מסתמא יא. אפילו, ס'שטייט אין די תורה מערערע מאל, איך מיין, איך דאנק דעם אייבערשטן. א חלק פון תפלה האט הודאה, יא? דער רמב"ן האט אויך געזאגט אז מ'זאל מודה זיין, און דאס טוט מען יעדן טאג.

דער רמב"ם'ס שיטה: הלכות רבנן זענען נישט א "פירוש" אויף די תורה

אבער דער רמב"ן ווייל אז די מצוה זאל האבן קלארע גדרים. דאס אז אונז זעען אז תפלה, א חלק פון תפלה איז דאנקען אויף גוטע זאכן וואס דער אייבערשטער טוט צו אונז, איז א חלק א דין אין תפלה. דאס אז דער רמב"ן נעמט אן אזוי ביי מגילה וחנכה. פארדעם האט ער ביי הלכות תענית האט ער עטליסט געטראפן אז ס'איז דא איין חלק, די תענית גשמים האט יא, ווי די חכמים... טייטש, דער רמב"ם ווייל דאך מאכן אז די הלכות פון די רבנן איז א פירוש אויף די מצוה.

ניין, ער וויל נישט דאס קיינמאל מאכן. קיינמאל נישט. קיינמאל נישט. דער רמב"ם זאגט קיינמאל נישט אז די רבנן זענען מפתח א ידיה אויף די תורה. תורה שבעל פה, דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט הלכות התורה הדאורייתא. אבער דער רמב"ם זאגט דאך דא קלאר, אין הלכות הדאורייתא שטייט אז ליסטו. דאס איז מדרבנן. ס'איז א סתירה אפילו פון וואס ס'שטייט אין די הקדמה, אבער ער זאגט קלאר אז מדברי סופרים איז דאס עניות. סאו, אין פרק א' איז צו זען, ס'שטייט מפורש.

דיסקוסיע: תענית גשמים — דאורייתא אדער דרבנן?

און תענית כשמועה איז אויך א דרבנן, מיינסטו? און די... דאס זאג איך, דאס איז זייער אינטערעסאנט, ס'איז נישט קלאר וויאזוי מ'קאנעקט דאס. ס'איז מדאורייתא אז מ'זאל בשעת צרה, אבער... ס'איז זייער אנדערש, למשל, ווי זאגן אז פרי עץ הדר און אלע הלכות פון אתרוג איז א פירוש אויף דעם. ס'איז נישט קיין פירוש. דא איז דאס א תענית של שם, נישט קיין פירוש אויף די מצוה פון להתענות ולזעוק. ס'איז א פירוש אוודאי, אבער די שאלה איז אז צו דעם וואס דו פאסט יעצט היינט, טוסטו יענע דאורייתא.

יום י"ז חשון, איך ווייס נישט, האט מען גוזר געווען א תענית. די הגדרה פון תענית י"ז חשון איז הגדרה פון די בית דין שבאותו הזמן האט גוזר געווען א תענית. פארוואס האבן זיי גוזר געווען? ווייל ס'איז דא אזא מצוה צו גוזר צו זיין. אפשר מיינט עס טאקע דאס, אפשר איז עס ווי א מצוה על הבדל לגזור, אפשר דארף מען אזוי לערנען. איך ווייס נישט.

דער ציבור'דיגער אופי פון די מצוה

לכאורה, תקיעה איז אייביג אזא שטארקע ענין ציבורי. ביי יאר וואס שטייט אין די בית דין בלו, אדער די בית דין בלו, אדער די כהן, אדער די מלך. תענית ציבור, תענית ציבור איז א זאך וואס די ציבור טוט. אוודאי יעדער יחיד דארף עס טון, אבער זיכער אז דער רמב"ם זאגט עס נישט ווי אדער רש"י, תענית ציבור. ער זאגט יא, להתענות בכל עת צרה על הציבור. אבער נישט אזוי ווי ער זאגט תשעה באב אויף די אפשר, זאגט ער עס נישט ווי על דורייתא.

ווייל יענץ זאג איך, דאס איז זיכער אז תשעה באב בכלל, מ'ווייסט נישט ווי ס'איז די חצרות ס'איז, אבער ס'איז זיכער אז בכלל, עניטיימי, אפילו ווען ס'איז יא א צרה און די בית דין איז גוזר, דארף מען נישט זאגן לשם יחוד לעשות מצות רדערע. אפשר די בית דין, איך טראכט, אפשר די בית דין האט מקיים געווען די מצוה, ווייל להתענות מיינט

הלכות תעניות — מבנה הספר ומצות לזעוק ולהריע בחצוצרות

מבנה הלכות תעניות ברמב"ם

Speaker 1: די הגדרה פון תענית י"ז חשון איז די הגדרה פון די בית דין שבאותו זמנו האט גוזר געווען א תענית. פארוואס האבן זיי גוזר געווען? ווייל ס'איז דא אזא מצוה צו גוזר צו זיין. אפשר מיינט עס, אפשר טאקע דאס, אפשר איז עס אזוי ווי א מצוה על הבית דין לגזור, אפשר דארף מען אזוי לערנען. איך ווייס נישט.

לכאורה, תקיעות איז אייביג אזא שטארקע ענין ציבורי. תענית ציבור. תענית ציבור איז א זאך וואס דער ציבור טוט. אוודאי יעדער יחיד דארף עס טון, אבער זיכער אז דער רמב"ם זאגט עס נישט ווי אדער רישא תענית ציבור. ער זאגט יא, אלעס ענות בכל עת צרה על הציבור. אבער ווען ער זאגט תשעה באב אז מ'דארף פאסטן, זאגט ער עס נישט ווי א דאורייתא. ווייל יענץ דאס זאג איך.

דאס איז זיכער אז תשעה באב בכלל, מ'ווייסט נישט ווי ס'איז די חצרות, אבער ס'איז זיכער אז בכלל, עניטיימי, אפילו ווען ס'איז יא א צרה און די בית דין איז גוזר, דארף מען נישט זאגן לשם יחוד לעשות מצות רבותיו. אפשר די בית דין? איך טראכט, אפשר די בית דין האט מקיים געווען די מצוה? ווייל התענית מיינט אז די בית דין זאל מאכן א תענית, נאכדעם די מענטשן זענען מקיים די... אזוי ווי די בית דין, ס'איז דא א מצוה.

דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא א מצוה עשו משמרת למשמרתי, יא? עפעס א מצוה, אבער דער רמב"ם זאגט אז ס'איז דא א רעכט, יא? דער בית דין, פארדעם מאכט מען סייג לתורה, ווייל ס'שטייט אז סתם משמרת למשמרתי. און ווענן דעם בעט יעדער משמרת א דרייס? ניין, ס'איז דא א מצוה אויף דער בית דין זאל מאכן תקנות, נאכדעם וואס מ'איז מקיים מיט תקנות, זאל עס מקיים מיט די רבנן.

און די לשון פון דער רמב"ם שווערט, זאגט דאך, להתענות ולזעוק לפני ה', זעט אויס ווי מ'רעדט דא שוין פון די תענית אליין, נישט די קובע זיין. להזעוק לפני ה', ווייל איך האב א פראבלעם, זאג איך דאס.

Speaker 2: ניין, איך פארשטיי, איך זאג, אקעי. לאמיר גיין לערנען אינעווייניג, און אפשר איז עס אביסל מער קלער ווערן. לאמיר זען.

סדר הפרקים

Speaker 2: און אין ספר המצות האט דער רמב"ם יא געברענגט דעם פסוק. די פסוקים זענען... אונז גייען שוין זען דעם פסוק. דער רמב"ם איז

מנהג אין ספר קעפלעך. קיינמאל נישט. די קעפלעך פון הלכות שטייט קיינמאל נישט קיין פסוקים. און די ליסט אנהייב משנה תורה איז געשטאנען אין פסוקים, וואס אונז רופן די מדין המצות הקצה. אזוי שטייט אין די ספר. אבער אינעווייניג, אלעמאל דער פסוק שטייט אינעווייניג אין די הלכות, דארף מען עס נישט איבערחזר'ן אויך ביי די קעפל.

בקיצור, לאמיר לערנען די רמב"ם. אה, לאמיר זאגן, די סדר בערך, די סטרוקטור פון די הלכות גייט זיין, די ערשטע פרק זאגט די רמב"ם די מצוה פון לזעוק, און נאכדעם די מצוה מדרבנן לכאורה פון תענית, די כללות'דיגע הלכות פון תענית. אזוי ווי די קעפל זאגט הלכות תענית ולזעוק, און ער צוטיילט לזעוק ולהריע אלס איין זאך, און הלכות תענית אלס א נעקסטע זאך.

נאכדעם אין פרק ב' זאגט די רמב"ם וואס די צרות זענען, און אויף וואס מ'פאסט, צרה גדולה. מ'דארף וויסן וואס איז דער דין פון א צרה גדולה.

נאכדעם, אין פרק ג' און ד' רעדט זיך הלכות פון תענית גשמים, וואס איז איינע פון די גרויסע צרות. ס'איז דא א גאנצע סדר ווען מ'פאסט על הגשמים.

און אין פרק ה' רעדט די תעניתים...

Speaker 1: דו זאגסט זייער גוט אז תענית גשמים איז דאס וואס מאכט עס די מערסטע אלס ספר זמנים, יא? קען זיין אויך די אנדערע תענית ציבור, אקעי.

Speaker 2: יא, זיכער, ווייל פרק ה', וואס איז תענית...

Speaker 1: דו זאגסט פון די דאורייתא'דיגע איז דאס די איינציגסטע. איך ווייס נישט אויב דאס איז מער דרבנן צו דאורייתא. ס'איז מער וויניגער קבוע אין די סענס אז מ'דארף נאך קובע זיין. דאס איז שוין קבוע ווייל יעדע יאר איז דא א מנהג צו פאסטן. אבער איך ווייס נישט.

Speaker 2: עניוועיס, יא, מ'וועט רעדן מער וועגן דעם, מ'וועט רעדן תענית גשמים, איך האב נאך אידיעס וועגן דעם. על כל פנים, ד' און ד', סיי פרק ג' און ד' רעדן זיך ביידע וועגן דעם, וועגן תענית גשמים. און פרק ה' איז זאגט זיך די תעניתים וואס אונז קענען, די תעניתים דרבנן, די פינף צומות, פיר, פלאס תענית אסתר וואס איז א מנהג.

הלכה א' – מצות עשה לזעוק ולהריע בחצוצרות

Speaker 2: יא, זאגט מען די הייליגע רמב"ם הלכה א', מצות עשה, יא?

Speaker 1: יא.

Speaker 2: זאגט דער רמב"ם אזוי: **"מצות עשה מן התורה לזעוק ולהריע בחצוצרות"**. צו שרייען און להריע בחצוצרות, און פייפן אדער בלאזן מיט חצוצרות. ווען?

אינטערעסאנט, די ווארט להריע, אמאל מיינט עס תרועה, אסאך מאל. על פי רוב שטייט "והרעותם", יא? אמאל מיינט עס מיט שופר, אמאל מיט חצוצרות. וואס טייטשט די ווארט תרועה? ס'איז די זעלבע ווארט ווי תקיעה. מחנוע, אדער געת.

Speaker 1: יא. עס איז אן ברו, ניין? משה רבינו זעט עס איז אן ברו, ביי מיר מאכן די נויז, ניין? ברעו מיין איך, יא?

Speaker 2: יא, מיר מאכן נויז. ס'קען זיין אפילו אן, מ'קען מאכן מיט די מויל. הריעו לפני המלך ה'. ניין, ס'שטייט וירעו בקולו מרעו, מ'קען מאכן מיט די מויל אויכעט. הרע תרועה, נישט דווקא זיין מיט א כלי. ס'מיינט מאכן נויז, אדער עפעס א סארט נויז. אקעי.

פסוק: על הצר הצורר אתכם

Speaker 2: ולא התחלון לפני ה'. אנטשולדיגט, **להריע בחצוצרות איז על כל צרה שתבא אל הציבור.**

Speaker 1: שטייט נישט על כל צרה שלא תבא? איך מיר שטייט די לשון שלא תבא אלס... נישט... דאס איז סתם ביי מענטשן וואס האבן אזוי מורא אז וועט ער זאגן עפעס וואס איז געשען. איך האב נישט געווארן פאר אייך. ניין, על כל צרה שלא תבא. ס'איז דא אזא מענטשן האבן שוין געזאגט קענסער און נישט באקומען קענסער. סיי זיי האבן נישט געזאגט און זיי יא באקומען. ס'העלפט נישט. עניוועיס... על כל צרה... וואס... על כל צרה... די נארמאלע וועגן זיי זענען אזוי...

Speaker 2: על כל צרה שתבא. ס'איז נישט קיין לשון חז"ל. על כל צרות שלא תבא על הציבור, איז א מצוה צו שרייען און בלאזן שופר. **שנאמר, שטייט אין פסוק, ולצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות.**

דיון: פשט הפסוק – מלחמה או צרה?

Speaker 2: סאו דער גאנצער פסוק איז אזוי: דער אייבערשטער הייסט פאר משה רבינו זאל מען מאכן חצוצרות, און די חצוצרות זאל מען נוצן פאר... ווען מ'דארף פארזאמלען די עולם, אזוי ווי מ'זאל עס נוצן ווי א בעל, און למסעי המחנות, ווען מ'הייבט אן פארן זאל מען עס האבן. און דעמאלטס ווערט עס, דאס טוען די בני אהרן, טוען עס לכאורה.

נאכדעם שטייט די נייע זאך, נאכדעם שטייט ווען נאך נוצט מען די חצוצרות? זאגט די תורה, ווען ס'וועט קומען א מלחמה און ס'וועט קומען א צר הצורר אתכם, מלחמה על הצר. און גייען גיין אין מלחמה אויף די צר הצורר אתכם.

Speaker 1: כתבו מלחמה מיינט לכאורה ענק גיין גיין אין מלחמה. ניין, כתבו מלחמה מיינט לכאורה ענק גיין גיין אין מלחמה. די מלחמה גייט אריינקומען אין עקעלאנט. כתבו אז ענק וועלן קומען. מלחמה צו א מלחמה. ניין, געוועהנליך כתבו מלחמה על הצר הצורר אתכם. דא איז א צר. ווען מ'גייט ארויס פון מלחמה גייט מען מיט א... מ'גייט ווערן רייך, מ'גייט איינעמען א לאנד.

Speaker 2: או, אקעי. ניין, אבער דא זעט אויס ווי פארקערט, ווי ס'איז אזוי ווי דער צר איז אריינגעקומען, ס'איז געשען א כה בית אביון, א צר הצורר אתכם.

Speaker 1: יא, אבער ס'איז נישט ריכטיגע דוקא, ווייל ס'שטייט אחיכם יבאו למלחמה. מלחמה איז סיי ביאור און סיי יציאה שטייט אין די תורה. ס'קען זיין אז ס'איז דא א חילוק אויף דעם, דו זאגסט, קען זיין, אבער... אבער דא זעט אויס ווי דאס איז א גרויסע צרה ווען מ'גייט ארויס, ווייל מ'האט פארגליסט.

Speaker 2: באלד וועל איך רעדן, זאל דער רמב"ם ברענגט דוקא נישט דא אין ענין פון דעם פסוק, אבער דו ברענגסט דאך יא, אז מ'זאל וויסן פלאן, דער עולם זאל וויסן, ווייל דער עולם האט געדענקט דאס פשפל אויסעווייניג. ליידער, נאכנישט. דארפסט פארשטיין, ס'שטייט טאקע על הצר את הארץ, אבער ס'שטייט נישט וכי יבא צר עליכם.

דער רמב"ם לייענט עס אזוי. פשוט, עס גייט מלחמה, אויף וועמען עס מאכט מלחמה? אוודאי אויף דער וואס רודפ'ט דיר. דאס איז א מלחמת מצוה אזוי ווי ס'איז דא א מלחמת רשות פון ארויסגיין פאר איינעמען שטחים, אדער איינעמען געלט. דארטן איז אפשר נישט קיין צרה. דא זעט מען די ענין פון צרה, אז ווען ס'איז דא א צרה... הצר הצורר אתכם, מ'ווייסט נישט וואס מ'מאכט א צרה. ס'מיינט דער שונא, ס'איז א וועג פון זאגן א שונא.

Speaker 1: דעמאלטס וואלט עס געווען אז ס'איז א דין אין מלחמה, ס'איז נישט קיין דין אין צרה.

Speaker 2: זייער גוט, צרה. אבער דער רמב"ם ווייל דא מאכן אז ס'איז א דין אין א צרה. פיר אויס, ענדיגסט זאגן דעם פסוק, מ'טאר אים דאך דאס איז די שטארק מיט דעם.

און נאכדעם שטייט דער פסוק, און וואס דאס גייט אויפטון איז **ונזכרתם לפני ה' אלקיכם**, כאילו דער אייבערשטער גייט אויסהערן די געשריי, די תקיעה, און זיך דערמאנען פון די אידן, **ונושעתם מאויביכם**, מ'וועט העלפן פון די אידן.

און נאכדעם שטייט ווייטער אז אויך בימי שמחה מועד אין ראש חודש, ווען מ'ברענגט קרבנות, איז דא חצוצרות פאר אן ענין פון קרבנות. סאו ס'איז די

זעלבע אינסטרומענט וואס מ'נוצט פאר פראקטישע זאכן, אזוי ווי צוזאמנעמען די עולם. א מלחמה און שמחה'דיגע זאכן. דאס איז מיר משמע אין די פסוקים.

דער רמב"ם'ס דרשה: על כל צרה

Speaker 2: לאמיר דא צוריקגיין צו דער רמב"ם, מ'רעדט דא דעם חלק פון תקיעה וואס איז אויף צרה. דער רמב"ם זייער בכונה האט נישט געברענגט די אנהייב פון די פסוק וכי תבאו מלחמה, ווייל דעמאלטס האט ער טאקע געמיינט אז דאס איז אן ענין פון מלחמה. וואס, ביי די וועי, ס'איז פשוט'ע פשט, ווייל א מלחמה זעט מען אז מ'דארף בלויזן תקיעות, ס'טייט צוזאמען מיט די עולם, אפשר אויך בתוך חלק פון תפלה. ס'שטייט ערגעץ אין ארום, מ'טוט מיט מלחמה. און גדעון האט אזוי געטון, אזוי ווי ישועה בן עין. חלק וחלק.

דער רמב"ם האט אבער, אזוי ווי איך מיין אז אין דארט ברענגט ער די ספרי, אז די ספרי האט געזאגט: מנין שעל כל צרה? אז ס'שטייט "על הצר הצורר אתכם". די ספרי האט כביכול מרחיב געווען אז "צר" מיינט נישט דווקא די אויב וואס איז מצרר, מ'מאכט א צרה כביכול, ס'קען זיין עני צרה.

פון דעם וואס דער רמב"ם ברענגט דווקא נאר די צווייטע האלב פסוק, וואס וויל איך זאגן? על כל צרה, מלשון על כל צר.

Speaker 1: איי, דארט אין די קאנטעקסט מיינט מען דאס, אבער די חכמים האבן מפרש געווען אז ס'מיינט, כלומר...

Speaker 2: טייטשט דער רמב"ם, **כלומר, כל דבר שיצר לכם**, אלעס וואס גייט ענק ווי טון, יעדער וואס גייט זיין א צר, א צרה, **כגון**, אז די צר וועט נישט זיין א מענטש אויף צווי פיס. ס'קען זיין אין פארם פון א נעטשורעל דיזעסטער, **בצורת**, א הענגער אדער א **דבר**, א מגיפה, אדער אן **ארבה**, א היישעריקן קומען, **וכיוצא בהם**. איז וואס זאל מען טון? **זעקו עליהם**, זאלן ענק שרייען, **והריעו**, און בלאזן שופר.

חידוש: לזעוק איז דער עיקר, חצוצרות איז א וועג

Speaker 2: און דא זאגט דער רמב"ם נאכאמאל דאס, זעקו, שרייען צו די אייבערשטער. קען זיין אז דער רמב"ם ווייסט עס פון דעם "ונזכרתם לפני ה' אלקיכם". קודם כל, פון וואו ער ווייסט עס איז איין שאלה, אבער וואס ער וויל דא טון ווייס איך זיכער.

וואס ער וויל טון איז, ער וויל, דער רמב"ם גייט דאך נישט זאגן אז די מצוה פון תענית איז צו בלאזן חצוצרות. גראדע בלאזט מען אפשר חצוצרות ביי א תענית, איך זאג נישט אז מ'בלאזט נישט, ס'שטייט טאקע אין די משנה אז "הכל". אבער דער רמב"ם וויל ארויסברענגען אז די חצוצרות איז נאר א וועג פון לזעוק. דאס איז פארוואס ער האלט אין איין דאס טון.

דיון: פאראלעל צו ספר יואל

Speaker 1: איך האב סתם געטראכט אז ס'איז אינטערעסאנט, דו האסט געזאגט אז מ'קען מאכן צער. טאקע אין ספר יואל, וואס איז איינע פון די גרויסע מקורות פאר פארשטיין וויאזוי מ'זעט א תענית, דארט שטייט טאקע, מ'האט גערעדט, ס'שטייט אויך אז מ'זאל בלאזן שופר, "תקעו שופר בציון קדשו צום קראו עצרה". און ס'שטייט אויך דארט אין די זעלבע פלאץ, ער האט דעסקרייבט, ס'איז געווען דעמאלטס אן ארבה, רייט? דאס איז די צרה וואס דו האסט גערעדט. און ער דעסקרייבט די ארבה אזוי ווי א מלחמה. ער זאגט "וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד מחנהו". די גאנצע ספר יואל'ס אימעדזש פאר די ארבה איז אז ס'קומט אן ארמיי איינעמען די פעלדער.

סאו אפשר מ'קען זאגן אז די רמז פון "על הצר הצורר אתכם", אזוי ווי דו האסט געזאגט, אז אלע צרות זענען אמאל אן ארמיי פון מענטשן, אמאל אן ארמיי פון ארבה. בצורת איז נישט ממש אן ארמיי, דאס איז די איינציגסטע וואס איך ווייס נישט פון זיי. די נישט רעגן איז דאך סתם נישט.

Speaker 2: [ממשיך]

דער רמב"ם'ס ביאור אין תענית: דרכי התשובה, נישט תפילה

הלכה א (המשך) — דער ענין פון זעקה און תרועה

דער חילוק צווישן תקיעה און תרועה

דאס הייסט, דאס אז ס'איז דא פאר פראקטישע זאכן, אזוי ווי למסע המחנות דארף מען בלאזן שופר, דער אייבערשטער זאגט, פארוואס דארף מען האבן חצוצרות? מאך חצוצרות. פארוואס? דו דארפסט עס האבן פאר דעמאלטס און פאר דעמאלטס. און האבן די ספעציפישע זאך, **והריעותם בחצוצרות**, דאס איז די מצוה. און דאס שטייט אויף די ווארט **"כי תבוא מלחמה"**. איך ווייס נישט.

און דער רמב"ם איז נישט פשט אין פסוק. דער רמב"ם וויל דא ווייזן פארוואס מען פאסט, בעיסיקלי. און דאס הייבט זיך אן פון דעם פסוק.

און יעצט קומט דער רמב"ם מיט זייער א פעימעס שטיקל. אבער דאס איז אינטערעסאנט, אז תרועה איז סינאנים מיט זעקה, שרייען מיט א שופר אדער שרייען בתפילה. די צוויי זאכן געשען. און נישט נאר דעם, ס'איז דא פלעצער וואס שטייט "מתריעין", און די גמרא איז נישט זיכער צו מתריעין מיינט בחצוצרות אדער סתם בתפילה. זעט אויס אז דאס איז אדער סתם בהתראה, וואטעוועער. יא.

און דרך אגב, קען זיין אז דאס איז אויך אנדערש פון תקיעה, ווייל ס'שטייט דארט טאקע אז **"ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו"**. קען זיין אז אויב מ'נוצט די שופר נאר אויף פראקטיש, דעמאלטס איז מען תוקע. אבער אויב מ'נוצט עס אויך אויף די ענין פון תפילה, איז די תרועה איז מער... אויב ס'איז דא א חילוק פון די צוויי קולות, תקיעה און תרועה, וואס איז די ענין פון ראש השנה, קען זיין אז די תרועה, פארדעם שטייט אין אלע רמזים אין ספרים אז תרועה איז מרמז מער אויף מידת הדין, און תקיעה איז מער מידת החסד, דאס האט צו טון מיט דעם.

אז אין זמן השמחה, זעט ער אויך אין יענעם פסוק שטייט בפירוש, **"וביום שמחתכם ותקעתם"**, נישט והרעותם. קען זיין אז תקיעה איז מער אן אופן פון שמחה, און הריעו... ס'איז דא הריעו וואס איז יא שמחה. איך קען נישט זאגן אז... ס'איז דא פסוקים. תרועה איז דא אן ענין פון געגוע גארנישט, און תקיעה איז דא אן ענין פון שמחה. יא, לויט דעם ענין. סאו ס'איז אינטערעסאנט.

שבת ראש השנה — "זכרון תרועה"

סאו ס'קען זיין אז ווען ראש השנה איז שבת, דעמאלטס איז מען זיכער אין תרועה. דאס הייסט, די זעקה איז דאך די זעלבע זאך ווי שופר. די דאווענען איז דעמאלטס די מקום שופר. אסאך אידן האבן שוין געכאפט דאס. ס'איז נישט קיין סתירה. ס'הייסט פארקערט, דו זעסט דאך אז מ'בלאזט שופר ראש השנה גייט עס אלעמאל מיט תפילות. מ'זאגט מלכיות זכרונות שופרות. שבת איז נאר די תרועה, ס'איז אויך דאך אבער א תרועה.

סאו ס'איז די "זכרון", ער מיינט די **"ונזכרתם לפני ה' אלקיכם"**. **"זכרון תרועה"**, דאס טייטש אז די עיקר פון די תרועה איז דאך די **"ונזכרתם לפני ה' אלקיכם"**. ווען מ'קען עס נישט טון מיט א שופר וועגן די גזירה דרבנן, טוט מען די אנדערע חלק פון "ונזכרתם".

הלכה ב — **"דבר זה מדרכי התשובה הוא"**

דער רמב"ם'ס באמבע חידוש

יעצט קומט דער רמב"ם און ער זאגט א חידוש, א באמבע חידוש, וואס קיינער ווייסט נישט די טייטש פון די חומש. רוב מענטשן זענען אינגאנצן צומישט וואס ס'מיינט. און איך ווייס נישט אויב איך וועל האבן נערוון אויסצופרעגן צו מסביר זיין וואס ס'מיינט דא.

אבער דער רמב"ם קומט און ער זאגט א טעם המצוה אזוי ווי... און ס'איז לכאורה אביסל מער ווי די טעם המצוה. מער ווי די טעם המצוה. ער גיבט די מהות פון די מצוה. רייט, דאס העלפט פאר'ן רמב"ם מסביר זיין וואו ס'קומט אריין די זעקה אין די גאנצע נושא פון תענית, וואו ס'קומט אריין, וואס ס'מיינט, וואס איז די עצם פון די זעקה.

זאגט דער רמב"ם אזוי: זאגט דער רמב"ם, וואס איז דער ענין פון די זעקה? זאגט דער רמב"ם אזוי, די זעקה איז נישט אויפצוּוועקן דעם הימל. דער

הימל איז שוין אויפגעוועקט.

דער פשוט'ער פשט אין תענית

לאמיר זאגן אבער א פשוט'ע זאך, ווייל דאס וועט אונז העלפן צו פארשטיין פארוואס דער רמב"ם איז נישט דער ריכטיגער פשט, און מ'זאל נישט טון תענית'ן מיט דער רמב"ם'ס פשט. ניין, מ'זאל אויך טון דער רמב"ם'ס פשט, אבער מ'דארף געדענקען אז ס'איז דא אן אנדערע פשט וואס אלע אנדערע צדיקים פאר דעם און נאכדעם האבן געוואוסט.

פשוט'ע פשט, שטייט אין די תורה, "עת צרה תתפלל", דארף דער איבערשטער העלפן. סאו וואס איז די פוינט פון תענית? ס'איז דאך שטייט אין תנ"ך, און אסתר האט געמאכט א תענית, פארוואס האט מען געפאסט? מ'האט געבעטן דער אייבערשטער זאל אונז העלפן. תענית העלפט עפעס פאר די... ס'איז דא א צרה, בעט מען דעם אייבערשטן. דאס פארשטייט יעדער, דברים פשוטים מאוד.

דער רמב"ם'ס חידוש: תענית איז דרכי התשובה, נישט תפילה

קומט דער רמב"ם און זאגט, ניין, דו נישט. אלעמאל די הפקה איז נישט כדי דער אייבערשטער זאל דיר העלפן. וואס זאגסטו? דער אייבערשטער העלפט אלעמאל. דער אייבערשטער דארף נישט טשעינדזשען זיין מיינד. אזוי ווי געזאגט, זאג נישט אזויפיל אמאל "אם ירצה השם", דער אייבערשטער וויל שוין, יעצט דארפסטו וועלן.

איי, פארוואס איז דא א מצוה פון תענית? זאגט דער רמב"ם אזוי, **"דבר זה מדרכי התשובה הוא"**. ס'איז נישט עפעס א דין אין תפילה, ס'איז א דין אין תשובה. ס'איז א חלק פון דרכי התשובה. די ווארט "דרכי התשובה" האבן אונז געהאט אפאר מאל אין הלכות תשובה. ס'איז דא זאכן וואס זענען דרכי התשובה, וואס האט צו טון מיט די וועג וויאזוי א מענטש פירט זיך אויף באופן אז ס'זאל אים ברענגען תשובה. רייט, זייער גוט.

דיסקוסיע: וואס מיינט "דרכי התשובה"?

Speaker 1: אז וואס איז די דרך התשובה? אדער מ'קען זאגן מער בדיוק, אדער די זעלבע וואס דו זאגסט נאר אין מיין וועג. דרכי תשובה איז נישט די זעלבע זאך ווי תשובה. פאסטן איז נישט קיין תשובה, אזוויי יואל זאגט, **"קרעו לבבכם ואל בגדיכם"**. ס'איז נישט קיין ענין פון פאסטן. פאסטן איז א דרכי תשובה, ס'איז א וועג צו תשובה, אדער דו זאגסט ס'איז מעורר דעם עולם אז מ'דארף זיך טוישן וכדומה. די תשובה דויערט א רגע, די דרכי תשובה קען דויערן גאנצע יארן.

Speaker 2: אדער פארקערט, דרכי תשובה דויערט א לאנגע סאך צייט, ווייל מ'דארף דאך טאקע ווערן געוועזן. די תשובה איז די סוויטש, אז פון יעצט גייט ער מער נישט טון די עבירה. די סוויטש איז נישט קיין, און נישט קיין עבודה. דרכי תשובה איז די עבודה.

Speaker 1: איך זאג דאס יאר פארקערט, אז תשובה נעמט אסאך צייט. תשובה מיינט דאך ווערן א בעסערע מענטש. מ'קען ווערן אויף איין מינוט א בעסערע מענטש, מ'קען זיך פלאנען, אבער ווערן נעמט צוויי יאר. אבער די דרכי תשובה איז, מ'וועקט זיך אויף, אז מ'בלאזט היינט שופר, וואטעווער, ער פאסט היינט, כאפט ער זיך, צוביסלעך נעמט ער זיך צו ווערן בעסער.

Speaker 2: אקעי, דא איז דא וואס דו כאפסט זיך דארט א רגע, אבער ביז דו כאפסט זיך דארף מען אסאך שרייען.

Speaker 1: יא, סיי גוט.

סאו די דרכי תשובה, וויסן אז דער אייבערשטער מאכט אלעס, איז א ידיעה, ידיעה איז נישט תלוי אין זמן. איין מינוט, קען שוין רעדן, דער אייבערשטער מאכט אלעס. אבער די פוינט איז, די דרכי תשובה איז נישט תשובה. מיר זאלן נישט תשובה זיין און מיינען אז פאסטן איז אן ענין פון תשובה. דרכי התשובה לויט די רמ"א מיינט א דרך לעורר לתשובה. דרך, אזוי ווי ס'איז פשוט, ס'איז א וועג וואס פירט אהין. דו ווייסט דאך מיט דרכי התשובה, ס'איז די וועג וואס פירט צו תשובה.

וויאזוי ס'ארבעט: "ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הרע להם"

אז וואס? וויאזוי ס'העלפט פאסטן מיט א דרכי התשובה? דאס זאגט די רמ"א אז ס'איז דא די מצוה, די מעשה המצוה איז אז מ'זאל שרייען און מריע זיין, מ'זאל שרייען און בלאזן שופר. וואס גייט דאס העלפן? דעמאלטס **ידעו הכל**, וועט דאך יעדער איינער וויסן, **שבגלל מעשיהם הרעים הרע להם**.

ס'איז אינטערעסאנט אז ער האט דא די ווארט ווי ראו הרעים הרע להם, ער שפילט זיך ארום אין די אות פון די שורש הרע. **ככתוב**, אבער **ונתיכם הטו אלה**. אויף וואס שטייט עס? אויף צרות וואס איז געשען אז די עוונות האבן געברענגט, האבן מתיר געווען די קלאפע דין.

וזהו, די זאך אז מ'גייט יעדער איינער גייט געוואויר ווערן, וויסן און געדענקען אז די צרות האבן געברענגט, די מעשים רעים האבן געברענגט די צרות. דאס גייט גורם זיין **ולהסיר הצרים עליהם**, ווייל זיי גייען וויסן וואס האט געברענגט די צרה, און זיי וועלן פארשטיין וואס גייט אוועקנעמען די צרות. זיי וועלן פארשטיין אז אלעס ליגט אין זייערע מעשים. אונזערע מעשים ברענגען, אונזערע חטא ברענגט צרות, און תשובה וועט ברענגען אוועקנעמען די צרות.

דיסקוסיע: ווער טוט די שרייען?

Speaker 2: אבל ס'איז דאך טייטש אז די שרייען איך וויל עס אפשר קענען זאגן אזוי: דער וואס הייבט אן די שרייען, דער וואס רופט צוזאם דעם עולם, איז בדרך כלל דער צדיק, נישט דער וואס זינדיגט. ער איז דאך דער תלמיד חכם, דער בית דין, אדער... זיי ווייסן עס שוין. נאר תשובה אבער איז דאך א זאך וואס איז תלוי בלב, דארף מען צוזאמנעמען דעם גאנצן עולם.

Speaker 1: תלוי במעשים.

Speaker 2: תלוי אויך תלוי במעשים. אבער איך זאג, דער מענטש וואס איז יזעקו ויריעו, ער איז שוין א בעל תשובה, ווייל ער איז דער וואס טוט עס.

Speaker 1: לאמיר פארשטיין. יזעקו ויריעו איז דער רמב"ם מודה. דאס האבן מיר זאגט פריער אז דער רמב"ם זאגט אז דער פוינט איז נישט תפלה. אז דער רמב"ם איז מודה אויף וואס מצוה איז משה צו דרייבערשטן. אבער דער רמב"ם האט פארשטאנען... לאמיר ענדיגן... לאמיר ענדיגן...

הלכה ב (המשך) — **"אבל אם לא יזעקו ולא יריעו"**

דער רמב"ם'ס ווארנונג

אבער **אם לא יזעקו ולא ירעו**, ווען נישט שרייען, וועט דער רמב"ם אזוי ווי די שורה געשען. איז דער רמב"ם מסביר אזוי, ווערט דאך דא שווער אז ס'וועט ווערן א קשיא.

קשיא: וואס האט דאווענען מיט תשובה צו טון?

וואס האט דאווענען אויף א צרה מיט תשובה טון? דאווענען איז פארקערט. אסאך מאל מענטשן מיינען ער דאווענט, דער אייבערשטער האט רחמנות געוואלט אפילו מ'טוט נישט תשובה. לויט דער רמב"ם, דאס איז נישט די סדר התפלה פון תענית. מ'דארף דוקא דאווענען אויף אן אופן וואס מ'זאל דיר מאכן תשובה טון. סתם דאווענען, דער אייבערשטער האט רחמנות, ס'גייט נישט העלפן. דאס איז וואס דער רמב"ם וויל טענה'ן דא, רייט?

דארף דער רמב"ם מסביר זיין, וואס איז א שייכות פון די צוויי זאכן? דאווענען מיינט, רבונו של עולם, העלף מיך, און ווען איך דאווען נישט, אפשר וועט דער אייבערשטער נישט העלפן. וואס האט די זאך מיט תשובה איינגעלייגט בכלל? וויאזוי קאנעקט זיך איינס? איך פארשטיי די קשיא?

Speaker 2: אבער דער רמב"ם האט נישט דערמאנט די ווארט תפלה, נאר די ווארט זעקה און יריעה.

Speaker 1: יא, אבער דאס מיינט עס. זעקה איז איינע פון די צייט ראשונות פון תשובה, אבער פאר וועמען איז מען זוכה? ס'איז דער אייבערשטער, אוודאי. דאס איז נישט די ספק. דער רמב"ם ווייסט, אויף וואס זאגט מען ביי טענות? הושע ה' את עמך ישראל. דאס איז נישט די שאלה. די שאלה איז, אבער וואס האט עס צו טון?

דער רמב"ם'ס תירוץ: "דבר זה ממנהג העולם אירע לנו"

פאר דעם קומט דער רמב"ם זיין א גאנצע שטיקל תורה. דער רמב"ם מסביר, זאגט דער רמב"ם, טראכט ווען מ'מאכט נישט קיין טענות. וואס איז די אנדערע אפשען? ווען מ'שרייט נישט, וואס גייען מענטשן טראכטן?

יא אומרי. יעצט געבן א קרעכץ צו זאגן, די וועלט איז א סעד פלאץ. דבר זה ממנהג העולם ערה לנו, וצרה זה נקרא ונקראת. ס'האט זיך געמאכט א צרה. ס'איז א מקרה. ס'האט זיך געמאכט א צרה.

זאגט דער רמב"ם, **הרי זה דרך אכזריות.** דאס איז אן אכזריות'דיגע וועג. דאס איז אזוי ווי... פארוואס? פארוואס איז דרך אכזריות? **וגורמת להם לדבק במעשיהם הרעים,** זיך אן צו האלטן ווייטער מיט זייערע מעשים הרעים וואס האט ארידזשינעלי געברענגט די צרה. **ותוסף הצרה וצרות אחרות,** און אויב מ'גייט נישט תשובה טון, וועט זיך קומען נאך צרות און נאך צרות.

דער פסוק: "והלכתם עמי בקרי"

הוא שכתוב בתורה, "והלכתם עמי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי". טייטשט דער רמב"ם די ווערטער, **כלומר, כשאביא עליכם צרה כדי שתשובו,** ווען איך גיי ברענגען א צרה, און פארוואס ברענג איך די צרה? כדי מ'זאל תשובה טון. **אבל אם תאמרו שהוא קרי,** אויב איינער גייט זאגן אז ס'איז א מקרה, **דעמאלטס אוסיף לכם חמת אותו קרי,** וועל איך ברענגען נאך.

באמבע חידוש: וואס מיינט "מקרה" ביים רמב"ם

סאו לאמיר זאגן וויאזוי איך טייטש דעם רמב"ם. וואס דער רמב"ם זאגט איז אזוי, איך וויל זאגן זייער לפיק וואס רוב מענטשן מיינען. רוב מענטשן מיינען אז דא שטייט אין דעם רמב"ם א נושא פון אמונה און מעשי השם. ס'איז אויך א נושא פון אמונה, אבער מ'דארף וויסן וועלכע אמונה.

ס'איז דא אן עיקר אמונה אז דער אייבערשטער איז עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, און גארנישט איז במקרה אין די סענס פון אז איינער אנדערש טוט עס. דארף מען וויסן אז דער רמב"ם רעדט בכלל נישט פון יענץ. דער רמב"ם זאגט נישט אז דער וואס זאגט מקרה הוא, ער זאגט נישט אז ס'איז נישט מעשי השם, ער זאגט נישט אז דער אייבערשטער פירט עס נישט. דאס איז בכלל נישט די ספק.

און פונקט פארקערט, לויט דער רמב"ם, אויב איינער איז געשעט א צרה, און מ'איז זיך מעורר, דער אייבערשטער האט מיר געמאכט די צרה, און דער אייבערשטער מאכט אמאל צרות. אונז פארשטייען נישט, דער אייבערשטער, אמאל מאכט ער צרות? **דאס איז דרך אכזריות וגורמת להם להדבק במעשיהם הרעים.** ווייל דער רמב"ם פארשטייט אז דער פוינט איז נישט צו פארשטיין אז דער אייבערשטער זאל זיין בעסער. דאס איז נישט די פוינט. די פוינט איז אז פארוואס האסטו א צרה? ווייל ס'איז געקומען פון דיינע מעשים הרעים האבן גורם געווען די צרה.

איז אויב אזוי, דארפסטו נישט גיין ווייטער און זאגן אלעס איז מן השמים, וואס דאס איז די זעלבע זאך ווי זאגן מקרה. מקרה מיינט, מענטשן האבן א גרויסע טעות, מענטשן מיינען אז ווען דער רמב"ם זאגט מקרה, מיינט ער לאפוקי דער אייבערשטער. ס'איז נישט קיינמאל געווען קיין ספק אז דער אייבערשטער מאכט אלעס. דאס איז נישט דער נושא, אפילו ווען דער רמב"ם זאגט מקרה,

דער רמב"ם'ס שיטה אין השגחה און מקרה — ווי עס שייכט צו הלכות תעניות

דער מושג פון "כדי שתשובו" — וואס מיינט עס?

Speaker 1:

אפילו ווען דער רמב"ם רעדט פון השגחה, ס'מיינט נישט לאפוקי אז דער אייבערשטער מאכט עס, ס'מיינט וויאזוי די הנהגת השם ארבעט. אויב ער זאגט אז דער אייבערשטער מאכט אלעס, וועט ער גיין ווייטער, ער וועט זאגן, "נו, מ'דארף זיין בשמחה, מ'דארף זיך מחזק זיין", וועסטו באקומען מער צרות.

פארוואס וועסטו באקומען מער צרות? נישט ווייל דער אייבערשטער וועט זיין מער ברוגז אויף דיר, פלעין פאר די זעלבע ריזן וואלסטו באקומען די צרה. ווייל די צרה קומט פאר חטא כדי שתשובו.

יא, איך מיין אז די כדי שתשובו איז אביסל צופיל געזאגט. ס'הייסט, די צרה... איך מיין אז די כדי שתשובו איז פשוט אז אמאל ווען ס'קומט א גרויסע צרה, כאפט א מענטש ווי שלעכט זיינע מעשים איז. ס'הייסט, א מעשים...

מ'דארף נישט זאגן, איך וויל דאס זאגן זייער א וויכטיגע זאך, מ'דארף אפילו נישט זאגן דא אז די צרה קומט בדרך נס כביכול. זיכער, די פשטות איז נישט דאס. איך קען זאגן א טיפערע פשט אין דעם אביסל נאכדעם, אבער קודם וואלט איך געזאגט פשוט'ע טייטש.

משל: דער פוילער מענטש און די בעלי חוב

לאמיר רעדן א פשוט'ע זאך. טאמער מענטשן פירן זיך, לאמיר זאגן א מענטש איז פויל און ער ארבעט נישט, אקעי? באקומט ער א צרה, ער האט נישט קיין געלט, אקעי? אזוי שטייט אין ספר משלי אסאך מאל, די צרה.

יעצט, די פראבלעם איז אז פון איין טאג ווערט נאך נישט קיין צרה גדולה, היינט בארגט ער. ס'קומט איינמאל, מיט איינמאל, אלע בעלי חוב קומען זיך צוזאמען, ס'ווערט א צרה גדולה הנכנו. כאפט א מענטש אז מעשיו עונותיכם הטו אלה.

האט ער דא צוויי אפציעס. אדער קען ער זאגן אז דער אייבערשטער האט עס געמאכט און ס'איז נישט מיין רעספאנסיביליטי, פאסט ער נישט, ווייל ער האט דאך נישט וואס צו טון, ער דארף נאר זיין גוט מיט דעם אייבערשטן, ער איז שוין גוט מיט דעם אייבערשטן. וואטעווער העפענס, העפענס. דאס איז דרך אכזריות.

טאמער זאגט ער, אוי, ס'איז דאך מיין, ס'איז דאך א לאי, וויאזוי זאגט מען דאס? דורך מאכן א מצב דערפון, דורך זאגן ס'איז נישט נארמאל. היינט איז נישט סתם א טאג ווי אלע טעג וואס אלע מיני זאכן געשען. היינט איז עפעס אינטערעסאנטע זאכן, מ'דארף מאכן א תענית אויף דעם.

דער מענטש די מעסעדזש, "אה, ס'איז וועגן מיר." וואס טוט ער? הערט ער אויף צו זיין פויל, צוביסלעך ווערט ער בעסער. אבער דאס איז טייטש "כדי שתשיבו", פארשטייסטו? ווייל די צרה האט אים גורם געווען ער זאל כאפן ווי די סוף פון זיינע מעשים קען זיין גאר א שלעכטע זאך. אויב טאמער נישט, וועט ער ווייטער ווערן נאך ערגער. אזוי געשעט דאך, מ'וועט אים בארגן, וועט ער מאכן נאכאמאל בענקראפט. בקיצור, ס'וועט ווערן ערגער. דאס איז דאך די סדר הדברים. אזוי מיין איך איז די טייטש פון דער רמב"ם.

נאטורליכע קאטאסטראפעס — דער אבן עזרא'ס שיטה

Speaker 1:

מ'דארף דא צולייגן... איך וויל פארשטיין, ווייל דער רמב"ם רעדט דאך אויך פון זאכן וואס איז נעטשור, אזוויו ס'איז נעטשור. און דו ווייסט פארוואס ס'געשעען נעטשורעל דיזעסטערס? ווייל מענטשן וואוינען אין פלעצער וואו ס'געשעען נעטשורעל דיזעסטערס. ס'איז דא אלעמאל עצות.

דער הייליגער אבן עזרא איז מסביר אז סתם ס'איז דא א שטאט וואס דער דרך הטבע איז נגזר כאילו אז ס'זאל זיין דארט א צרה, וויאזוי דער אייבערשטער ראטעוועט די צדיקים? ער גיבט זיי א וועדער פרידיקשאן, און פארדעם פארן זיי אוועק. דאס איז למשל די וועג.

ס'קומט א מגיפה, ס'איז דא עצות. דאס איז די טייטש. דאס איז די... אמת, מגיפה קען יא זיין תלוי אין מענטשן'ס הנאה. רוב זאכן, אויב ס'איז נישט תלוי אין מענטשן'ס מעשים, וואס איז נוגע? איך בין סתם מתפלל על הנס? מצוות מיינט נישט אז מ'איז מתפלל על הנס. אז ס'רעגנט נישט, זעט אויס אז מ'האט עפעס ראנג געטון.

דיסקוסיע: דער פירוש פון "קרי" — דער רמב"ם'ס חידוש

Speaker 1:

יעצט, מ'דארף אבער צולייגן דא א וויכטיגע זאך. קודם כל, דו האסט פארגעליינט זייער גוט פריער די אנדערע קאנטעקסט, די פסוק פון חצוצרות, אבער די פסוק פון "והלכתם עמי בקרי", מ'דארף וויסן אז דער רמב"ם זאגט אז קרי מיינט מלשון מקרה. דאס איז מיינעך דער רמב"ם'ס דרש. ס'איז נישט פשוט פשט?

Speaker 2:

וואס טייטש קרי מלשון מקרה? איך ווייס נישט. איך ווייס נישט וואס איז די פשט. איך האב נישט קיין ראיה אז דער רמב"ם'ס פשט איז די טראנג. קרי שטייט אין די תורה אזוי די לשון? מקרה לילה, מקרה לילה רופט מען קרי.

Speaker 1:

אבער איך מיין נישט, איך גלייב נישט אז... מקרה לילה מיינט א לשון מקרה, ס'איז געשען אן עקסידענט פון ביינאכט. אן עקסידענט וואס געשעט ביינאכט, יא. "לא יטמא מקרה לילה", אבער איך בין נישט זיכער אז קרי איז די לשון מקרה. איך מיין אז דאס איז דער רמב"ם'ס חידוש.

מסתמא טאקע וועגן דעם, וואס איך קען יא זאגן, אויב איך געדענק, קיינער פון די מפרשים פאר דער רמב"ם האט נישט איינגעפאלן אז קרי איז טייטש מקרה. לאמיר קוקן רש"י למשל, יא? לאמיר זען וואס רש"י זאגט. רש"י איז געווען אזוי איד.

קוקן אין רש"י

שטייט אזוי, קרי, יא? איך דארף מאכן אזוי, ס'זאל זיין גרינגער צו זען. איין פסוק, **"והלכתם עמי בקרי"**. וואס איז די טייטש בקרי? שטייט נישט דא, און קיין איין מפרש זאגט נישט וואס די טייטש. נו? **"אם תלכו עמי קרי"**.

רש"י טייטשט, יא, אבער רש"י טייטשט נישט אז דו וועסט גלייבן אז ס'איז א מקרה. רש"י טייטשט אז דו וועסט זיך פירן בדרך מקרה אין די מצוות, דו וועסט טון א מצוה אמאל יא אמאל נישט. דאס איז רש"י'ס טייטש.

און דער רשב"ם ברענגט אז מנחם האט גע'טענה'ט אז ס'איז א לשון מניעה, אזוי ווי **"יקר בעיני ה' המות לחסידיו"**, ער טייטשט אז ס'איז יא.

אבער למשל, דער אבן עזרא טענה'ט, ברענגט בשם הרבים אז ס'איז מלשון גיבור ונציח, עפעס א רשעות.

Speaker 2:

די גיבור ונציח איז נישט קיין סתירה, ווייל דער רמב"ם האט אויך נישט געזאגט די ווארט מקרה קלאר.

Speaker 1:

איין מינוט, איין מינוט, איין מינוט. ס'איז דא א מחלוקת, ס'איז נישט ווער ווייסט וואס פון די...

Speaker 2:

ניין, ניין, ניין. דער רמב"ם לערנט אז ס'איז מלשון מקרה, דאס איז נישט מסכים אויף די מפרשים, דאס איז קודם כל. ס'איז געגאנגען א גרויסע מחלוקת אין מפרשי הפשט, לשון קושי, נישט דער רמב"ם. דער רמב"ם טייטשט זיכער מלשון מקרה, מלשון עראי.

אבער אפילו רש"י וואס ער האט געטייטשט מלשון עראי, האט ער געטייטשט **"תלכו עמי קרי"**, וועסטו זיך פירן נישט אזוי ווי עשה תורתך קבע, נאר עראי. וועסטו זיין... א יא, ס'וועט זיך מאכן... אמאל א ייד, אמאל א גוי, אמאל א מלאך, אמאל א גל. ווייסטו וואס זאגט דער אייבערשטער? איך וועל זיין מיט דיר אויך אמאל גוט, אמאל שלעכט, עפעס אזוי.

אבער הגם ס'איז נישט, ס'איז נישט קלאר, ווייל **"והלכתי עמכם בחמת קרי"** איז זייער שווער צו ליינען לויט רש"י'ס פשט, רייט? ס'שטימט פאר דעם וואס די אנדערע מפרשים זאגן אז ס'איז מלשון קושי וכעס. וואס קומט אריין א חמת קרי?

דער רמב"ם'ס יסוד: "נתונה למקרים" — די וועלט ביי דיפאלט

Speaker 2:

דאס הייסט, דער רמב"ם איז געקומען מיט א חידוש אז ס'איז דא א זאך וואס הייסט מקרה. מקרה מיינט, סאו איך וויל זאגן וואס איך טראכט.

דער רמב"ם האט מסביר געווען אין א סך פלעצער, אין פארשידענע פלעצער אין די נושא פון השגחה, האט דער רמב"ם מסביר געווען, און אזוי האט דער רמב"ם אנגענומען די פשט. ביי דיפאלט איז די וועלט נתונה למקרים. ס'איז דא א סדר הטבע, ס'איז אוודאי בהשגחה, ס'איז אלעס מעשי השם, אזוי האט דער אייבערשטער געמאכט אז די טבע איז. ס'מיינט נישט אז ס'איז עפעס אן אנדערע כח חוץ פון גאט, יא?

אבער אזוי ווי דער רמב"ם מסביר אין הלכות תשובה, ס'איז דא א טבע, א דבר, און די טבע העולם הזה, דער רמב"ם רופט עס טבע האפשר. אמאל איז דא א שטורעם, אמאל נישט, אמאל איז דאס, אמאל איז דא יענץ. דאס איז די טבע, טבע העולם הזה. און ס'איז נישט דא דוקא א פלאן פארוואס אזוי איז אזוי.

אזוי זאגט דער רמב"ם, און וועגן דעם זאגט דער רמב"ם, כידוע אז בהמות, אדער אפילו די סתם... מענטשן ביי דיפאלט האבן נישט קיין השגחה. ס'מיינט נישט אז דער אייבערשטער פירט עס נישט, ס'מיינט נאר אז ס'פירט זיך בלי פלאן, בלי טעם, בלי כוונה.

השגחה פרטית אויף צדיקים

יעצט, זאגט דער רמב"ם, וואס דאס שטייט אין תורה אז ס'איז דא השגחה פרטית אויף צדיקים, זאגט דער רמב"ם, דאס מיינט, דאס איז א ספעציעל חידוש. אויב איינער איז א צדיק און ער האט א שפע אלקי וואס קומט דורך זיין שכל, however, that's supposed to work, דעמאלטס האט ער א ספעציעלע השגחה.

און ממילא זאגט דער רמב"ם, אז ווען מ'איז מעניש א מענטש, דארף מען אים נישט דירעקט מעניש זיין, מ'דארף אים נאר לאזן ונתן למקרים, און דער אייבערשטער לאזט אפ זיין השגחה. אזוי ווי ס'שטייט, דער רמב"ם'ס גרעסטע ראיה איז פסוק אין פרשת האזינו, וואס שטייט **והסתרתי פני מהם והיה לאכול**. ס'איז נישט נאר רבינו, נאר רבינו, נאר רבינו, מדרכי השם, האט ער נישט קיין השגחה.

דער גרויסער חידוש — צרות קומען יא במקרה

סאו קומט אויס זייער א גרויסע חידוש. מענטשן מיינען, ס'הייסט, איך וויל זאגן ווייטער די אלקי פשוט'ע אידן וואס נעבעך ווייסן נישט, און אפשר ס'איז גוט פאר זיי אז זיי ווייסן נישט, מענטשן מיינען אז דער רמב"ם זאגט דא אז דו זאלסט נישט גלייבן אז די צרות זענען יא געקומען במקרה.

ניין, דער רמב"ם זאגט אז די צרות זענען יא געקומען במקרה. אויב דו וועסט תשובה טון, דעמאלטס וועסטו ארויסגיין מכלל המקרה, און דעמאלטס וועט דיך דער אייבערשטער היטן, אזוי ווי ס'שטייט יושב את ישראל, און די גאנצע נושא.

ממילא זאגט דער רמב"ם אז תשובה, דאס איז דער טיפערע טייטש, אז די טענה, די תשובה, איז געמאכט ארויסצונעמען א מענטש פון די גאנצע וועלט פון מקרה על ידי התשובה. נישט צו זאגן... פארקערט, אויב איינער וועט זאגן אז ביז יעצט איז אויך געווען בהשגחה, איז ווייטער א פראבלעם לויט דער רמב"ם.

דו דארפסט פארשטיין אז אויב דו ביסט נישט מתנהג בדרכי ה' ביסטו נתן למקרים, **תאמרו יהושע קרי**, ווייל ס'קומט ווייטער קרי. ער זאגט נישט אוסיף לכם בדוקא, **אוסיף לכם חמת אותו הקרי**. ס'הייסט, אין די עולם הקרי איז דא א מאס איינמאל. די עונשים פון די קרי, די רעזולטסט, די שלעכטע רעזולטסט פון די...

דער פאראלעל צווישן מענטש'ס אייגענע הנהגה און השגחה

Speaker 2:

ס'איז דא אזוי, ביי די אייבערשטער איז דא מקרים און השגחה פרטית. אויך דער מענטש איז דא, ווען א מענטש נעמט נישט קעג פון זיינע תאוות, איז ער

אמאל איז ער אין א גוטע מאד, און ער איז וואויל, און אמאל איז ער שלעכט. ער לאזט אויך זיין אייגענע זאך גיין במקרים.

סאו ווען א מענטש וועקט זיך אויף אז ווען ער גייט במקרה, געשעט צו אים מקרה. מה שאין כן ווען ער איז משגיח אויף זיך בפרטיות, ער נעמט זייער גוט קעיר פון זיך, ער נעמט קעיר פון זיינע עבירות, דעמאלטס באקומט ער א השגחה פרטית.

נאר **והלכתם עמי בקרי** מיינט נישט נאר אז אויף די עבירות זאגט ער אז ס'איז בקרי, נאר ער לאזט זיין גאנצע לעבן זיין מיט אזעלכע מקרים. ער לאזט, ווען ער איז אין כעס ווערט ער אין כעס, ווען ער איז אין א גוטע מוט איז ער נייס צו מענטשן.

דאס הייסט געלאזט אין מקרים, און וואס גייט געשען צום סוף איז, אז געווען מאל נישט געהאט גוטע מוט, פלוצלינג גייסטו זיך טרעפן מיט א באנטש שונאים, גייסטו שרייען צום אייבערשטן אוי באשעפער איך האב שונאים.

אבער די פוינט איז נישט אז דו וויינסט צו דעם אייבערשטן, ווייל דער אייבערשטער גייט נישט מאכן אז דו זאלסט אויפהערן האבן שונאים, דער אייבערשטער גייט מאכן אז דו זאלסט זיך אויפוועקן און תשובה טון, און מיט יעדן מענטש זיך אויפפירן פראפערלי מיט מדות טובות, און דעמאלטס וואס איז די אויפוועקן?

דער עיקר פון תענית — "ס'איז נישט עולם כמנהגו נוהג"

Speaker 2:

די טענה איז מער אזוי, א מחליט דורך דעם וואס מ'דאכט ס'זעט מיר אויס אז די עיקר זאך פון תענית איז צו זאגן אז ס'איז נישט עולם כמנהגו נוהג. דאס הייסט, היינט איז עפעס ספעציעל. ס'איז נישט א טאג אזוי, א טאג אזוי, יום עסל ויום בצל, זאגן די אראבער. ניין, דאס איז אפשר א ספעציעלע זאך.

אה, ס'איז דא א זאך, א ספעציעלע זאך. ווער מאכט דאס? אה, איך מאך עס. אקעי, ס'איז דא תשובה.

לאמיך עס זאגן אביסל אזוי, אז מענטשן זענען צוגעוואוינט אז זיי האבן אסאך מאל שלעכטע מאמענטס. ס'איז דא עפעס וואס ווערט גערופן הגיעו הרגבים. פלוצלינג טרעפט ער זיך אז זיין ווייב איז אנטלאפן פון אים, נישט מער קיין שום חברים, דעמאלטס וועקט ער זיך אויף אז ס'איז נישט געווען סתם, אקעי, אלע מענטשן האבן אפס און דאון, דעמאלטס כאפט ער אז עפעס איז געשען.

סאו דאס איז עפעס וואס דא שטייט, אז ס'מאכט זיך שווערע טערניע.

תענית ציבור: זעקה, תשובה, און די וועג פון רחמים

הלכה א (המשך) — די תכלית פון זעקה: נישט תפילה אליין, נאר תשובה

די צרה האט גורם געווען אז ער זאל תשובה טון. און די מצוה איז, ווי מער מ'זאל נישט ווארטן אויף דעם, פאר דעם דארף מען פאסטן אביסל פריער.

אבער ס'איז זייער אינטערעסאנט. סאו די שרייען צו דער אייבערשטער איז, איז זיך דערמאנען אז אלעס טוט דער אייבערשטער. נישט אז אלעס טוט דער אייבערשטער, אז אלעס טוט דער אייבערשטער. דער אייבערשטער טוט בדרך שכר ועונש. דו קענסט דאך אזוי, אז דאס איז די אפשען פון... כאילו אז דער אייבערשטער איז אינוואלווד דא, אז זאכן זענען נישט סתם במקרה. ממילא וועט זיך דער מענטש כאפן וואו ער שטייט אין די גאנצע זאך.

חידוש: "אלעס איז מן השמים" קען אויך זיין א בחינה פון קרי

עס איז זייער פאני וואס איך זאג, אז מ'זאל נישט זאגן אז אלעס איז מן השמים, ווייל דעמאלטס איז אויך א בחינה פון קרי, פארשטייסט? ווייל דעמאלטס קענסטו גארנישט טון.

סאו ס'קען זיין אז דער שופר, אזוי ווי שופר איז צו אינווייטן מענטשן למסע המחנות, איז אזוי ווי ביז יעצט איז געווען אזא מקרה. יעצט אינווייטן אונז אזוי ווי דער אייבערשטער, אונז ווילן יא.

ר' אברהם בן הרמב"ם'ס ראיה פון די משנה

מ'קען זאגן די סתם וואך, דאס איז פריער, ר' אברהם בן הרמב"ם ברענגט צו די משנה וואס דער רמב"ם גייט שפעטער אויך ברענגען, אז דער זקן זאגט אז אלעס ווענדט זיך אין די מעשים. **"קרעו לבבכם ואל בגדיכם"**, זאל דאס וואס דער רמב"ם זאגט אז ס'איז נישט א בעד תפלה, נאר ס'איז א בעד מעשים טובים איז די משנה, ס'איז נישט דער רמב"ם'ס אייגענע זאך, ס'שטימט זייער גוט מיט דער רמב"ם'ס אייגעניש.

רייט, אבער איי, פארוואס מאכט מען א תפלה? ווייל דאס רייסט ארויס מענטשן פון זייער ערישאפט.

די תקיעת שופר אלס דערוועקונג

נעם סתם דעם עולם, און איך האב טאקע געוואלט דאס זאגן, דאס זאגט מען בעיסבל, די תקיעת שופר וועט ראשית זאגן אסאך נאך די רמב"ם, דאס זאגט מען. רבותי, מיין נישט אז די שופר גייט דיך ראטעווען, ווייסט, גייט דיך ראטעווען, וועסט פארנעמען צו זיין א מענטש, דאס וועסטו דיך ראטעווען.

דרך אכזריות — דער וועג וואס פירט צו אכזריות

איך האב געטראכט אביסל אן אנדערע וועג, **הרי זה דרך אכזריות**, אביסל אנדערש, אז זייער אסאך מאל, זייער אסאך מענטשן וואס זענען אכזריים, וועסט פרעגן פאר א מענטש, פארוואס זאגט אזא אכזר? וועט ער דיר ענטפערן, ווייל די גאנצע וועלט איז אכזריות.

למשל, איינער וואס ער רעבוז'ט זיינע ארבעטער, זיינע טענענטס, וועט ער זאגן, דו ווייסט? אויב נישט ווערט מען אן ארימאן. ווייסטו וואס מענטשן האבן צו מיר אלץ געטון? ווייל דאס איז די שפיץ מקרה. אזוי ווי די גאנצע וועלט איז שלעכט, גיי איך אויך זיין שלעכט.

די פארקערטע איז, אז אויב יעדער איז שלעכט, איז עס א פראבלעם, דארף מען עס פיקסן.

סאו נאכדעם, אזוי ווי **דרכי התשובה** מיינט די וועג וואס פירט צו תשובה, **דרך אכזריות** מיינט דער וועג וואס פירט צו אכזריות. און אזוי איז עס, ווען ס'געשעט צרות צו גוטע מענטשן, טוען זיי תשובה. ווען ס'געשעט צרות צו שלעכטע מענטשן, גנב'עט מען איינער פון די אנדערע, און מ'סערוויווט אויפ'ן צווייטנ'ס חשבון, מ'ווערט ערגער. ס'איז א פראבלעם. צרות איז נישט...

דיגרעסיע: דער קלויזנבורגער רב'ס עדות פון אוישוויץ

אויב דער מענטש, דאס האט שוין געזאגט אסאך מאל, דער קלויזנבורגער רב האט געזאגט אז ער איז גרייט צו גיין אין הימל מעיד זיין, אז אויב דער אייבערשטער האט א פלאן צו מאכן צרות אויף דיר און זאלן תשובה טון, ער זאגט צו אז ס'ארבעט נישט. ער איז געווען אין אוישוויץ, קיינער האט נישט תשובה געטון.

איך האב געזען די וואך, מיין שוועסטער איז אהיימגעקומען מיט עפעס א בוק, זי איז געפארן אויף אוישוויץ, וואטעווער, זען די גאנצע מעשה פון מסירות נפש. איך ווייס נישט, ס'איז דא דער קלויזנבורגער רב איז דארט געווען, און ער האט געזאגט אז ס'איז שטותים. ס'איז געווען אסאך נישט תשובה טון.

דער אמת איז אזוי, איך מיין אז געוויסע לענדער הערט מען ווען ס'איז געווען אן ערדקוויק אדער איך ווייס נישט וואס, און מענטשן האבן זיך געראטעוועט איינער פון די אנדערע. און ס'איז דא אסאך מאל ווען מ'גנב'עט און מ'ראטעוועט זיך פון איינער פון די אנדערע. ס'האט צוטון מיט ווי די מענטשן שטייען.

חזרה צו דער נושא פון דרך אכזריות

אבער איך טראכט יעצט, איך זע אז ער ברענגט זייער אינטערעסאנט, די נושא פון דרך אכזריות וואס דו מערקסט אן, ס'איז דאך אלעמאל, מ'מוטשעט זיך דא אלעמאל די נאמען, וואס קומט אריין אכזריות?

אבער איך טראכט, וואס דו זאגסט איז אפשר זייער גוט. איך מיין אז פשוט'ע פשט איז אז ס'איז דא א צרות הציבור, ס'איז אויך אכזריות, ס'איז נישט מענטשליך. אז יענער האט א צרה, זאגסטו, נו, מאכט זיך עקסידענטס.

מ'דארף עס קעירן. דאס איז די בעיסיק. אויב דו קעירסט, וועסטו שוין זען, אה, וויאזוי פארעכט מען איז? וואס טוט מען?

אבער דא ערגער, איך מיין די וועג פירט צו אכזריות, ס'גייט נאר ווערן ערגער. דאס הייסט, די צרה קען ער מאכן ערגער?

מהפך מידת הדין למידת הרחמים — דורך מאכן א מענטשליכע וועלט

איך האב געטראכט נאך א זאך יעצט, איך זע וויל ער ברענגט אז דו זעסט אז ווייל אונז לערנען דארט ארום די הייליגע טעג, ס'איז דאך דא די נושא אז ביי תפלה וואס זאגט מען אז מ'איז מעורר י"ג מדות של רחמים, מ'איז מהפך די תופר, מ'איז מהפך מדת הדין, מדת הרחמים.

דער רמב"ם'ס ביאור פון י"ג מדות של רחמים

איך טראכט אז ס'קען זיין דער רמב"ם לערנט דאך באריכות אין פרק נ"ד אויב איך געדענק וועגן די סוד פון י"ג מדות של רחמים, אז דער אייבערשטער האט אויסגעלערנט פאר משה רבינו וויאזוי מ'זאל זיך פירן מיט מענטשן. אז מהו? א מענטש דארף זיך פירן ברחמנות, ספעציעל א מנהיג, ער דארף זיך פירן מיט אסאך מער רחמנות פירן מענטשן לויט ווי זיי פארשטייען, לויט ווי זייער לעוועל, דאס איז די נושא פון רחמנות.

איך ווייס נישט, א ייד געמוטשט רחמנות איז נישט געמאכט נאר צו זאגן, נאר צו טון. רייט, לויט די רמב"ם'ס... יא, און די רמב"ם'ס ידועות זאגט **"יעשו לפני כסדר הזה"**, דו זאלסט טון.

חידוש: עולם המקרה איז עולם אכזרי — מהפך דורך מעשים

איז הגם ס'איז נישט די פשוט'ע פשט, מ'דארף זאגן די פשוט'ע פשט איז מ'זאל מתפלל זיין, אבער ס'קען זיין אז ווען דער רמב"ם זאגט, מ'קען עס קאנעקטן סאמהאו, זיי זאגן אז דו זאגסט אז די עולם המקרה איז אן עולם אכזרי, ווייל די וועלט קערט נישט וועגן דיר.

ס'איז אמת, ווייסט וואס ס'איז אמת? ס'איז דא טאקע אזא עולם המקרה וואס איז עולם מלא דין, ס'איז א מידת הדין. וויאזוי איז מען מהפך מידת הדין צו מידת רחמים? מ'הייבט אן צו מאכן א מענטשליכע וועלט, א וועלט וואס איז געבויעט אויף צדק ומשפט, אויף רחמנות, אז מ'נעמט קעיר איינער פון דעם צווייטן, וואס פארט פון דעם איז אז מ'איז גוזר תענית ווען יענער האט א צרה, אדער ווען דער כלל האט א צרה, און דורך דעם ברענגט מען אריין מידת רחמים אויף די וועלט.

אדער על פי קבלה הייסט עס, מ'ברענגט אריין מוחין. דאס הייסט, אנשטאט פון זאכן זאלן זיין רענדאם, טוט מען עס מיט א כוונה, מיט א דעת. דאס איז אליינס די מידת רחמים.

ביישפיל: די שמחת תורה מאסאקער

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל אסאך מאל ווען ס'געשעט א גרויסע טראגעדיע, פראוווט עס יעדן איינעם, רייט? יא? לאמיר זאגן ס'איז געשען אין ארץ ישראל די שמחת תורה שחיטה. די רעכטע און די לינקע, יעדער איז געווארן נאכאמאל געפראוווט.

דער מענטש וואס איז א דרך אכזרי, גייט די צרה אים פראוון אז ס'איז טאקע א דרך אכזרי. און דער מענטש וואס איז א גוטער מענטש גייט אים פראוון, ווייטער פראוון אז ס'איז דא א וועג פון רחמים, אז מ'זאל בלאזן שופר, אז מ'זאל נישט פראוון אז ס'איז אכזרי, אז מ'זאל פראוון אז ס'איז דא א וועג ארויס, ס'איז דא א וועג צו ווערן בעסער. שוין, און דאס איז די...

די מקובלים זענען א קומה אויף דער רמב"ם

ס'איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם האט געגעבן די הסבר, און לכאורה דאס איז וויאזוי מ'קאנעקט די נושא פון זעקה וואס מ'דרייסט עס צו די נושא פון תענית, וואס דרבנן איז נישט די דגוש פונקט אויף די חצוצרות, אבער ס'איז נאך אלץ די זעלבע איידיע.

אבער די גרויסע חידוש דא וואס דא שטייט איז אז שרייען צו דעם אייבערשטן איז נישט די ענד, ס'איז נישט די ענדגילטיגע, ס'איז נישט די תכלית. און אויב מ'שרייט צו דעם אייבערשטן און מ'בלייבט נאכדעם, מ'מאכט נישט די התבוננות, מ'ברענגט נישט די דרך התשובה, האט מען גארנישט אויפגעטון, אזוי ווי דער רמב"ם זאגט לגבי שופר.

ס'איז נישט פשט, אנדערע לערנען אז ס'איז צו מאכן מהפך זיין מידת הדין אויף די עולם העליון צו מידת הרחמים. אבער דער רמב"ם זאגט, ס'דארף זיך אנהייבן מהפך זיין אויף די וועלט מידת הדין למידת הרחמים, און מענטשן זאלן ווערן בעסער.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל איך האב א חבר האלט אין איין דאס צו זאגן אז די מקובלים גייען אנדערש פון דער רמב"ם, אבער די מקובלים זענען זיך אויך גוט מודה אז וויאזוי איז מען אמת'דיג מעורר מידות עליונות? איז דורך דעם וואס מ'טוט דא, איז דאך דא די גאנצע סדר. די מחלוקת ווערט נאר אביסל אזוי ווי משמעות דורשין אויב מ'טראכט אריין צו די מאכל.

איך מיין אז די אלע זאכן איז וויכטיג צו געדענקען אז די מקובלים זענען א קומה אויף דער רמב"ם. די מקובלים האבן געלערנט רמב"ם, עטליסט דער רמ"ק. און ווען די מקובלים זאגן זאכן, זאגן זיי נאכדעם, דו ווייסט שוין וואס דער רמב"ם זאגט, דו ווייסט שוין די בעיסיקס, יעצט זאגט ער דיר נאך א לעוועל. אויב מ'לערנט נישט דעם רמב"ם, קען מען ראנג לערנען די מקובלים.

יא, ס'איז זיכער אז דער אייבערשטער איז נישט קיין שוחט, מ'גייט און מ'מאכט זיך, מ'בעט זיך ביי אים, ס'איז אלעמאל קאנעקטעד די זאכן.

אקעי, שוין גענוג געלערנט וועגן דעם. יעצט קען מען עס לערנען די נושא פון תענית.

הלכה ב — מדברי סופרים להתענות על כל צרה

זאגט דער רמב"ם, און דאס איז מיט די ראיה. דער רמב"ם האט מסביר געווען די ראיה און די ספרים. פון די דאורייתא, די עיקר איז אזוי ווי די מובן דערפון.

פארוואס איז תענית מדרבנן און נישט דאורייתא?

ס'איז זייער אינטערעסאנט, פארוואס ער מאכט עס ווי א דאורייתא מדרבנן, און ער זאגט נישט אז דאס זענען פרטים אין די מצוה דאורייתא? דאס האב איך דיר געזאגט, ווייל דער רמב"ם טראכט נישט אזוי, אבער ס'איז א פלא.

אויב האט ער געזאגט אז ווען ס'איז דא א צרה, איז דא א וועג פון זיין במקרה און דאס איז א דאורייתא, די אלע זאכן וועלן דאך זיין דאורייתא און זיי וועלן ארויסקומען דערפון. די מעשים זענען נישט דאורייתא. איך מיין צו זאגן אז די דינים פרטים איז מדרבנן.

דער רמב"ם'ס לשון

מדברי סופרים, להתענות על כל צרה שתבא אל הציבור. ס'טייטש נישט נאר, מען זאגט על כל צרה שתבא אל הציבור. נישט נאר בתורת ארבה, איך ווייס נישט נאר לתענות. **מצות עשה מן התורה לזעוק ולרעה בחצוצרות. מדברי סופרים, להתענות.**

ס'שטייט דאך נישט אין די תורה אז מ'זאל פאסטן. דער אייבערשטער איז גערעכט. ס'שטייט נישט אין די תורה אז מ'זאל פאסטן על הצרות. ס'שטייט אפשר לויט די חכמים שטייט... איך מיין, אקעי, לאמיר זאגן שוין. ס'שטייט אין די תורה אז מ'זאל בלאזן בחצוצרות. די חכמים האבן צוגעלייגט די לתענות. ס'טייטש די מצוה פון שריים מוז בלייבן, וואס דאס איז די עיקר מצוה. און זיי האבן צוגעלייגט די תלמידות.

עד שרחמו מן השמים, יא, מ'זאל פאסטן ביז ס'וועט קומען די רחמים, די... רייגער... עד שרחמו מן השמים.

ווען בלאזט מען חצוצרות ביי די תענית?

ובמאי התענית האלו? דעמאלטס בשעת די טענה... **ובמאי התענית האלו?** דאס הייסט, דער רמב"ם זאגט וואס דו האסט געזאגט. די חכמים האבן געזאגט אז מ'זאל פאסטן, און ווען זאל מען בלויזן חצוצרות ביי די תענית?

ס'קען זיין אז וואס די חכמים האבן געטון איז, זיי האבן עס געמאכט אינטו אינסטיטושענעלע, זיי האבן געזאגט, נישט סתם גיב א שריי, נאר אין דעם טאג מ'וועט אפשמועסן אז אלע אידן וועלן שרייען צוזאמען.

איך טראכט אז ס'איז דא נאך א זאך, אז זיי האבן געלערנט. קען זיין א פשוט'ע פשט, פאר א עושים בחצוצרות איז נישט בזמן התענית. ס'קען זיין אז די חצוצרות פשוט פשט, לויט מיין איך, איז נאך אלץ מער א קריאה לתפילה. אזוי ווי מיר האבן געזען אין יואל, **"תקעו שופר קראו צום"**, דער שופר איז מכריז אויף די צום.

אבער דער רמב"ם זאגט אז די דברי סופרים האבן געלערנט עפעס אנדערש. די דברי סופרים זאגט אז דו זאלסט פאסטן, און אין די תענית איז מען זועק, און מ'בלאזט דעמאלטס די חצוצרות על התפילה, אזוי ווי אלס פארט, דא יא איז די חצוצרות א פארט פון די תפילה.

ס'קען זיין מדאורייתא איז נישט קלאר אז די חצוצרות איז א וועג פון תפילה, פארשטייסט? ס'קען זיין אז יא, **"ונזכרתם"**, אקעי, אבער "ונזכרתם" וועט שטימען לויט די רמב"ם'ס אנדערע פשט. אהא. איך ווייס נישט, מ'דארף פארשטיין.

על כל פנים, די נושא האט נישט זיכער א תענית... ניין, די חכמים האבן נישט געקענט אוועקנעמען פון די מצוה פון דאורייתא. וועגן דעם טראכט איך אז זיי האבן עס מער מסדר געווען. זיי האבן געזאגט אז די זעקה זאל זיין א ציבור'דיגע זאך, און דערנאך גייט די תורה מאכן זעקה. ציבור איז זיכער געווען, די חידוש איז נאר די תענית.

אין די תורה שטייט נישט גארנישט וועגן פאסטן על הצרות, אז מ'זאל פאסטן. די חכמים האבן צוגעלייגט אז מ'זאל פאסטן. פארוואס תענית? מ'קען זאגן, מ'זעט אויך אין די תורה יום כיפור פאסט מען. איך ווייס נישט, אפשר האט עס עפעס צו טון, אפשר נישט? איך ווייס נישט.

חצוצרות, נישט שופרות — אחוץ אין מקדש

"תרועה בחצוצרות", נישט מיט קיין שופרות, נאר מיט... ווען נוצט מען יא א שופר? **"ואם היו במקדש"**, אין ירושלים. מקדש מיינט ירושלים אדער מקדש, אמאל אזוי אמאל אזוי. ס'מוז נישט זיין אין די בית המקדש. ס'שטייט אין די גמרא אז "משה יש מקדש". ניין, במקדש מיינט במקדש.

אבער ס'קען זיין במקדש מיינט אזוי ווי וואו ס'איז געווען די מקום אין ירושלים וואו מ'האט געמאכט די עצרת תפילה. איך ווייס נישט צו ס'איז געווען אין די בית המקדש, אפשר אין די הר הבית, אינדרויסן ביים שער, וואטעווער.

אין הלכות ראש השנה, אין הלכות שופר, האבן מיר געהאט אז מקדש מיינט ירושלים. אבער איך געדענק אז די לשון המשנה אויף דעם איז "בשער המזרח הוא ועזרת הבית", איך געדענק די נושא פון בלאזן. סאו ס'קען זיין אז דאס איז... אקעי, **"ואם היו במקדש, היו מריעין בחצוצרות"**.

הלכות תעניות: חצוצרות ושופר במקדש, וסדר גזירת התעניות

הלכה ד (המשך) — חצוצרות ושופר במקדש ובגבולין

Speaker 1: ס'קען זיין, ס'שטייט אין די גמרא אז "משה איש מקדש"? ניין, "במקדש" מיינט במקדש, אבער ס'קען זיין "במקדש" מיינט אזוי ווי... וואטעווער ס'איז געווען די מקום אין ירושלים וואו מ'האט געמאכט די עצרת תפילה. איך ווייס נישט צו ס'איז געווען אין די בית המקדש, אפשר אין די הר הבית אינדרויסן ביים שער, וואטעווער. אין הלכות ראש השנה, אין הלכות שופר האבן מיר געהאט אז "מקדש" מיינט ירושלים.

ווארט ווארט, איך געדענק אז די לשון המשנה אויף דעם איז "בשער המזרח הוא והר הבית". איך געדענק די נושא פון בלאזן. סאו ס'קען זיין אז דאס איז... **"ויהיו במקדש מריעין בחצוצרות ובשופר"**. סאו דער רמב"ם זאגט "במקדש", דאס הייסט מקדש. ווייל דאס איז וואס דו זאגסט, דער רמב"ם האט אז "מקדש" קען מיינען ירושלים.

אקעי, "ויהיו במקדש" איז דארטן... וואס הייסט "ויהיו במקדש"? מיינט אויב די אידן זענען במקדש? יא, אויב די תענית, די ציבור איז במקדש, דעמאלטס איז **"מריעין בחצוצרות ובשופר"**. און וויאזוי טוט מען עס? מען טוט עס אז **"השופר מקצר"**, דער שופר מאכט די קורצערע תקיעות, **"והחצוצרות מאריכות"**, די חצוצרות מאכן די לענגערע.

דאס הייסט מ'הייבט אן בשופר און מ'ענדיגט בשופר, יא?

Speaker 2: ניין, ניין, ניין. ס'מיינט ס'גייט צוזאמען?

Speaker 1: יא, אזוי שטייט בפירוש מיין איך. מ'גייט צוזאמען, אבער די חצוצרות ענדיגט נאך די שופר.

Speaker 2: ניין, די דין תקיעה לפניה... ניין, ניין, ניין, ס'איז דא תקיעה ותרועה. ס'איז דא תקיעה ותרועה.

Speaker 1: ניין, ניין, ניין, ער זאגט נישט דאס. אלעס, צו מ'מאכט תקיעה, תרועה, תקיעה? איך ווייס נישט. ס'קען זיין אז אלעמאל מאכט מען אזוי. איך ווייס נישט. "שופר מקצר, וחצוצרות מאריכות". מ'הערט מער די...

ס'זעט אויך אויס ווי שופר איז איין זאך און חצוצרות איז א פאר. דאס הייסט, אפאר בלאזערס חצוצרות, און איינער בלאזט שופר. ס'שטייט "חצוצרות" לשון רבים, און "שופר" לשון יחיד.

Speaker 2: אבער אפשר איז איין חצוצרות? איך ווייס נישט אויב ס'איז דא א חצוצרה. האסט אמאל געזען אזא זאך? חצוצרות? דו האסט אמאל געזען אז ס'שטייט אין דעם פסוק א לשון יחיד פון חצוצרות, אן א וואו? איך פרעג דיר צו ס'שטייט ערגעץ.

Speaker 1: אקעי. ניין, ס'קען זיין א חצוצרות איז ביי נעיטשער א זאך וואס מ'שפילט א גרופ, ס'איז א קווייער. אין שופר קען מען נישט מאכן. אין שופר איז א סינגל, איך ווייס נישט.

פארוואס חצוצרות מאכט לענגער

זאגט דער רמב"ם, פארוואס מאכט מען אז מ'זאל מער הערן די חצוצרות ווי די שופר? וואס טייטש חצוצרות מיינט דאך? אין די מקדש הערט מען מער די חצוצרות. **"שמצות היום בחצוצרות"**. די מצות היום איז... מאכט מען מיט א ת' ביי דעם. **"שמצות היום בחצוצרות"**. די מצות היום, די עיקר מצוה, פון דעם יום, דער טאג וואס מען איז קובע א תענית, איז בחצוצרות.

זאגט דער רמב"ם, דער דין אז מען טוט אויך חצוצרות און שופר איז א דין אין מקדש, **"ואין תוקעין בחצוצרות ובשופר כאחד אלא במקדש, שנאמר 'בחצוצרות וקול שופר הריעו לפני המלך ה'''"**, דאס הייסט "לפני המלך ה'" אין ירושלים לעבן דעם מקדש, דעמאלטס איז ביידע. אבער סתם אזוי איז נאר חצוצרות דאכט זיך.

פאראלעל מיט הלכות ראש השנה

און מיר האבן געזען די אנדערע זייט פון דעם אין הלכות ראש השנה. ס'איז דאך דא א משנה אין ראש השנה: בראש השנה מאכט מען לענגער די שופר, ווייל מצות היום בשופר, און בתענית מאכט מען לענגער די חצוצרות, ווייל מצות היום בחצוצרות. אבער די ביידע איז נאר במקדש. אין גבולין איז ראש השנה נאר שופר, און תענית נאר חצוצרות. שטימט?

דיסקוסיע: פארוואס בלאזט מען היינט נישט חצוצרות?

Speaker 2: איז לכאורה, חצוצרות איז לשון יחיד, רייט? ס'איז דא א פסוק "חצוצרה". אה, איך בין נישט זיכער. אבער יא, לכאורה דער רמב"ם פסק'נט אז מ'דארף בלאזן חצוצרות ביי יעדע תענית ציבור. פארוואס אונז פירן זיך נישט צו בלאזן חצוצרות איז א גוטע שאלה. אבער ס'שטייט דא קלאר אז נישט מיט א שופר, אבער מיט חצוצרות יא. אויב איינער וויל מקיים זיין די שיטת הרמב"ם, זאל ער קויפן א חצוצרות און עס בלאזן.

Speaker 1: איך ווייס נישט, חצוצרות איז געווען נאך עפעס א דין. ס'שטייט די כהנים זאלן עס בלאזן, חצוצרות איז כסף. קען נישט סתם יעדער איינער נעמען רענדאם עני אינסטרומענט און דאס רופן א חצוצרות.

Speaker 2: ניין, א חצוצרות. וואו שטייט וויאזוי מ'מאכט א שופר? האבן מיר שוין געלערנט וויאזוי א שופר איז כשר אין הלכות שופר.

Speaker 1: נישט דא, אבער קוק אין דעם פסוק, און מסתמא איז דא אויף דעם גמרא.

ס'וועט זיין, ווייל היינט, דער איינציגסטער פלאץ וואו מ'בלאזט גאנץ אויפן שופר און אויך חצוצרות, איז טאקע אין ירושלים, אזוי ווי דער מנהג פון חצוצרות וקול שופר ביים כותל ווען מ'מאכט... דער ספרד'ישער, אבער וואו ס'איז דא איינגעפירט, טוט מען עס. אויך חצוצרות, יא. קיצור, די זעלבע פאני מענטשן וואס בלאזן שופר וועגן דעם. יא, די וואס האבן מחזיר עטרה ליושנה, ברענגען צוריק כלי המקדש.

דער מגן אברהם'ס קשיא

ס'איז דא וועגן דעם א... ער ברענגט דא, וועסטו קוקן, וועסטו זען, איך וועל סתם דערמאנען צו רעדן וועגן דעם, וועסטו זען אז דא הלכות תעניות פרק א' איז אז דער הייליגער מגן אברהם האט געזאגט, ער האט נישט געוואלט, ער האט נישט פארשטאנען פארוואס מ'בלאזט נישט קיין חצוצרות. און לכאורה לויט דעם רמב"ם איז עס א מצוה.

אויב דו זאגסט, ער האט מורא געהאט, רבי יעקב עמדין האט גע'טענה'ט אז מ'דארף האבן ספעציעלע חצוצרות, ספעציעלע כהנים, תירוצים, אבער ס'איז נישט קלאר.

סאו איך וויל פארשטיין, דער רמב"ם זאגט מדברי סופרים, ווען מ'טוט עס איז מען מקיים די מצוה מן התורה, יא? מדברי סופרים איז די פרטים וויאזוי עס צו טון. די תענית איז מדרבנן, און די תקיעה איז דאך נישט די תקיעה, מער די תשובה דערפון. תרועה והרעה, יא, די זעקה והרעה.

ס'קען אבער זיכער זיין אז ס'איז שווער צו גלייבן אז דער רמב"ם האט געפירט זיך איבער דא זיך א צוצות און קיינער האט נישט געהערט דערפון. ס'זעט אויס אז דער רמב"ם וויל נאר קאנעקטן די צוויי זאכן. דערמיטלי איז א מצוה. און ס'קען זיין אז אמאל ווען מ'פלעגט מאכן עכטע טענות צו איבערפליגט מען טאקע בלות בחצרות? נישט קלאר.

לויז די קשיא איז נישט אזוי גרויס, ווייל די עיקר איז, עניטינג וואס וועקט אויף מענטשן. סאו די טענות קען טון די ארבעט.

Speaker 2: יא, און ראש השנה טוה אויך אזוי. איך מיין ס'איז דאך דא א מצוה. ראש השנה איז דא א מצוה פון תקיעת שופר. דא איז דא א מצוה פון... ס'איז דא א מצוה דאך כאילו בחצרות, ווי דו האסט געזאגט. די רבנן קענען טאקע צולייגן מיט דעם. ס'איז נישט קלאר.

Speaker 1: אבער אזוי... אזוי... ס'איז זייער פאני אז נאר אזוי ווי די פאר א חלק פון קענסט. אויב ס'שטייט דאך פון מלחמה, שתי לך שתי חצוצות כסף. נו...

Speaker 2: אה, ניין, איך האב געזאגט דעם לשון רבים. יא, יא. שתי חצוצות מיט איין שופר. די שתי חצוצות איז אייביג א סעט פון שתי חצוצות כסף. אקעי. און ס'איז נאמען געווען מער ווי איין סעט פון שתי חצוצות, ווייל מ'האט געדארפט האבן למסות המחנה, פאר מלחמה. און ס'איז לאו דוקא די זעלבע מענטשן בלאזן, בני אהרן בלאזן דא, און... אקעי.

הלכה ה — סדר התעניות: שני וחמישי, נישט יום אחר יום

ווען איז מען קובע תעניות?

יעצט זאגט דער רמב"ם אזא אינטערעסאנטע זאך. וויאזוי... ווען האט מען קובע די טענות? וואס מ'האט געזען אז מ'מאכט א טענות? יעצט דארף מען וויסן וואס הייסט. סאו לכאורה, איך וויל נאר וואס זאגן אין הגם פון הלכה ה'.

ס'איז לכאורה, דער רמב"ם האט געזאגט אז מ'פאסט מדברי סופרים עד שרחמן את שמים. דאס הייסט, ס'קומט א צרה, דארף מען זיך זעצן פאסטן ביז ווען, ביז ס'גייט אוועק די צרה. אזוי לכאורה איז די פשט.

זאגט דער רמב"ם, ניין, מ'טוט נישט אזוי. **תענית אלו**, יא? **תענית אלו שגוזרין על הציבור לפני הצרות**, טוט מען נישט אז פון ווען ס'איז די צרה געשעט הייבט מען האלטן אין איין פאסטן, איין אין יום אחר יום אחר יום. **שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בדבר זה.** רוב עולם קען נישט זיין אין אזא היי אלערט. ס'איז נישט עפעס וואס מ'קען גוזר זיין וועלן ארייגגיין אין אזא ספעשעל סטעיט און מיינד.

Speaker 2: מיינסטו, ס'איז דא מוסולמענער וואס פאסטן א גאנצע חודש יעדע יאר?

Speaker 1: אבער ס'וועט זיין אז דער רמב"ם מיינט צו זאגן, איינמאל מ'האט קובע געווען, דעמאלטס זאל עס אויך נישט זיין יום אחר יום. אבער ער זאגט אונז נישט אז מ'קען נישט קובע זיין יעדן טאג, ווייל ס'איז דאך אין לך יום שאין צרותיו מרובין מחבירו. אבער מ'קען נישט האלטן אין איין מאכן מיט א נייעס.

Speaker 2: אבער דאס זאגט ער נישט דא? דאס איז נישט קיין צרה גדולה. דאס איז וואטעווער די סיטואציע פון גלות איז. אויף דעם פאסט מען שוין פיר מאל א יאר, וואס איז די שיעור?

Speaker 1: איך פרעג אז ס'איז עפעס אנדערש. מען טוט עס נישט יום אחר יום, נאר ס'איז דא א סדר.

זאגט דער רמב"ם אזוי, לכאורה כאילו מען וואלט געדארפט, ווען וועלט וואלט געווען וועלט, אפשר איז דא מענטשן וואס פאסטן גאנץ חודש אלול, איך ווייס, גאנץ עשרת תשובה, אבער דער ציבור קען מען נישט. ממילא איז וואס? ס'איז דא א סדר, אין גוזרין.

דער רמב"ם, **ואין גוזרין בתחילה תענית.** נאך א זאך, מען הייבט נישט אן, אינעם יום אחרון יום אחרון יום, איז שפעטער גייט ער מרחיב זיין אויף דעם ווען יא?

Speaker 2: יא, ער זאגט יעצט ווען יא. ער זאגט יעצט ווען יא.

Speaker 1: ניין, דא רעדט ער פון די גוזר זיין בתחלה.

Speaker 2: ניין, ניין, צוויי זאכן. מען הייבט אן, אין וועלכע וועג איז מען קובע? די וועג פון פאסטן איז יא אז מען פאסט כסדר ביז די צרה גייט אוועק. נאר נישט יעדן טאג, אלא נאר וואס? מען הייבט אן. מען האט געשטרייק אויף איינמאל, מען איז קובע טעג.

ואין גוזר מתחלה תענית. אלא בשני בשבת, ובחמשה שלאחריו ובשני שלאחריו. מ'הייבט אן מאנטאג, מ'פאסט דאנערשטער, נאך א מאנטאג, און מ'זאלט זיך ווייטער. **ביז עד שירא רחמי**, ביז דער אייבערשטער וועט רחמנות האבן, אבער ביז דער מענטש וועט רחמנות האבן. דאס וועט מען זען שפעטער, דער מקור קומט פון די תענית גשמים.

דיסקוסיע: "בתחילה" — צוויי באזונדערע הלכות

Speaker 1: ס'איז אינגערעסאנט אז די ווארט בתחלה, אז ער רעדט נישט דא וועגן די יום אחר יום אחר יום. ס'איז א נייע זאך.

Speaker 2: יא, ער האט נישט גוזר די תענית, און פארזינט זונטאג נאר דוקא אדער אויף א מאנטאג אדער אויף א דאנערשטאג. און אויך איז עס איינעם יום אחר יום. ס'זענען דא צוויי הלכות. די אלע הלכות קומען פון די נושא פון תענית גשמים, אבער דער רמב"ם רעדט דא כאילו א הלכה כללית.

Speaker 1: איז אינטערעסאנט, ער טראכט אז אלע אינדערע טראכטן אויך אזוי.

די הלכה איז, קודם כל, מ'פאסט נישט זונטאג און מ'פאסט נישט פון שבת לשבת, נאר בהעלם. בעסיקלי, נאר שני וחמישי קענסטו זאגן, רייט? בשני וחמישי, דעמאלטס פאסט מען. פארוואס? אזוי, דעמאלטס איז... דער רמב"ם זאגט נישט פארוואס.

און אויך הייבט מען נאר אן בשני וחמישי. ניין, ווייט, קודם בתחילה. לאמיך דיר מסביר זיין וואס מיינט.

קודם כל, מ'פאסט נישט יעדן טאג. וואלסט לכאורה געדארפט... דאס הייסט, די סטראקטשער פון תענית פארשטייט דער רמב"ם איז, פון ווען מ'הייבט זיך אן די צרה ביז ס'ענדיגט זיך פאסט מען. אבער נישט יעדע סינגל טאג, נאר, לאמיך דיר זאגן, וואס איך וואלט געשריבן די הלכה, נאר מאנטאג און דאנערשטאג. פארוואס? מאנטאג און דאנערשטאג זענען זמן תפילה, מ'קומט זיך צוזאם, וואטעווער ס'איז.

יעצט, נאך א הלכה איז אז די תענית, מ'הייבט עס נישט אן קיינמאל פון א דאנערשטאג. דאס איז וואס "אין גוזרין בתחילה" מיינט. נישט אז אויב דאנערשטאג איז א זמן פון תענית, קען מען אריין ביי דאנערשטאג. פארוואס? ווייל דאנערשטאג איז ערב שבת. אויב מ'האט שוין געפאסט מאנטאג, קען מען פאסטן דאנערשטאג, אבער נישט אנהייבן דאנערשטאג.

ס'איז, מ'הייבט אן מאנטאג, און מ'איז גוזר דריי תעניתים אויפאמאל: מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג. נאכדעם, נאכאמאל נעקסטע וואך מאנטאג, דאנערשטאג, מאנטאג. אזוי איז די סדר וואס שטייט אין מסכת תענית. ממילא, דער רמב"ם פארשטייט אז דאס איז נישט נאר אויף תענית גשמים, נאר עני צרה על הציבור מאכן על הסדר הזה.

אקעי, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דא דא עפעס אן ענין פון כדי ס'זאל נישט ארויפגיין די פרייזן פון עסן, אויב מ'וועט מאכן א תענית, מ'וועט אנהייבן דאנערשטאג, דאנערשטאג קויפט דער עולם איין עסן אויף שבת. שטייט אנדערע זאכן. אבער דא שטייט אן ענין שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה. מ'קען נישט פאסטן זונטאג, מאנטאג, דינסטאג, מ'קען נישט מאכן דריי טעג אויפאמאל. יעדן טאג, סתם.

אבער ס'זעט יא אויס אז דער רמב"ם'ס לאדזשיק איז, וויבאלד אז א תענית איז געמאכט אז מ'זאל תשובה טון און די צרה זאל סטאפן, איז נישט פשט אז ס'איז, ווייסטו, אמאל א לאנגע צרה, און די רבנים מאכן איינמאל אפשר א תענית. ניין, מ'דארף גוזר זיין תענית וואך נאך וואך נאך וואך ביז ס'סטאפט.

הלכות תעניות — סדר התעניות וגזירת תענית בשבת

הלכה ג (המשך) — סדר התעניות: וואך נאך וואך ביז די צרה גייט אוועק

ס'שטייט אנדערע זאכן, אבער דא שטייט די ענין **שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בו.** מ'קען נישט פאסטן זונטאג, מאנטאג, דינסטאג, מ'קען נישט מאכן דריי טעג אויף א מאל. יעדן טאג, סתם.

אבער ס'זעט יא אויס אז די רמב"ם'ס לאדזשיק איז, וויבאלד אז א תענית איז געמאכט אז מ'זאל תשובה טון און די צרה זאל סטאפן, איז נישט פשט אזוי, איך ווייס, ס'איז דא אמאל א לאנגע צרה, און די רבנים מאכן איינמאל עפעס א תענית. ניין, מ'דארף גוזר זיין תענית, וואך נאך וואך, ביז ס'סטאפט. יא. דאס הייסט, יעדע וואך טשעקן. ס'איז דא אלעמאל א הפסק לכאורה פון איין דאנערשטאג, רייט? מ'פאסט בה"ב, נאכדעם זעט מען צו די צרה איז אוועקגעגאנגען. אויב נישט, נעקסטע וואך נאכאמאל. דאס איז דער סדר התענית.

איך ווייס נישט עוור לעצטע טויזנט יארן וואס מ'האט אזוי געטון. קובע געווען א בה"ב. ניין, מ'מאכט בה"ב אמאל, אבער מ'זאל גיין על הסדר ביז די צרה גייט אוועק. ווייסט פארוואס? ווייל אונז נעמען נישט אונזערע תענית און תשובה ערנסט. און ס'איז אזוי, אה, מ'פאסט.

איך מיין אז די סיבה איז ווייל אונז זענען מיר אין גלות. אפילו ביי די גרויסע צווייטע וועלט מלחמה האבן זיך די רבנים נישט געקענט צוזאמנעמען אלע אינאיינעם און מאכן א תענית. ס'איז געווען אזוי פיל מחלוקת'ן וועגן דעם. דעות און שיטות. ס'איז א גרויסע בושה אז אונז האלטן נאך נישט די גאולה, ווייל דו קענסט זיך נישט צוזאמענקומען ביז מ'גייט זיך צוזאמנעמען. ס'קען זיך נישט צוזאמנעמען פאסטן? דאס אליין זאל זיין א גאולה.

ניין, אבער די ריזען פארוואס מ'האט זיך נישט געקענט צוזאמנעמען איז ווייל ער זאגט מ'פאסט מאנטאג, זאגט ער פאסט נעקסטע וואך. מ'דארף פאסטן יעדע וואך ביז משיח קומט. זאגט ער, ס'איז א פלא. אפילו דעמאלטס האבן זיך נישט די גדולי ישראל געקענט צוזאמנעמען און גוזר זיין א תענית בה"ב עד שירחמו. מ'האט עס נישט געמאכט.

ס'איז יא געווען איין טאג וואס מ'איז געווען א תענית. תענית, אדער מ'האט גענומען אן עקזיסטינג תענית עשרה בטבת, מ'איז געווען איין טאג, און די קנאים זענען דערוועגן דערקעגן, כמנהגם הטוב. בשעתו. איך וועל נישט אויך נישט עפעס מיטגעארבעט מיט דעם. שוין.

ניין, שפעטער. אה, שפעטער א יום... אה, יא, ווי די זכרון. אקעי.

אבער איך זאג דיר די פריזענס פארוואס ס'איז דא א פראבלעם, ווייל מ'האט נישט גענומען ערנסט. מ'מאכט איין טאג א יום תפלה, כאילו ס'גייט עפעס טוישן. ס'ארבעט נישט אזוי. מ'דארף נעמען ערנסט די זאך. ס'איז דא עפעס ראנג. לאמיר פאסטן ביז ס'טוישט זיך.

קען זיין אז ס'איז אנדערע זאכן. ניין, איך וואלט נישט געזאגט, לאמיר פאסטן ביז ס'טוישט זיך. איך מיין, לאמיר פאסטן ביז דער עולם נעמט אריין דאס וואס דער רמב"ם האט אים געזאגט אז מ'דארף עפעס טוישן. אזוי גייט עס דאך, רייט? ניין, ער וועט זיין אזוי הונגעריג, ער וועט זאגן, "אקעי, איך בין שוין גרייט תשובה צו טון, און איך וועל נישט נעמען רעדן."

יא, אבער ווייסטו וואס? אויב דו ווילסט זאגן אז היינט איז צו שווער פאר מענטשן צו נישט עסן, לאמיר נאר בלאזן שופר. ווייסטו וואס? לאמיר גיין צוריק צו די רישא. יעדע שעה אויף א חמישי'ן וועג, צולייגן א תפילה און דאווענען, און בלאזן חצוצרות עד שירחמו.

וואס האט זי אנגעפרעגט? ס'איז דא קהילות וואס פירן זיך אזוי. אקעי.

יסוד: מ'פאסט נאר אויף א צרה וואס איז יעצט

איז דאס איז דער עיקר כלל פון וויאזוי ס'הייבט זיך אן און וויאזוי ס'ענדיגט זיך. יעצט קען מען לערנען אז ס'איז דא אויך צייטן וואס מ'הייבט נישט גוזר תענית באופן כללי, אפילו אינמיטן די תקופה כלל.

הלכה ד — אין גוזרין תענית על הציבור לא בשבתות ולא בימים טובים

דער רמב"ם, **אין גוזרין תענית על הציבור לא בשבתות ולא בימים טובים.** יא, שבת און יום טובות. יא, ס'איז דא א מצוה פון שמחה אדער פון עונג, ס'איז נישט גוזר תענית אויף יענע טאג. יא, איך ווייס נישט אפילו נאר ווייל ס'איז א מצוה, קען זיין ווייל דער עולם דארף זיך אלעמאל עסן אויכעט. אקעי. חסידישע אידן וועלן זאגן אז די זכות פון שבת העלפט, אבער איך ווייס נישט צו מ'דארף אנקומען צו דעם. אקעי.

וכן, אין תוקעין בהם, זאגט דער רמב"ם, מ'בלאזט נישט **לא בשופר ולא בחצוצרות.** אויף שבת. שבת בלאזט מען נישט קיין שופר, נישט קיין חצוצרות. רייט.

אקעי, ס'איז פשוט ווייל מ'טאר נישט. אזוי ווי אפילו ראש השנה בלאזט מען דאך שופר צו שבת. ראש השנה טאר מען נישט, ווייל דעמאלטס איז א מצוה, האט מען מורא ער וועט גיין צו א חכם.

דיסקוסיע: צו שופר איז א כלי שיר

אבער בעצם שופר איז נישט די... געדענקסטו אז ביי הלכות שופר איז געווען א גרויסע מחלוקת האחרונים צו א שופר איז א כלי שיר, וואס ס'איז דא א חשש שמא יתקן כלי שיר. די זעלבע זאך איז דא בחצוצרות, ווייל ס'איז דא וואס לערנען פשט. שמא יתקן כלי שיר איז אויף סטרינג אינסטרומענטס, וואס איז א חלק פון די דיעלן מיט א סטרינג אינסטרומענט, און מ'דארף עס א גאנצע צייט אנשטעלן און פיקסן און מאכן מכה בפטיש אדער מיט זאכן. חצוצרות און דאס זענען ביידע קולות פשוטים, עס קומט פון פשוט האבן א לאך אין א שטיקל האלץ אדער א שטיקל...

און איך מיין אזוי מאכט סענס, ווייל אז נישט איז די קשיא פארוואס זאגן זיי שמא יתקן? פארוואס זאגט מען שמא יתקן?

און דא אויך זעט מען אז ולאו שבח לאו חצות אוצרות איז פאר די זעלבע סיבה ווי אין גוזר אין תענית, נישט וועגן שופר איז מוקצה, ווייל שבת איז נישט קיין צייט פון זיין טרויעריג.

ולא זעקין און מתחנן אים בתפלה. שבת שרייט מען נישט און מען בעט נישט בתפלה.

אלא אם כן הקיפוה עיר. דער רמב"ם, איך מיין אין הלכות שבת האט אויך דער רמב"ם דערמאנט אז מ'בעט נישט אויף א חולה. מ'איז מבקר חולה, אבער מ'מאכט נישט קיין עצרת תפילה אויף א חולה. נאך שבת האט מען שוין יא געזאגט.

הלכה ד (המשך) — אלא אם כן הקיפוה עיר: תענית בשבת ביי אקוטע צרה

אבער, זאגט דער רמב"ם, ס'איז יא דא פעלער ווען מ'נעמט א שופר און מ'בלאזט שבת. נישט מיט א שופר. ניין, ניין. בחצוצרות, זאגט דער רמב"ם. **אלא אם כן הקיפוה עיר.** וואס יא? אויב ס'איז דא אן אקוטע צרה, ס'איז דא דעם שבת די צרה וואס איז יעצט געשען, "הקיפוה עיר" - די שטאט איז יעצט ארומגענומען מיט גוים ועכו"ם, און ס'גייט אט אט געשען א צרה. ס'איז יעצט א צרה, ס'איז שוין א צרה. די גוים שטייען ארום די שטאט, און זיי גייען אריינגיין אויס'רצח'ענען.

ניין, איך זאג דיר, די אלע דריי זאכן זענען נישט א צרה וואס... מ'האט געהערט יעצט א בשורה אז ס'זענען געשטארבן אסאך אידן. ניין, ניין. מ'האט געהערט יעצט א בשורה אז זיי זענען אין סכנה. דאס איז די נקודה. מ'פאסט קיינמאל נישט ביי די רמב"ם אויף א צרה וואס איז געווען. אלעמאל פאסט מען אויף א צרה וואס איז יעצט, און וואס גייט אוועקגיין גייט מען סטאפן פאסטן. נישטא אזא זאך אז מען פאסט אויף צרות. ס'האלט אינמיטן. יא, אוודאי, יעדע פאר טעג גייט די מצורות. אוודאי.

אפילו, זאגט דער רמב"ם, אפילו יחיד הנרדף מפני גוים, אפילו א יחיד וואס ווערט גע'רודפ'ט פון גוים, גוים לויפן אים נאך, **אדער ליסטים, אדער רוח רעה**, דעמאלטס מעג מען יא. גוים מיינט אזוויו אנטיסעמיטן לויפן אים נאך ווייל ער איז א איד, און ליסטים ווייל ער האט געלט. איך מיין נישט די אידן, איך מיין פשוט די רייכע... קען זיין אידישע ליסטים, קיין שום חילוק. אדער מפני רוח רעה, און ס'קומט א רוח רעה, איז יא **מתענין עליהם בשבת ווען די צרה איז יעצט א נייע זאך. וזועקין ומתחננין בתפילות,** דעמאלטס מעג מען יא שרייען און מתחנן זיין בתפילות. זייער גוט.

דיסקוסיע: פארוואס מעג מען תפלה בשבת ביי אן אקוטע צרה?

וואס איז די ענין? וואס איז די חילוק? סאו דעמאלטס ארבעט עס נישט מיט די זעלבע זאך אז מ'דארף תשובה טון כדי מ'זאל נישט וויסן אז ס'איז א מקרה? ס'איז עפעס אן אנדערע מין תפילה? ס'איז די זעלבע זאך, וואס איז די שאלה?

און ס'איז פיקוח נפש? אה, ווייל אויב וועט מען יעצט שנעל מאכן א חשבון הנפש, וועט מען נאך יעצט קענען ראטעווען די זאך. יא, וואטעווער. אקעי.

קום אהער, מ'קען נישט רעכענען אלע הלכות לויט די טעמים. איך גלייב נישט אז דאס ארבעט עווער. תפילה מיינט מען, אפילו לויט די רמב"ם, ביי א טענות... בעט מען דעם אייבערשטן. נישט אז מ'זאגט נאר דרשה, מ'זאגט אויך די דרשה, אבער מ'איז מתפלל, דאס איז דאך וואס מ'טוט. און שבת, אויב ס'איז א צרה וואס מ'דארף שוין שבת, מ'קען נישט ווארטן ביז מאנטאג, ביז מאנטאג קען מען שוין זיין טויט, דארף מען וויינען און פאסטן שבת.

ניין, דער חידוש דא איז נישט, פיקוח נפש איז דאך דוחה אלעס, דאס איז דאך נישט קיין איסור בכלל. שרייען שבת איז נישט קיין איסור דאורייתא, ס'איז נאר אן ענין פון נישט האבן שמחה בשבת. דער חידוש דא איז אז די שרייען איז עכט, די שרייען גייט עפעס ראטעווען. ס'איז נישט נאר עפעס אן ענין כדי דער עולם זאל זיך אויפוועקן און קען עס טון זונטאג, נאר ס'ארבעט. אויב מ'וועט שרייען און מ'וועט שנעל תשובה טון, וועט מען נאך קענען ראטעווען.

הלכה ד (המשך) — אבל אין תוקעין: שופר בשבת נאר פאר פראקטישע הצלה

זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"אבל אין תוקעין"** - ווען מ'מאכט א מעמד תפלה בשבת, מ'קען צוזאמענעמען די עולם מתפלל זיין, אבער מ'בלאזט נישט שופר. ווען מעג מען יא בלאזן שופר? **"אלא אם כן"** - אויב די תקיעה איז פאר א פראקטישע סיבה, **"לכנוס העם לילך לעזור אותן ולהצילן"**, דעמאלטס מעג מען נוצן די שופר אויך פאר דעם. ווייל דעמאלטס איז די שופר א חלק פון די הצלה, ס'איז פשוט, ס'איז נישט קיין שופר פון א סגולה. ס'איז פשוט אויך, ס'איז נישט קיין איסור, לויט וואס מיר האבן געזאגט אז ס'איז נישט קיין כלי שיר.

איך וויל נאר זאגן, דער רמב"ם דערמאנט נישט אז אין אזא פאל וועט עס זיין א מצוה אזוי ווי "לאסף העם". ס'קען זיין יענץ איז נאר געווען א דין אין די מדבר. ס'איז א פראקטישע זאך, אויב מ'דארף דארף. ס'איז נישט קיין מצוה. קען זיין "בחצוצרות לאסף העם" איז געווען נאר אין מדבר, ס'איז א הלכה'דיגע זאך. ס'איז נישט קיין מצוה, ס'איז נאר א פראקטישע זאך. נו, זיכער. קען זיין אין מדבר איז געווען א מצוה, אבער יעצט רעדט מען סתם אז ס'איז... אז ס'איז... וויאזוי זאל איך זאגן? ס'איז צוזאמצונעמען דעם עולם צו גיין ראטעווען. ווייל ס'דארף בכלל נישט שטיין דא. אויב איז עס אן אמבולאנס וואס מאכט סייערנס, מעג מען מאכן אפילו א איסור דאורייתא. ס'איז אן אנדערע מין, ס'איז נישט קיין מין זאך פון תפלה.

דיסקוסיע: וואס מיינט "תוקעין" דא — סיירען אדער תפלה?

דאס וואס דער רמב"ם ברענגט איז נאר ווייל ס'איז דא א גרסא אין די גמרא וואס שטייט אז מ'איז "מתריעין בשבת", און דער רמב"ם טייטשט אז התראה מיינט נישט... מיינט נישט בלאזן שופר אדער תרועה וואס מ'לערנט פון תפלה, נאר די התראה וואס איז א פארט פון...

דאס איז דאך מיין שאלה, די תוקעין דא מיינט אז מ'גייט ארויס אין גאס און מ'לויפט ארום אזוי ווי א סיירען, אדער יא, אז מ'מאכט תקיעות אין בית המדרש כדי דער עולם זאל זיך כאפן די חומרות הדבר?

ס'קען זיין דער רמב"ם רעדט יא פון דעם, אז מ'מעג דעמאלטס מאכן אויך תקיעות אלס חלק פון תפלה כדי דער עולם זאל כאפן אז ס'איז סיריעס אדער אזא זאך, ניין?

ניין, ניין, נאכאמאל. ס'איז דא א משנה וואס שטייט "על אלו מתריעין". דער רמב"ם יעצט האט נאכגעברענגט די משנה, אקעי? יעצט, "מתריעין" דארטן מיינט... יעצט זאגט די גמרא אז "מתריעין", די גמרא זאגט אז "מתריעין" מיינט נישט בלאזן שופר, הגם מ'וואלט געקענט טייטשן לשון תרועות, ס'מיינט "מתריעין בתפלה". זייער גוט. האט דער רמב"ם פארשטאנען אז ס'מיינט אויכעט אז מ'איז מתריע לקבץ. דאס איז דער פשט. דער אמת איז אז ס'איז פשוט, אבער ס'שטייט אזוי אין די משנה. האט דער רמב"ם אזוי געוואלט זאגן. און דו ביסט גערעכט אז לכאורה, אזוי ווי פשוטו של מקרא, איז אפשר אלע שופר געבויעט אויף דעם. איך ווייס נישט.

אבער יעצט זאגט דער רמב"ם, וואס איז די הלכה? מ'דארף וויסן אז ס'איז דא א מחלוקת מיט דעם. דער רמב"ם האט געזאגט אז מ'פאסט שבת אויב ס'איז דא א צרה ממש, און רש"י, אנדערע מפרשים, האבן געזאגט אז מ'פאסט נישט שבת. מ'איז אפשר מתפלל, אבער מ'פאסט נישט. אפילו אישה כפי... יא. רש"י האט געזאגט אז די ריזען איז ווייל אונזערע תעניתים גייען נישט העלפן עניוועיס. ס'איז א פאני רש"י. וואס זאגט רש"י? וואס איז די לשון?

אהה... דער רמב"ם איז דאך אויך מודה אז ווען ס'איז דא א מצב פון... ווען מ'קען גיין לילך לעזור ולהצילן, דעמאלטס זאל מען דאס ענדערש טון ווי... ווי... אפשר קען מען גארנישט טון מיט געלאדן. מ'ווייסט זאגן ביידע.

נאכאמאל, וואס מ'קען טון פראקטיש איז דאך זיכער אז אויף דעם מעג מען גערעכט חול שבת זיין, ס'איז א פיקוחי נפש. אפשר מיינט ער ס'איז אביסל וויניגער פון דעם? אפשר דאס איז די סוד? אפשר אזוי דו זאגסט? אפשר זאגסטו גוט? אפשר די תקיעה איז מער אזוי ווי מ'קומט אין בית המדרש, זאלסט נעמען גענוג ערנסט, אזוי זאלן זיך די פאר חברה וואס זענען בעלי שכל זאלן אויפקומען מיט סאלושנס וכדומה. סתם די מעסעס גייען אהער לויפן וועט נישט העלפן, וועלן זיי אלע ווערן אויסגעהארגעט. אבער אז די פאר חכמים זאלן כאפן די חומר הדבר, דאס איז וואס איך האב געטראפט. איך זאג, בלאזן שופר אין שול, נישט ווייל אונז ווילן נישט יעדער איינער זאל לויפן יעצט אין יענע שטאט, ווייל זיי האבן אלע... ס'גייט נישט העלפן. ס'איז דא א... כדי דער עולם זאל כאפן די חומרות הדבר, און דעמאלטס זאלן די מענטשן וואס האבן סאלושנס זאלן וויסן אז ס'איז וויכטיג.

תעניות על צרות — הלכות שבת, ראש חודש, תענית יחיד

דיון פראקטי: תענית בשבת — מעשה שהיה בשמחת תורה

Speaker 1: אלא מאי, מ'בלאזט אין בית המדרש א שופר, אפשר איז טאקע דאס א פלאן, און דאס וועט העלפן אז מ'זאל עס נעמען ערנסטן... איי דאן נאו, איך ווייס נישט. אפשר. אקעי. יא.

דאס איז שבת. די זעלבע זאך, סתם, איך וויל מיך דערמאנען למשל, אפאר יאר צוריק צו שמחת תורה איז געווען אין ארץ ישראל אזא מצב פון איש כפי, און אסאך מענטשן האבן זיך אויפגעטון אז מ'האט אנגעגאנגען מיט די הקפות כסדרן, אזוי ווי ס'דארף זיין.

איך ווייס נישט אויב ס'איז די ריכטיגע זאך. ס'איז דא א מחלוקת ראשונים? לויט די רמב"ם וואלט מען געדארפט פאסטן. און לויט דעם טור פאסט מען נישט, אבער מ'איז מתפלל. איך מיין אז יעדער איינער איז מודה אז מ'דארף מתפלל זיין. איבעראל האט מען געזאגט א קאפיטל תהלים, אבער אסאך מענטשן האבן אזוי ווי געזען... מ'האט נישט געזען קיין שום שינוי. דער רבי האט געטאנצט אזוי ווי אלע יארן.

ניין, דאס איז נישט קיין וועג. יא, וואס... יא, וואס... יא, ס'איז נישט קיין וועג. נישט נאר לעבן אין די מציאות, מ'דארף דינען דעם אייבערשטן. מ'דארף נישט זיין קלוגער פון דעם אייבערשטן. אויב דער אייבערשטער מאכט א צרה שבת, איז עס א פראבלעם, מ'דארף עפעס טון שבת. וואס איז די שאלה? אזוי איז די הלכה.

אבער לגבי פאסטן איז א מחלוקת ראשונים. ס'איז דא וואס זאגן אז מ'דארף פאסטן, און ס'איז דא וואס זאגן אז מ'דארף נישט פאסטן. און אויף דעם קען מען אפשר מקיל זיין אדער גיין... אבער יא, אוודאי. ס'איז זיכער אז מ'זועקט, אפילו געווענליכע שבת יום טוב טאר מען נישט. אויב ס'איז ממש א צרה וואס מ'קען, ס'קען זיין אז דיין תפלה יעצט וועט ראטעווען א ייד, וואס איז די ספק אז מ'דארף דאס?

ווילסטו צו מ'מעג מאכן ווייטער די הקפות? איך ווייס נישט, ס'איז דא וואס טאר ווייטער, מ'דארף דאך ענדיגן די הקפות, וואס זאל מען טון? איך האב געפרעגט צו ס'איז א מעלה וואס מ'האט אנגעהאלטן מיט די זעלבע. ניין, ניין.

טייטש, ווען מ'קען שוין נישט מאכן קיין טשעינדזש, איז א גרויסע מעלה אז מ'ווערט נישט צעבראכן, מ'גייט אן מיט די תורה ומצוות כמנהגו כסדרו. אבער דאס איז דא א נייע... אבער מ'דארף פאסטן אדער מתפלל זיין אויף א צרה וואס איז דא יעצט. ס'איז זיכער אז מ'דארף יא זיך עפעס צו טון מאכן.

איך גלייב נישט אז די מענטשן וואס זאגן אז דאס זענען עס טפיד. איך גלייב נישט אז ס'איז אמת'דיגע צדיקים וואס זיי גייען ווייטער אן. ס'איז דא נאר אזעלכע מענטשן וואס זיי זאגן, די וועג וויאזוי איך קען מתפלל זיין איז דאך דאנצן מיט א תורה. אקעי, גיי ווייס, איך ווייס. אפשר איז דאס א וועג.

הלכה ב: אין גוזרין תעניות בתחלה בראש חדשים, חנוכה, פורים וחול המועד

Speaker 1: יעצט אזוי, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **וכן אין גוזרין מתענות בתחלה בראש חדשים.** ווען מ'איז גוזר תענות, ווען די חכמים דארפן קובע זיין א תענית, טוט מען עס נישט. דער ערשטער טאג. מ'הייבט נישט אן בראש חדשים, **או בחנכה, או פורים, או בחורש המועד.** נישט נאר שבת און יום טוב טאר מען נישט, נאר די חכמים האבן גוזר געווען אויף זייער אייגענע.

ניין, ניין, אבער דא איז דא א חילוק. דאס טאר מען נישט אין לכתחלה, אבער ווען מ'איז שוין אנהייבן. ס'מיינט דער ערשטער טאג. מ'מאכט שני בחמשים יאר. מ'מאכט קיינמאל נישט א מאנטאג וואס איז ראש חודש. אבער מאנטאג האב איך שוין געפאסט. דאנערשטאג איז ראש חודש, דעמאלטס פאסט מען יא אפילו ראש חודש. פגם איז מען יא.

אנדערש ווי שבת. שבת אפילו פגם, איך מיין אז מ'איז נישט גוזר, אבער שבת אפילו אזוי מאכט מען נישט. איך מיין אז ביי אבילות איז דא עפעס אן ענליכע הלכה.

אקעי, **וכשם איז שכין להתענות על הצרה אפילו יום אחד?** אויב מ'האט שוין אנגעהויבן פאסטן, **ופגם בהם יום אלו,** ס'איז אריינגעקומען, די נעקסטע טאג איז געווען חנכה אדער חול המועד, **מתענן ומשלימין היום בתענית,** איז מען יא משלים, מ'גייט אן מיט די טאג בתענית.

דיון: תענית אסתר

Speaker 2: ווער דארף פאסטן?

Speaker 1: איך טראכט, תענית אסתר האט מען דאך געפאסט א טאג פאר, און נאך א מזל איז געקומען די ישועה. נישט וואלט מען...

אה, ניין, דער צומא איז נישט געווען אויף... אונז האבן דאס קובע געווען אויף א טאג פאר פורים. דער צומא איז געווען ערגעץ ווי פסח צייט. אפשר אזוי שפילט מען.

הלכה ב (המשך): עוברות, מניקות וקטנים

Speaker 1: אקעי, ווער דארף פאסטן? **תענית אלו שמתענם על הצרות.** זאגט דער רמב"ם, **אין מתענם בהם לא עוברות ולא מניקות ולא קטנים.** חכמים האבן נישט גוזר געווען אזוי ווייט.

הגם למשל שבועות אסתר, דער רמב"ם האט יא געזאגט אז אויך עוברות ומיניקות דארפן פאסטן. אבער קטנים דארפן נישט פאסטן. אבער דער רמב"ם מיינט אפשר להפיקה.

Speaker 2: וואו שטייט אז אויך די קינדער?

Speaker 1: יא, אה, אין יונה, יא? ווען יונה האט גוזר געווען תענית, איז געווען אפילו בהמות. יא, יא. אבער למעשה, די הלכה איז לא קטנים.

חידוש: סברא פארוואס קטנים פאסטן נישט

Speaker 1: אקעי. זאגט דער רמב"ם, ס'שטימט זייער גוט. ווייל דער גוי'ס טעם קאפ מיינט אז די תענית אליין טוט אויף, סאו ווי מער מענטשן. אבער אונז פארשטייען מיר אז ס'איז דאך אלעס אז דער מענטש זאל תשובה טון. וואס ווילסטו פון דעם אומשולדיגן קינד? זאלן די אדאלטס אנהייבן זיך אויפפירן בעסער.

Speaker 2: רייט, און די בהמות אויך האט מען זיי געמאכט פאסטן.

Speaker 1: לאו, וואס איז א חלק?

הלכה ג: מותרים לאכול בלילה — דין שינה

Speaker 1: זאגט דער רמ"א, **ומותרים לאכול בלילה אף על פי שמתענים למחר.** ביי א תענית וואס מ'מאכט פאר א צרה וואס איז געקומען, הייבט זיך נישט אן ביינאכט. נישט אזוי ווי יום כיפור אדער תשעה באב וואס הייבט זיך אן א נאכט פארדעם. נישט אזוי ווי תענית גשמים.

זאגט ער, **חוץ מתענית המטר,** די תענית וואס מ'מאכט אויף א עצירת גשמים, הייבט זיך יא אן א נאכט פארדעם, **כמו שיתבאר.**

שוין, זאגט דער רמב"ם, איינמאל ער רעדט שוין וועגן די ענין פון בייטאג און ביינאכט, זאגט ער אזוי: **וכל תענית אוכלין בו בלילה בין ציבור בין יחיד.** סיי וועלכע תענית, צו ס'איז א תענית ציבור צו א תענית יחיד וואס מ'מעג יא עסן בלילה, ביז ווען מעג מען עסן? **הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר.** ס'הייבט זיך נישט אן חצות, אדער איך ווייס נישט וואס מענטשן קענען טראכטן די סטעיקס. זאגט ער, ס'הייבט זיך אן פון די עמוד השחר אריין, נישט ביז די עמוד השחר אריין, נאר פון די עמוד השחר.

זאגט דער רמב"ם, **והוא שלא ישן,** אויב מ'שלאפט נישט, אויב מ'איז נישט געגאנגען שלאפן, דעמאלטס קען מען עסן אין די עמוד השחר. **אבל אם ישן,** אויב מ'איז געגאנגען שלאפן, זאל מען זיך נישט אויפוועקן צופרי און עסן. **אינו חוזר ואוכל,** זאל מען שוין נישט עסן צופרי.

דיון: מנהג אויפצושטיין פארטאגס

Speaker 2: אנדערש ווי די וואס פירן זיך אויפצושטיין פרי און אריינפאסטן.

Speaker 1: ניין, דאס איז דוקא אויף... ניין, דאס איז ווייל מ'דארף... דאס שטייט אין יום טוב, איך וועל דיר שוין זאגן. דאס איז לכאורה ווייל ער

האט שוין מסיח דעת געווען, ער רעדט עפעס אזוי.

ס'איז דא אין די טור, די שלאפטער שטייט אז אויב מ'האט געמאכט א תנאי, מעג מען יא. ס'הייסט, אויב מ'וויסט פאר מ'גייט שלאפן אז מ'גייט אויפשטיין און עסן, מעג מען. און נישט, כאילו ער האט שוין מפסיק געווען. ווייבאלד ער איז געגאנגען שלאפן, נארמאל א מענטש שטייט נישט אויף פאר די לאזט און ער עסט, הייסט אז ער האט שוין מפסיק געווען. אבער ס'שטייט אז טאמער ווייסט ווי מ'גייט אויפשטיין, שטייט אין שלחן ערוך.

Speaker 2: יא.

דיון: חילוק צווישן תענית ציבור ויחיד

Speaker 1: אקעי, דער רמב"ם רעדט דאך דערווייל נאר פון א תענית אויף א צרה, ער רעדט נישט פון תענית ציבור.

Speaker 2: לויט דעם רמב"ם וואלט דא געווען א חילוק?

Speaker 1: ניין, ניין, ער זאגט קלאר "כל תענית אוכל בה סיי ציבור סיי יחיד". און די וואס אונז פירן זיך יא איינצופאסטן, ווייל דאס זאגסטו גייט מען מיט די רמ"א און מיט אנדערע פוסקים?

ניין, ניין, מ'דארף מאכן א תנאי. אויב איינער שטייט אויף, וויל אויפשטיין פארטאגס, האבן געדאווענט און כדומה פאר עשרה בטבת, אז ער וויל אויפשטיין פארטאגס, דארף ער מאכן א תנאי. ער דארף אנהייבן... מ'דארף וויסן, אויב די תנאי הייבט זיך אן צופרי, וואס איז די ענין? ווייל ער איז מפסיק. א תענית איז פון ווען מ'איז מפסיק, גייען מיר לערנען שפעטער די הלכות. ער איז קלי מפסיק געווען, ער איז מסיח דעת געווען. אויב דו ביסט מפסיק, דו ביסט גערעכט אז די חיוב תענית איז נאר אינדערפרי, נאר בייטאג, אבער... אזוי פארשטיי איך די סברא דערפון.

למדנות: פארוואס מעג מען עסן א גאנצע נאכט?

Speaker 1: ס'איז אינטערעסאנט, האסט שוין איינגעגעסן. ס'איז אינטערעסאנט, מ'דארף פארשטיין די למדנות דערפון, ווייל די תענית ציבור הייבט זיך אן צופרי. וואס איז די ראיה אז דער וואס איז אויף ביינאכט מעג עסן א גאנצע נאכט? פון וואס ביינאכט איז עס אזוי ווי א תענית יחיד, ווייל דו האסט שוין אנגעהויבן...

Speaker 2: ניין, נישט די יחיד, דער גאנצער ציבור פאסט אן פון ווען...

Speaker 1: א נארמאלער מענטש, א נארמאלער מענטש. יא, אויב דו ביסט נאך אויף, האסטו דאך קיינמאל נישט געענדיגט דיין טאג. אבער אויב דו האסט געהאט דיין סאפער, דו ביסט געגאנגען שלאפן. אויב א מענטש האט זיין מנהג אז ער וועקט זיך אויף אינמיטן די נאכט, טרינקט ער איבער א קאפ וואסער, האט ער נישט קיין פראבלעם. אכן נמי.

אקעי. מ'רעדט דאך נישט אזא מנהג אז דאס שטייט אין שולחן ערוך. ס'איז נישט א רמב"ם און א חילוק, ער זאגט נישט דאס אבער...

הלכה ד: תענית יחיד על צרתו

Speaker 1: שוין. ביז יעצט האבן מיר געלערנט וועגן א תענית ציבור. זאגט דער רמב"ם אזוי, ביז יעצט האבן מיר געלערנט א תענית ציבור אויף א צרה. די זעלבע זאך, תענית יחיד גייט מען יעצט לערנען. יעצט גייט מען עס לערנען וועגן תענית יחיד. ס'איז אויך דא אזא זאך ווי א מענטש מאכט זיך אליין א תענית.

זאגט דער רמב"ם, **"כשם שהציבור מתענין על צרתן"**, א צרה וואס איז נוגע פאר די גאנצע ציבור, **"כך היחיד מתענה על צרתו"**.

דיון: איז עס א חיוב אדער רשות?

Speaker 1: **כיצד?** ס'זעט אויס, זאגט דער מגן אברהם, ס'זעט אויס פון דעם רמב"ם אז ס'איז א חיוב. ס'איז פונקט אזוי ווי מיר האבן געלערנט אז ס'איז דא א חיוב מדרבנן פון די חכמים צו מאכן א תענית "על כל צרה שתבוא על הציבור", אזוי האט א יחיד א חיוב, אזוי ווי דער רמב"ם גייט זאגן, "כך היחיד מתענה על צרתו".

"כיצד? הרי שהיה לו חולה", א נאנטער מענטש זיינער איז קראנק, **"או תועה במדבר, או חבוש בבית האסורים"**. ער רעכנט אויס דריי פון די ארבעה צריכין להודות.

"או תועה במדבר", ער בלאנדזשעט. "היה לו" מיינט זיין ווייב, זיין קינד, איינער וואס איז אים חשוב. אפשר איז ער אליינס אין די מדבר, זאל ער פאסטן? ער האט נישט קיין וואס צו עסן, ער קען נישט גיין אין די מדבר. א "היה לו", ניין, "תועה במדבר" אלעס גייט ארויף אויף "היה לו". ער האט איינעם אין זיינע נאנטע מענטשן וואס איז א תועה במדבר, אדער חבוש בבית האסורים.

ער זאגט אויך נישט וואס טייטש די "לו". ס'קען זיין אז איינער וואס איז א גרעסערע בעל רחמים, זיין "לו" איז ברייטער. זיין "לו" מיינט אלע נעבערס, אלע גוטע פריינט, נישט נאר זיין ווייב און קינדער. איינער וואס ס'טאטשט זיך, "אשר ירום יש לו להתענות עליו".

האט ער א מצוה אדער האט ער א חיוב? "יש לו". "יש לו" געווענליך אין דער רמב"ם מיינט א רשות. "היה לו", "יש לו", ס'איז עפעס אזא... ניין, איך מיין אז דער מגיד משנה איז נישט גערעכט. דער מגיד משנה איז מדייק אז פון די "כשם" זעט מען אז ס'איז אזא חיוב. מ'איז מסכים אז ס'איז א מצוה, אבער ס'זעט נישט אויס ווי א חיוב.

חידוש: כח היחיד אויף זיך — רבי צדוק הכהן

Speaker 1: איך האב געזען רבי צדוק הכהן, דער הייליגער רבי צדוק הכהן פון לובלין, זאגט אין זיין ספר, איך מיין בשם זיין רבי דער איזשביצער, אז דאס אז ווען א מענטש זעט א געוויסע שלעכטע מדה וואס ער דארף ארבעטן אויף זיך, זאל ער זיך אונטערנעמען דערויף שטארק, זאגט ער, ס'איז נישט סתם אז ער ווערט נכשל, נאר אזוי ווי די תורה האט געגעבן א כח פאר חכמים גוזר צו זיין א גזירה אויף די ציבור ווייל מ'דארף עס "יגדיל תורה", די זעלבע כח וואס די חכמי הציבור האבן אויף די גאנצע ציבור האט דער מענטש אויף זיך.

סאו ווען א מענטש זעט אויף זיך א געוויסע שוואכקייט, ווערט עס אזוי ווי זיין מצוה דרבנן, און ס'וועט זיין אז ער מחייב זיך אליין מיט ארבעטן אויף דעם. און איינמאל ער הייבט עס אן, ער נעמט זיך אונטער אז ער דארף ארבעטן אויף זיין תאוות האכילה, איך ווייס נישט וואס, איז נישט סתם, יעדע מאל ס'איז א חיוב גמור, ער ברענגט עס זייער שיין ארויס.

דא זעט מען עפעס אזא מין געדאנק, און דער געדאנק קען מען זען דא אביסל, אז דער מענטש אויף זיך איז דער בעל הבית אויף זיך אזוי ווי די חכמים זענען בעל הבית אויף די ציבור.

ביי דעם זאג איך, איך בין נישט זיכער אז ס'איז ממש, דער מגיד משנה טענה'ט אז ס'איז א חיוב. "יש לו" הייסט עס א חיוב, יא. ווייל די לשון "יש לו", זיי האבן געדענקט אסאך מאל אין די רמב"ם, "יש לו" מיינט "יש לו רשות", ער מעג. איך ווייס נישט צו מ'קען איינערשטן.

הלכות תענית — תענית יחיד, קבלת תענית, תענית חלום

הלכה ב (המשך) — תענית יחיד: יש לו להתענות

דער רמב"ם'ס ווערטער: יש לו להתענות עליו... ולבקש רחמים בתפלתו ואומר עננו בכל תפלה שמתפלל... לא יתענו בשבתות ולא במועדות ולא בראשי חדשים ולא בחנוכה ופורים.

אסאך מאל די רמב"ם נוצט די לשון ווייל ער האט געהאט די ווערטער אין מויל, אזוי ווען א מענטש שרייבט עפעס, נוצט ער די לשון וואס ער האט.

ניין, דאס בין איך שוין נישט מסכים.

אבער ס'קען זיין אז ס'איז נישט קיין סתירה, ווייל אזוי ווי די חכמים האבן א רעכט צו נוצן זייער שקול הדעת, צו וואס זאל יעצט גוזר טענות? א מענטש דארף נוצן זיין אייגענע שקול הדעת. ס'איז שווער צו זאגן א חיוב. אויב ער טוט עס נישט, צו זאגן אז ער טוט אן עבירה, איז נישט שווער צו זאגן אזוי. אויב ער קומט צום רב פרעגן, זאל איך מאכן א תענית? עפעס אזוי. איך קען

וויניג מענטשן וואס פירן זיך צו פאסטן אויף צרות יחיד, הגם אז ס'וואלט געווען א גוטע זאך.

לבקש רחמים בתפלתו — דער עיקר נקודה

"לבקש רחמים בתפלתו" איז די נקודה, די עיקר נקודה. מער ווי די תענית. אבער ס'איז דא איינער פון תענית מיט די רבנים. ס'איז דא מענטשן וואס פאסטן, אבער ס'איז נישט אנגענומען ביי די המון עם. ווייסט נישט. יא, "יש לו להתענות עליו". וואס איז א גוטע זאך? ווי איינער האט א צרה, ער פאסט איין טאג, ס'איז נישט געשען. ס'איז שוין טויזנט טעג עד שירחם, דאס איז שוין אפשר שווער.

מ'דארף וויסן, ס'קען זיין אז די צדיקים וואלטן געזאגט אז ווען א מענטש איז גענוג בצער, ער האט א חולה, ער איז גענוג בצער. "לבקש רחם" איז א געוואלדיגע זאך, אבער ער דארף זיין שטארק. א מענטש האט א צרה, יא? ער דארף יעצט אנהאלטן זיין שטוב, ער דארף אנהאלטן זיין לעבן. מ'רעדט דאך נישט פון דעם.

פארקערט, פון דעם "יש לו". ווען ער איז אליינס אין די חולה, אדער איינער וואס זיין ווייב איז א חולה, איז אויס נישט "יש לו" חולה, ער איז א חולה. ער רעדט דאך פון זיין חולה. דאס איז די גמרא, "עניין צריך שיכולו עצמו עליו", ער זאל פאסטן ביז ער פילט אביסל אפגעשוואכט.

"ולבקש רחמים בתפלתו ואומר עניין", ער זאגט אויך עניין, אזוי ווי עניין, דער רמב"ם האט נאכנישט דערמאנט עניין בתפלת ציבור. לכאורה וואס ער מיינט צו זאגן איז, ביי אים איז א פול תענית, ס'איז א רעכטע תענית. ביי אים איז א פול תענית, נישט סתם אן אייגענע זאך, ס'איז א דין אז ער דארף זאגן עניין. "בכל תפלה שמתפלל".

און די זעלבע זאך, אזוי ווי די פריערדיגע הלכות ווען מען הייבט נישט אן א תענית פאר די ציבור, איז אויך דא אויף די יחיד, "לא יתענו בשבתות ולא במועדות ולא בראשי חדשים ולא בחנוכה ופורים".

זייער גוט. מ'גייט שוין זען וואס געשעט אויף די יחיד. אויף די יחיד איז אויך נישט דא די זאך פון בה"ב אדער וואס?

ניין, א יחיד איז נישט נוגע בה"ב. קען זיין אז ס'איז א שיינע זאך צו פאסטן בה"ב, אבער א יחיד קען דאך טון לפי וואס ער פארשטייט זיך. עס איז נישט געשטאנען למשל "עד שירחמו עליו" אדער עני גדר. לכאורה איז יא, אבער ניין, איך זאג אז בה"ב איז נאר א דין אז די ציבור זענען גוזר בה"ב. א יחיד קען פאסטן דינסטאג אויכעט, ס'איז נישט...

וואס פארשטייט? תענית אליין אן בקשת רחמים? ס'איז אזוי ווי "להתענות" אדער "לבקש רחמים", ס'איז דא צוויי פארמעס וויאזוי מ'קען עס טון.

אלא לבקש. ס'איז טייטש אז אויב א מענטש איז גענוג נתעורר און ער בעט רחמים, דעמאלטס פעלט נישט אויס די תענית. אפשר די תענית וועלן אים העלפן מער נתעורר זיין, איך ווייס נישט.

דער ענין פון תענית איז נישט צו ליידן

זייער גוט. דארף מען דאס די כוונה פון א תענית. זייער גוט. ווען א מענטש מאכט אן אייגענע תענית, דארף ער זיין מיט א קבלה פאר דעם וואס ער מאכט א תענית. זייער גוט. ווייל אז נישט סתם הונגערט ער, ס'דארף קומען מיט אן אינטענשאן, כוונה. איך מיין אז ס'איז א זייער שיינע זאך.

דער ענין איז נישט צו ליידן. דער ענין איז אז דו זעעסט אזוי ווי זיי האבן געזען פריער. ער שטעלט אוועק א טאג, היינט איז נישט סתם...

ניין, איך דערמאן מיך פון עפעס א מעשה, איך ווייס, עפעס א רבי האט נישט געגעסן. און ער האט געברענגט די תענית, זאגט ער, איך פאסט נישט, נאר ווער האט דען כח צו עסן אין אזא צייט, אין אזא צרה? אויב דאס איז אן אנדערע מין, איז עס א גרויסע צער, אבער דאס איז נישט קיין דין תענית. דין תענית דארף זיין מיט א קבלה, מיט א נייעם. איך ווייס נישט אויפטון א תענית לכאורה.

הלכה ג — כיצד מקבל תענית

דער רמב"ם'ס ווערטער: כיצד מקבל? לאחר שיתפלל תפלת מנחה, אמר אחר התפלה, הריני בתענית, וגומר בלבו להתענות מחר.

וואס קומט ער? לאחר שיתפלל תפלת מנחה, אמר אחר התפלה, הריני בתענית, איך גיי זיין בתענית, וגומר בלבו להתענות מחר. ס'איז אנגערופן, ער זאגט ביידע זאכן. ער זאגט מ'זאגט, און ער איז גומר בלבו להתענות מחר.

אינטערעסאנט, פארוואס פעלט אויס ביידע? ווייל ער דארף זאגן. איך מיין אין הלכות ביי ביקור חמץ האט ער האבן געגעבן א לשון... אויך נישט קלאר, יא. אקעי, נישט קלאר.

דער רמב"ם זאגט, "וכן על פי שאוכל בלילה לא הפסיד כלום". דאס הייסט, ס'מיינט נישט אז וויבאלד מ'איז מקבל דארף מען זיין די טאג פאר דעם. ס'מיינט נישט אז מ'מוז נישט עסן פון דעמאלטס. ער וועט נישט עסן פון אינדערפרי.

אבער דאס שטייט אנדערש ווי א תענית ציבור, וואס ער האט געזאגט אז פון ווען מ'האט געגעסן די לעצטע סעודה פון מיין נאכט הייבט עס אן אין תענית. איך מיין אזוי, דאס זאל בעל אויך. ער וועט פריער ציין תענית ציבור צו זיין תענית יחיד.

וואס ער זאגט דא איז אז ס'איז אויך נישט ביי מנחה, ער זאגט נישט ביי מערב אפילו. און נאך מנחה גייט מען עסן דאך נאך.

קבלה אויף מערערע טעג

וכן אם גמר וקיבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים זה אחר זה, אויב מ'האט זיך אונטערגענומען, דאס איז דאך גמר וקיבל, ער איז געווען א שטארקער, נישט געקלערט דערוועגן, ער דארף מחליט זיין. ער האט געזאגט, און ער האט קיבל עליו להתענות שלשה או ארבעה ימים זה אחר זה, אף על פי שאוכל בכל לילה ולילה, דאס ווערט גערופן הפסקות. משבת לשבת, יא, צדיקים, אוכל בכל לילה ולילה, לא הפסיד תעניתו, ווייל די עיקר תענית איז נאך אלץ די בייטאג.

ואין צריך כוונה לכל יום ויום מבעוד יום. דאס הייסט, ער מיינט צו זאגן אז מ'קען מאכן איין קבלה פאר די אלע טעג.

איי, אינצווישן גייט ער נאך עסן? ס'איז נישט קיין סתירה. די נעקסטע דריי טעג, זאגט איינער, ער פאסט, און ער פאסט יעדער איינער פון די טעג, נישט די נעכט.

קבלה נאר אויף איין טאג, דערנאך נמלך

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, קיבל עליו מבעוד יום להתענות למחר בלבד, וואס טוט זיך אזא פאל? א מענטש האט זיך מקבל געווען צו פאסטן איין טאג, מחר, און ער האט געפאסט. וללילה, ביינאכט האט ער זיך מיישב געווען, נמלך להתענות ביום שני, ער גייט נאכאמאל פאסטן. אף על פי שלא אכל בין התעניתות, דאס הייסט, אפילו ער האט נישט אפילו אויסגעפאסט אינצווישן, העלפט נישט. אין זה תענית, מפני שלא קיבל עליו מבעוד יום, ווייל די קבלה איז געווען נאר אויף איין טאג, און היינט האט ער נישט מקבל געווען אויף מארגן, נאר געטראכט, איך פאסט ווייטער. ער האט נישט קיין דין תענית, ער מעג עסן. אדער ער קען זיך אינמיטן מיישב זיין און צוריק. יא.

ואין צריך לומר שאם היה אוכל ושותה בלילה והשכים בבוקר ונמלך להתענות, ער האט זיך מיישב געווען צופרי ער גייט פאסטן, שאין זה תענית כלל. דאס הייסט נישט קיין תענית. מ'מוז קומען מיט די כוונה פארדעם.

הלכה ד — תענית חלום

דער רמב"ם'ס ווערטער: הרואה חלום רע צריך להתענות למחר כדי שישוב ויעור למעשיו ויחזור בתשובה.

שוין, זאגט דער רמב"ם נאך מין תענית יחיד. יא, אינטערעסאנטע... הרואה חלום רע, אויב איינער זעט א שלעכטע חלום, צריך להתענות למחר.

דער רמב"ם'ס הסבר: כדי שישוב ויעור למעשיו

דא גייט דער רמב"ם אריינלייגן זיין הסבר פארוואס. ווייל דא ביז דערווייל האט ער פשוט, א מענטש האט א צרה, איז דאס זעלבע ווי כשם, ער האט נישט געזאגט כשם. אבער ביי א תענית חלום קען א מענטש מיינען אפשר אויך דאס וואס איז די פשוט'ע פשט אז ס'איז עפעס א סגולה. יפה תענית לחלום. וויאזוי איז מען מבטל א שלעכטע חלום? דורך פאסטן.

דער רמב"ם, פארוואס? כדי שישוב, כדי ער זאל תשובה טון. ויעור... דא שטייט די ערשטע מאל דער רמב"ם לשון התעוררות, ער זאגט פון תקיעת שופר. ויעור למעשיו... ער שלאפט דאך. ווען האט ער געהאט זיין חלום רע? ווען ער שלאפט. הער אויף שלאפן. אזוי ווי דער צדיק האט געזאגט, שלאף וויינעגער, סתם וויניגער חלומות. דאס זאגט דער רמב"ם, שלאף וויניגער, וועק דיך אויף. למעשיו... איך וועל כאפן וואס דו טוסט. ויחזור בתשובה.

וואס מיינט חלום רע?

און דער רמב"ן זאגט מיר נישט דא וואס טייטשט חלום רע. קען זיין אז ווען מ'לערנט פשוט פאר אין רמב"ן, חלום רע מיינט ער האט אזוי ווי א חלום פון חטא, אזוי ווי א מקרה לילה, אזא מין זאך. ער חלום'ט פון חטאים, זאל ער זיך מעורר זיין אז ער טראכט שלעכטע זאכן בייטאג און נאכדעם מהרהר בלילה.

ניין, נישט מסכת. א חלום אז ס'איז געשען א צרה, פארוואס? דער רמב"ן האט נישט געבאדערט א חלום פון א צרה. דאס איז דא ווייסט, חלום רע איז טייטש א שלעכטע חלום. מענטשן ווערן דערשראקן. א מענטש ווערט דערשראקן, זאל ער כאפן, אה, ס'קען טאקע געשען צרות אויב מ'טוט נישט תשובה. דאס איז דער פשוט'ער פשט.

דער רמב"ם זאגט נאר אז דו זאלסט נישט מיינען אז ס'איז ווייל דער חלום איז עפעס א סגולה. איך זאג, אנדערע וואלטן אפשר געזאגט, אז מלך שמים האט מען דאך געשיקט דעם חלום כדי דו זאלסט... דער רמב"ם... אפשר יא. דער רמב"ם איז אמאל מערכיבן אויף חלום, און ער גערעדנקט שוין עניטינג פון דער רמב"ם אויף חלום. יא, און נאך ס'איז נבואה. אבער דאס איז נישט דא. א חלום, א נביא באקומט א נביאה אין א חלום. אבער וואס דארף ער טון אזוי זאלסט אויפוועקן? דאס שטימט זייער גוט. אין תורה וואס ער זאגט לעצטע וואך ביי די תקיעת שופר, אז די ענין פון אויפוועקן איז אז מ'זאל נישט חלומ'ען, מ'זאל טראכטן. יא.

עניוועיס. אקעי. אויף דעם אויף ראש השנה שטייט אז מ'זאל נישט שלאפן בייטאג וכדומה, ווייל דער רמב"ם זאגט אז מ'דארף זיך אויפוועקן צו תקיעת שופר. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דא א מדרש אין ילקוט שמעוני קדמ"ה, אז רבי שמעון בראש השנה, ווען ער האט געשלאפן אין ראש השנה האט ער גע'חלומ'ט די און די חלום.

אינטערעסאנט. ביינאכט. אפשר ביינאכט.

קיין קבלה מבעוד יום נישט נויטיג

עניוועיס, ס'איז דא נאך אינטערעסאנט, ווייל דא צריך להתענות למחר, ער דארף נישט מקבל זיין תענית במנחה. גלייך ווען ער וועקט זיך אויף פון די חלום רע, הייבט ער אן פאסטן אז דאס איז אזוי ווי די משמיה האט אים שוין געוואלט די קבלה, אזוי ווי קדשת שמים, עפעס אזא מין זאך.

"צריך" — א חיוב

און אויך איז משמע אין רמב"ם "צריך". דאס הייסט, אנדערע ראשונים זאגן בפירוש אז אויב ער האט מורא, איז די עצה אז ער זאל פאסטן, ער זאל פילן בעסער. אבער דער רמב"ם מאכט עס יא צו א "צריך". ס'איז אינטערעסאנט.

מ'דארף אויך וויסן פונקטליך וואס איז די גדר פון חלום רע. די רבנים היינטיגע צייטן זאגן אז מ'זאל נישט פאסטן, און נישט פאסטן איז אויך די סגולה. פונקט אזוי ווי פאסטן איז א סגולה, איז נישט פאסטן א סגולה. אקעי, ס'איז דא אויך די זאך פון זאגן "חלמא טבא חזית", וואס שטייט אין די גמרא, אז מ'זאל עפעס פותר זיין עס לטוב. יא, ס'איז דא אויך די מזמור ביי ברכת כהנים.

ווענן דעם טראכט איך חלום רע, איך בין נישט מסכים. חלום רע איז עפעס וואס ווייזט אים אז ער איז א חלום ווי ער האט איינעם אנגעשלאגן די ביינער. א שרעקעדיגע חלום. דאס איז די טייטש. ס'איז דא פארשידענע נוסחאות פון דעם אין די פוסקים וועלכע חלומות און זאכן, אבער...

הלכה ה — תענית חלום בשבת

דער רמב"ם'ס ווערטער: מתענה אפילו בשבת, ומתפלל עננו בכל תפלה, על פי שלא קבל עליו מבעוד יום. אבל המתענה בשבת מתענה יום אחר מפני ביטול עונג שבת.

עניוועיס, זאגט דער רמב"ם, אבער דאס איז די וויכטיגע זאך: "מתענה אפילו בשבת". דאס הייסט, א תענית חלום קען זיך פארשטיין אויף שבת, אויב דער חלום איז געקומען ביינאכט. אויב ס'טייטשט אזוי: ווען מ'איז מקבל אויף זיך א תענית, דעמאלטס אוודאי זיי נישט מקבל אויף שבת. אבער ווען מ'אינווייטעט צו פאסטן דורך א חלום רע, וואס זאגט ער אז פון הימל האט מען מעורר געווען צו פאסטן, דעמאלטס איז ער מתענה אפילו בשבת.

"ומתפלל עננו בכל תפלה", יעדע תפלה פון שבת זאגט ער עננו, "על פי שלא קבל עליו מבעוד יום", אפילו ער האט נישט אליין מקבל געווען אויף זיך מבעוד יום.

תענית אויף ביטול עונג שבת

אבער, זאגט דער רמב"ם, "המתענה בשבת, מתענה יום אחר, מפני ביטול עונג שבת". ער דארף תשובה טון. דא זעט מען אז... זייט ווען איז דא א מצוה פון א תענית אויף ביטול עונג שבת? ער דארף תשובה טון אויף ביטול עונג שבת. פארוואס דארף עס זיין דוקא באופן תענית?

איך בין מסכים. אין די גמרא שטייט, "יוסיף תענית לתעניתו", ער זאל מאכן א תענית. ס'איז פשוט אז תענית האט עס מיט תשובה. סאו ער זאל תשובה טון אויף זיין תענית.

הלכות תענית: תענית חלום בשבת, תענית שעות, והנהגה בתענית

הלכה: תענית חלום בשבת — המשך הדיון

נישט א דזשאוק, ס'איז א מליצה. ס'איז א מליצה. ס'איז א מליצה. דער רמב"ם זאגט פשוט. דער רמב"ם האט נישט קיין מליצות. די גמרא וואלט איך געטייטשט אז ס'איז א מליצה. די גמרא מיינט אמת'דיג צו זאגן, טו עס נישט, ווייל דו וועסט דארפן פאסטן פאר'ן פאסטן, סאו בעסער הייב דיך נישט אן. דו וועסט פאסטן און דו וועסט נאכאמאל דארפן פאסטן.

בכלל איז עס פאני, מ'האט נישט מקיים געווען עונג שבת און מ'פייניגט זיך נאך מער. אפשר זאל ער עסן זונטאג צוויי טשאלנטס אנשטאט שבת, לזכר עונג שבת? ס'וואלט געמאכט מער סענס, ניין? פלא וויאזוי דער רמב"ם פסק'נט דאס להלכה.

תירוץ #1: די תענית אויף שבת איז נישט געווען לעגיטים

ס'קען זיין ער מיינט צו זאגן אז די תענית פון שבת איז נישט געווען קיין לעגיטימע תענית וועגן וואס דו האסט מבטל געווען עונג שבת, דארפסטו נאך פאסטן נאך א טאג אויף די חלום וואס דו האסט געהאט. ווו האבן מיר נישט געהערט אזא זאך אז יעדע מאל ווען א מענטש איז מבטל עונג שבת זאל מען דארפן פאסטן א טאג? איך בין מסכים, א מענטש עסט נישט שבת גענוג א גוטע קוגל, דארף ער פאסטן זונטאג.

תירוץ #2: תשובה מן הדומה

ס'קען זיין אז ס'איז דא עפעס א דין אין שבת אז די תשובה זאל זיין מן הדומה. אזוויוי איינער האט פארגעסן צו צינדן לעכט, דארף ער אנצינדן נאך א לעכט. האסט נישט געטון עונג שבת, די תשובה איז א משקל. אבער די נעקסטע שבת זאל ער עסן צוויי טשאלנטס. שטייט נישט דאס, שטייט אז ער זאל פאסטן זונטאג. צוויי טשאלנטס איז שוין נישט קיין עונג שבת, ס'איז שוין... שבת איז וויפיל ס'איז עונג, מער פון דעם איז שוין נישט קיין עונג. ס'קען ווי טון, ס'קען ווי טון.

מסקנא

אקעי, ס'איז טאקע א פלא פארוואס דער רמב"ם פסק'נט אזוי. וואס הייסט א פלא? ס'שטייט אין די גמרא. ס'איז נישט קיין פלא, ער זאגט נאך א גמרא. ס'מיינט נישט אז מ'דארף טון יעדע זאך וואס שטייט.

דיגרעסיע: רב האי גאון און דער רמב"ם'ס השקפה אויף חלומות

אקעי. יעצט גייען מיר לערנען נאך אן אינטערעסאנטע הלכה וואס הייסט תענית שעות. און מ'קען פאסטן א האלבע טאג. וואס מיינט דאס? וועלן מיר לערנען. ער ברענגט זייער אינטערעסאנט פון רב האי גאון. רב האי גאון זאגט אפאר זאכן. ער זאגט אז דער רמב"ם אין הלכות מעשה קרבנות זאגט אז דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין. איך מיין אז דארטן שטייט אז אויב א מענטש האט גע'חלומ'ט אז ער האט גע'מעשר'ט אדער איך ווייס נישט וואס.

אבער ער זאגט אז רב האי גאון זאגט, מתענה אפילו בשבת, ווייל ער גייט דאך עניוועי נישט האבן קיין עונג שבת. ער טראכט א גאנצן טאג פון זיין שרעקעדיגע חלום, און ער גייט פילן שלעכט וועגן זיין עסן, זאל ער שוין ענדערש פאסטן. עפעס אזוי, מ'דארף טשעקן.

דער רמב"ם זאגט אמאל נישט די אלע זאכן. ס'איז אלץ פשטים פון מענטשן וואס זענען נישט געווען העפי מיט א תענית חלום. דער רמב"ם אבער האט געהאט זיינע השקפות, אבער ווען ס'קומט צו א גמרא וואו ס'שטייט קלאר אין דער הלכה, האט ער עס געברענגט אזוי וואס ס'שטייט, און ער איז געגאנגען ווייטער.

הלכה: תענית שעות

זאגט דער רמב"ם, **מתענין מידי יום שעות.** ס'איז דא אזא זאך ווי א מענטש זאל מאכן א תענית שעות. דער רמב"ם זאגט אונז נישט אויף א צרה וואס איז געשען צו אים. קוק וואס עס שטייט, קודם כל וואס עס טייטשט.

ויהי שלא יאכל כלום שאר היום. כיצד? דאס הייסט, שעות קען נישט זיין ביז א צייט, ס'מוז זיין פון א צייט. ס'מוז זיין א גאנצע צייט. מ'קען אנהייבן אינמיטן פון א טאג. אז פון דעם ווערט עס שוין געפאסט יענעם ביז דעמאלטס.

כיצד? מי שראשו היה טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו. א מענטש איז געווען טרוד אין זיינע זאכן. טרוד או מתעסק. ער זאגט דא די לשון, טרוד בחפציו ומתעסק בצרכיו, **ולא יאכל עד חצות או עד תשע שעות,** ער האט נישט געגעסן א חלק פון די טאג. האט ער זיך מיישב געווען אז ס'איז א שאד, ער האט זיך שוין עניוועי געפייסט א האלבן טאג, **נמלך להתענות בשעות שנשארו מן היום,** אז ס'זאל זיין אן אינטענשאן, ס'זאל נישט זיין סתם איך האב פארגעסן צו עסן, ס'זאל עס הייסן א דין תענית. **הרי זה מתענה אותן שעות, ומתפלל בהן עננו,** ווערט עס גערעכנט טאקע ווי איש התענית? אויב ער האט זיך מקבל געווען פון יעצט. אזוי ווי פון יעצט ווערט עס אן אמת'דיגע תענית. **שהרי קבל עליו התענית קודם שעות התענית.** זיין שעות התענית איז כאילו די נאכמיטאג. און די נאכמיטאג האט שוין מקבל געווען תענית.

חידוש: תענית שעות אפילו נאך עסן

זאגט דער רמב"ם נאך א גרעסערע חידוש, **וכן אפילו אם אכל ושתה, ואחר כך חזר להתענות שאר היום, הרי זה תענית שעות.** פון ווען ער האט זיך אונטערגענומען, און פון יעצט גייט ער מער נישט עסן, הייסט עס א תענית.

אויף דעם איז דער ראב"ד מחולק, און ער זאגט אז ס'איז אינו כלום. וואס זאגט דער ראב"ד? פארוואס? ווייל אויב ער האט געגעסן א האלבען טאג... יא, וואסערע מין תענית איז דאס? דער ראב"ד איז נישט... אז ווען ער האט עניוועי נישט געגעסן, און פון יעצט ביסט מקדיש פאר א תענית, איז ער מודה. אבער דער רמב"ם גיבט נישט די בעק סטארי, כאילו אויף א צרה וואס איז געשען צו אים, רייסט מען דא. נישט קיין חילוק, ניין, סתם, בארעפענט.

דיסקוסיע: תענית יחיד אן א צרה

אונז האבן נאכגעשט געהאט אזא זאך ווי א מענטש קען סתם אזוי מאכן א תענית יחיד.

אקעי, ווייסטו וואס איז די אנדערע צרה? רבי, מיר האבן דערמאנט אז ס'איז דא אפשר א איד וואס דארף א רפואה, זאל שוין זיין.

וואס איז נישט? ווייל דער תענית איז אן ענין פון תשובה.

נו? ער גייט יעצט מעלה זיין די סעודות וואס ער האט נישט געגעסן.

איך האב דיר געזאגט, הער אויף פרעגן קשיות פון תשובה אויף אלע פרטים פון הלכות תענית. It's not going to work. מ'קען עס פארענטפערן אז דו ווילסט דווקא, וואלט עס... די הלכות ארבעט דאך נישט אזוי, רייט?

אמת, אמת.

הלכה: הנהגה בתענית — נישט זיין בשמחה

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער. **כל השרוי בתענית,** איינער וואס איז שרוי בתענית, אן אינטערעסאנטע לשון, ער איז... ער איז שרוי, ער וואוינט אין א תענית. יא, ער איז אין א תענית, ער פאסט. מ'ווייסט שוין, נישט קיין חילוק וועלכע תענית, **צו מתענה על צרתו או על חלומו, אדער מתענה עם הציבור על צרתם,** אלס א תענית ציבור.

דאס הייסט, איז נישט גענוג אז ער זאל נישט עסן, נישט גענוג ער זאל נישט עסן, אבער ער זאל האבן אלע אנדערע הנאות וואס גיין אין שוויץ און גיין, איך ווייס נישט וואס האבן פאן. נאר **הרי זה לא ינהג עידונין בעצמו,** ער זאל נישט זיך מעדן זיין, ער זאל נישט זיך... נו, וואס איז די לשון? **ולא יקל ראשו** זאל נישט זיין **בשחוק וקלות ראש, ולא יהיה שמח וטוב לב,** ער זאל נישט זיין בשמחה.

אינטערעסאנט, יקל ראש מיינט א גרעסערע מדרגה, ער מיינט זיין ביי א קלות ראש, אבער נישט דאס איז א מעלה, וואס דאס איז יא, אין א געוועהנליכע טאג דארף א מענטש יא זיין... וטוב לב משתה תמיד, אויף דעם זאל מען נישט זיין אין אזא מעשה. נקול ראש מיינט שפילן געימס, וואס מיינט פאר דעם ולאו בין סתם זיין צו פריילך.

אלא דואג ואונן, מען זאל זיין טרויעריג און זארגנדיג, און נישט צו נעמען, **מאי יתאונן אדם חי יבר על חטאה.** דער רמב"ם האט געטייטשט דעם פסוק אין ווי... אין עפעס א פליכה? ניין, דער רמב"ם אליינס האט געברענגט דעם פסוק אין הלכות תשובה, רייט? ער האט געזאגט אז דא זעט מען אז א מענטש האט בחירה, מפי אל נתצו הרעות והטוב. וואס הייסט אז דו וועסט עס קאמפלעינען? טראכט פון אויפהערן זינדיגן. ער ברענגט דעם פסוק, איז זיכער וועגן דעם.

ממילא זאלסטו טראכטן, זאלסטו דאגה'ן וועגן דיינע חטאים, זאלסטו נישט סתם קלאצן. אבער ער ברענגט זייער שיין צו אז די גאנצע תענית איז דאך וועגן ס'איז דא חטאים, די תכלית פון די תענית איז זיך אויפצואוועקן פאר די חטאים. ממילא אז דו זאלסט זיין קלאץ ראש, שמאי חטא ולאו, וועסטו גארנישט האבן פון די תענית. אבער די גאנצע תכלית פון די תענית איז, ס'איז זייער וויכטיג, ווייל ס'איז דא אזא מנהג, ווייסטו, ס'איז שווער צו פאסטן, גייט מען גיין שלאפן און מ'גייט פארטרייבן די תענית. לויט דער רמב"ם איז די גאנצע פוינט פון די תענית צו מתפלל זיין און זיין אין א געוויסע מצב רוח.

דיגרעסיע: מחלוקת וועגן תעניתים

אבער וואס קען מען טון? מ'קען נישט אוועקנעמען די תקנות חכמים. דער רבי ר' אלימלך האט שוין געזאגט אז ווען די אנשי כנסת הגדולה וואלטן געוואוסט ווער ער איז, אדער זיי וואלטן געווען היינטיגע דורות, וואלטן זיי נישט מאכן קיין תעניתים. סאו, ס'איז שוין אן אלטע מחלוקת.

איך האב געזען אין ר' יואל קאהן'ס מעשיות נעכטן אז ס'איז געווען עפעס א ליובאוויטשער, מ'האט געזען אז ער זיצט תשעה באב אינדערהיים און ער טאנצט. פרעגט מען אים, "וואס טאנצט דו?" זאגט ער, "וואס הייסט?" ער זאגט, "איך טראכט אז תשעה באב איז אויך דא דער אייבערשטער."

בקיצור, איך ווייס נישט צו ס'איז א סתירה מיט דער רמב"ם, ווייל יענער האט שוין תשובה געטון, באט דער רמב"ם גיבט דאך די וועג פון תשובה טון מיט א תענית איז דורך זיין אנגעצויגן, נישט דורך זיין פרייליך. אויב איינער איז א חסידישער יעצט, האט ער א גאנצע אנדערע דרך.

דער צייטשער ברענגט זייער שיין צו פון די של"ה אז אויב גייט ער זיין אין כעס, איז ער נאך ערגער. דאס הייסט, אויב איינער האט א שאלה פון אויב גייט ער זיין בשמח וטוב לב, גייט ער קומען צו כעס, כעס איז נאך ערגער. כעס איז דאך די חטא אליין פון וואס מען זארגט זיך.

אקעי. בקיצור, ס'איז נישט אזוי גרינג. ווען ס'קומט צו קאמפלעקסע חשבון הנפש זאכן, דארף מען שוקל זיין וואס דארף... מעשה קלאר אז ער מיינט נישט עצב וכעס.

הלכה: טועם תבשיל בתענית

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"ומותר לטעום את התבשיל"**. מ'מעג, אין א תענית טאר מען טאקע נישט עסן, אבער טועם זיין די תבשיל מעג מען יא. טועם זיין מיינט צו זען צו ס'טעיסט גוט. מ'גייט שוין זאגן, ס'מיינט נישט אראפשלינגען. **אפילו כדי רביעית**, מ'מעג ארייננעמען א רביעית אין מויל, אזוי ווי ס'שאקלט אין די מויל, פילן די טעם דערפון, **"ובלבד שלא יבלע"**, מ'זאל עס נישט אראפשלינגען, **"אלא טועם ופולט"**, זאל טועם זיין און נאכדעם אויסשפייען.

הלכה: שכח ואכל — משלים תעניתו

וואס טוט זיך אז א מענטש האט פארגעסן אז ער איז בתענית און ער האט געגעסן אביסל? זאגט מען נישט אז פון יעצט איז ער שוין עניוועי פארפאסט, **"משלים תעניתו"**, זאל ער ווייטער משלים זיין זיין תענית. וואס מ'האט געטון בשוגג איז בשוגג. **"שכח ואכל משלים תעניתו"**, זאל ער ווייטער משלים זיין זיין תענית. און ער זאגט נאך אל'ץ עננו.

דאס מיינט עס לכאורה צו זאגן, רייט? עננו, ס'הייסט א תענית. למשל, לאמיר זאגן ער האט זיך אונטערגענומען איין טאג תענית, דארף ער נישט יעצט מאכן נאך א טאג. דאס קען א מענטש זיין. ס'איז דא וואס איז גורס, ס'שטייט "משלים תפלתו ותעניתו", איז דא וואס זאגן א נישט. אינטערעסאנט.

וואס איז? ס'איז זיכער, "משלים תעניתו" מיינט אלעס. ער קען ווייטער זאגן עננו. דאס זאגט ער, "משלים תעניתו". וואס זאל איך דיר זאגן? איך האב נאכנישט געזען אנדערע ספרים, אבער ווען דער רמב"ם זאגט "משלים תעניתו" מיינט צו זאגן אז ס'איז גארנישט געשען. דו האסט געמאכט א מיסטעיק, גיי ווייטער.

ס'איז יא עפעס געשען, אבער ס'וועסט נישט געווארן פשוט. ניין, דער רמב"ם זאגט מיר נישט אז ער גייט יעצט דארפן מאכן נאכאמאל א טאג. למשל, א מענטש האט זיך אונטערגענומען אז ער גייט פאסטן איין טאג. זאגט מען נישט אז ער גייט יעצט דארפן פאסטן נאך א טאג, ווייל דא שטייט "משלים תעניתו". בפשיטות אין די ווערטער פון דעם רמב"ם, משמע אז וואס איז געשען בטעות איז גארנישט געשען.

דיסקוסיע: שייכות צו "טועם תבשיל"

אקעי, יעצט גייט מען לערנען אן אינטערעסאנטע פאל, זייער וויכטיגע הלכה. אז זיי האבן דאך געלערנט, דא האסטו געזען אז ס'איז אביסל מער פארניטער. איך טראכט יא אפשר, ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט געזאגט דער "שכח ואכל" גלייך נאך דעם "טועם זיין תבשיל". ס'טייטש אזוי, אז ווען א מענטש האט פארגעסן אויף זיין תענית אז ער האלט אינמיטן א תענית, און ער האט געהעריג געגעסן א סעודה, דעמאלטס קען זיין טאקע אזוי ווי די אנדערע, זאגן אנדערע פוסקים, דו ביסט גערעכט, ווייל ער האט דאך למעשה נישט געהעריג געפאסט. ס'קען זיין אז דער "שכח ואכל" איז אזוי ווי אין די הכשר. ער האט עפעס טועם געווען, ער האט פארגעסן און עפעס געטעיסט.

שוין, אקעי.

הלכה: יחיד שהתענה ונתרפא החולה / עברה הצרה

דער רמב"ם ווייטער, **"יחיד שאינו מתענה על החולה"**. וואס טוט זיך אזא זאך? א יחיד וואס איז מתענה על החולה, ברוך השם ס'האט געהאלפן **ונתרפא** אז די חולה איז געווארן אויסגעהיילט. אדער **"על צרה ועברה"**, די צרה ווערט ער געגאנגען.

איך האב אנגעהויבן זאגן אן הקדמה אויף די ענדע אויך, זייער א וויכטיגע זאך. מ'האט דאך געלערנט פריער, אז וואס איז די אידיע, וואס איז די לאדזשיק פון א תענית, סיי א תענית יחיד, סיי א תענית ציבור, איז אז מ'פאסט עד שירחמו עליהם מן השמים. יעצט, ממילא קומט א זייער אינטערעסאנטע שאלה, וואס געשעט אויב מיטן פאסטן איז געלונגען צו גוט?

איז די הלכה אזוי. **"יחיד שם התענה לחולה ונתרפא"**, די חולה איז געווארן אויסגעהיילט. **"על הצרה ועברה"**, די צרה איז פאריבערגעגאנגען. **"הרי זה משלים תעניתו"**, דארף ער ווייטער משלים זיין זיין תענית. פארוואס? ער האט געמאכט א נדר. נאר די נדר דארף עס זיין. די נדר גייט נישט אוועק.

הלכות תענית: משלים תעניתו, מנהג המקום, וסדר יום התענית

הלכה: יחיד שהתענה לחולה ונתרפא — משלים תעניתו

ממילא קומט א זייער אינטערעסאנטע שאלה: וואס געשעט אויב מ'האט געפאסט און ס'איז געלונגען צו גוט, און מ'האט מרחם געווען אינמיטן? איז די הלכה אזוי: **יחיד שהתענה לחולה ונתרפא**, דער חולה איז געווארן אויסגעהיילט, **על הצרה ועברה**, די צרה איז פאריבערגעגאנגען, **הרי זה משלים תעניתו**, דארף ער ווייטער משלים זיין זיין תענית.

פארוואס? ער האט געמאכט א נדר. דער נדר גייט נישט אוועק. באלד וועט מען זען אז ס'איז דא א סברא דערפון אויכעט. אז וואס? ס'איז זייער שיין, רש"י אין ק"ב די ערשטע. ווייל רש"י זאגט, וואלט עס אויסגעקוקט ווי ער האט געמאכט א תנאי מיט'ן באשעפער, אזוי ווי דער חוני המעגל, "איך גיי נישט ארויס פון דעם מעגל נאר אויב..." און וואס איז שלעכט? ניין, איך מיין אז ס'מיינט אז... באלד וועט מען זען אז ס'איז דא נאך אן ענין אינדערן.

הלכה: ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין — חומרי שני המקומות

אקעי, נאך אפאר הלכות, און מ'וועט זען וואס איז די דין פון א ציבור. א ציבור איז אבער אנדערש, סאמטיים טוישן זיי יא די תענית.

ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין, הייסט אינמיטן א תענית איז ער אריינגעפארן אין א שטאט דארט וואו מ'פאסט? אדער פארקערט? זאגט ער פארקערט. זאגט ער, מ'האט שוין געהאט לגבי אנדערע הלכות, איך ווייס, וועגן טון מלאכה ערב פסח, דארף מען טון מנהג המקום. **הרי זה מתענה ומשלים**. הייסט אויב ער קומט פון וואו מ'האט געפאסט, דארף ער ענדיגן זיין פאסטן.

און טאמער פארקערט? **חומרי מקום שיצא משם וחומרי מקום שהלך לשם**, ביידע חומרות. ער דארף ווייטער פאסטן ווייל ער איז מחויב, ער איז געווארן מחויב אין זיין פלאץ.

ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין, ער איז געגאנגען פון א פלאץ וואו מ'פאסט נישט, ער האט נישט אנגעהויבן פאסטן, און יעצט איז ער אין א פלאץ וואו מ'פאסט, זאל ער פון יעצט אנהייבן פאסטן מיט זיי, ער דארף זיך מיטהאלטן מיט'ן ציבור, אזוי ווי מ'זאגט "כל המצער עצמו עם הציבור". ס'איז דא עפעס אן ענין פון מצער זיין עם הציבור.

הלכה: שכח ואכל — אל יראה עצמו בפניהם

זאגט דער רמב"ם ווייטער, שכח, א מענטש איז אנגעקומען אין א פלאץ וואו מ'פאסט, און ער האט פארגעסן אז ס'איז דא א דין, אדער ער האט נישט געוואוסט, ער האט פארגעסן און ער האט געגעסן, מיינט נישט אז פון יעצט קען ער שוין ווייטער עסן. זאל ער אט ליעסט נישט עסן ברבים מיט זיי, **אל יראה עצמו בפניהם**, ער זאל נישט עסן אין פראנט פון זיי. ניין, ער זאל נישט זיין זאט אין פראנט פון זיי. אה, ער זאל נישט זיין זאט מיט זיי. אלע

זענען דאר און מאגער און בלאס, ער זאל נישט קומען זיך דרייען ווי א שיינער איד.

ווייל אלע יענע גדרים וואס מ'האט געזאגט, זאלן אויך נישט זיך אויפפירן מיט א ברייטקייט. ס'קען זיין אז די הלכה איז אויך, עני תענית סיבה וואס איינער עסט ווייל ער דארף וכדומה, זאל ער נישט גיין זיך דרייען, פארשטייסט? **אל יראה עצמו בפניהם**. דאס איז סתם ורם לחבירו, אזוויוו אלע הלכות פון מקום שנהגו, ס'איז נישט מענטשליך.

הלכה: ציבור שהתענו על הגשמים וירדו — חילוק בין קודם חצות לאחר חצות

יעצט קען מען אבער לערנען אז דאס איז אנדערש א יחיד און א ציבור. ציבור שומר את עצמו על הגשמים. איז אזוי, **אם קודם חצות**, אויב פאר חצות איז שוין געקומען די גשמים, **לא ישלימו את התענית**, זאל מען נישט משלים זיין די תענית, נאר פארקערט, מ'הייבט אן סעלעברעיטן, **אלא אוכלים ושותים, מתכנסים**, מ'קומט זיך צוזאם, **וקורין הלל הגדול**, מ'זאגט הלל.

פארוואס? מ'זאגט הלל הגדול איז די כי לעולם חסדו אדער מלו עולם חסדו? **שאין אומרים הלל הגדול אלא בנפש שבעה וכרס מלאה.** ווען די... אינטערעסאנטע נפש, מ'מיינט צו זאגן די גוף. יא, די מענטש וואס איז זאט, און א כרס מלאה. נפש הבהמית. זייער גוט.

דיון: קשיא אויף הלל הגדול שבת שחרית

ס'איז א קשיא אויף די אידן וואס זאגן הלל הגדול שבת אינדערפרי. צריך עיון. א מצדיק זיין מנהג ישראל פון די וואס עסן שבת צופרי פארן דאווענען, אבער ער גייט נישט זאגן הלל הגדול, זאלסטו נישט זאגן. ס'איז שוין קיין ווערד. אויב ס'שטייט אין אומר ווערד. עולה השם כי טוב כאילו יא, גייסטו יעצט אוועקנעמען די עונג שבת פון די אידן? יא, מ'וועט עס זאגן נאכמיטאג, נאכ'ן טשולנט.

סאו די אמת'דיגע צדיקים האבן געזאגט, ווי איז דען שייך א מער נפש שבעה וכרס מלאה ווי א זאגן א הלל הגדול? שוין, מ'ווערט זאט, מ'ווערט זאט פון דעם הלל הגדול. מ'זאגט עס טאקע סוף פון די סדר. מ'זאגט עס נישט אנפאנג סדר, מ'זאגט עס סוף פון די סדר ווען מ'איז שוין ווייטער א נפש שבעה וכרס מלאה.

דיון: תהלים — האם מ'זאגט עס בתור תפלה אדער בתור לימוד?

Speaker 1: וואס איז דער דין? ס'איז א דין כללי? ווען מ'זאגט תהלים, זאל מען עס אויך נאר זאגן ווען מ'זאגט... זאגן תהלים איז פעיק. ס'איז נישט קיין תהלים. ניין, ווען מ'זאגט עס בתור תהלים, איז עס נישט קיין הלל הגדול, איז עס א חלק פון זאגן תהלים. איך פארשטיי נישט צו זאגן גאנצע תהלים. דו קענסט זיך מסביר זיין?

תהלים איז נישט קיין רעסטבורג. תהלים איז א חלק פון תורה, און א איד ווייל קענען לערנען חומש, אדער ער קען זאגן תהלים. ס'איז אמת, איך האב געזען א איד... ביי מיר אין בית המדרש. ניין, איך וויל נישט זאגן חס ושלום, נישט ביי מיר. בית המדרש זענען אלעס חשוב'ע אידן. איך האב געזען א איד ביים ליינען, זאגט ער תהלים. איך האב געטראכט אז ס'איז נאריש. ווייל חכמים האבן מתקן געווען אז ס'איז דא תורה און ס'איז דא תהלים,ביידע זענען א חלק פון תורה.

איך מיין אז זאגן תהלים א גאנץ תהלים אויפאיינמאל איז בערך אזוי ווי דער איד וואס פלעגט זאגן עס איז יום השבת, עס איז יום ראש חודש, עס איז יום חג המצות.

Speaker 2: פארוואס איז עס אנדערש ווי ער וואס לערנט גאנץ ספר שמואל?

Speaker 1: אז מען לערנט לערנט מען, אבער תהלים איז דאך א ספר תפלות. דו ווילסט מתפלל זיין לערנען? איך בין מסכים, מען קען לערנען. וואס מאכן א שיעור תהלים? לערנט א שיעור תהלים. דו ווילסט זאגן מתפלל זיין תהלים? ס'איז דאך א סידור וואס איז געשריבן געווארן דורך דוד המלך

שוין, צו ווער, however. ס'שטייט, לשבת זאג דאס, לצרה זאג דאס, להודאה זאג יענץ.

דו קענסט דאך א זאך, וואס מאכסטו פורים? די ענטפער איז אז א איד היינט קען דורכגיין די אלע פילינגס אין איין טאג. און ס'קען אויך זיין אז ס'איז דא מענטשן וואס זאגן אז אין ימים נוראים איז דא אזויפיל פיוטים באופן אזוי ווי דער רמב"ם זאגט, ורצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות. ווייל עס וועט טרעפן עפעס א מצוה וואס ארבעט גוט פאר דיר. ס'איז דא אזוי פיל פיוטים, וועסטו טרעפן איין פיוט וואס ארבעט פאר דיר.

אנדערע האבן געהאט אן אנדערע מהלך. פארקערט, זאג און זאג און זאג, און ערגעץ וואו וועסטו אויפכאפן. זאג אסאך תהלים, ווייל א מענטש קען זיך נישט קאנצענטרירטן, אבער ווען א מענטש זאגט אויס גאנץ תהלים, האט ער אפאר מאמענטן.

Speaker 2: אקעי, ס'איז גענוג מיין האקעריי?

Speaker 1: ניין, דו זאגסט, ס'איז געווען צדיקים. זאג אפאר קאפיטלעך בכוונה. זאג איין קאפיטל וואס האט צו טון מיט דיין פראבלעם. אויב דו ווייסט נישט, ס'איז דא מפתחות, אין די בעק שטייט, ל... ס'איז דא אפילו תהלים וואס איז אריינגעלייגט.

איך דארף טשעקן וואו איז די ערשטע מאל וואס שטייט צו זאגן די גאנצע תהלים אויפאמאל. איך מיין אז ס'איז א זכר אחרון שבאחרון. דאזנט קאונט. נאך הלכה בתראה, איך זאג נאך שפעטער. אקעי, איך זאג נאר אן הערה. איך ווייס נישט, ס'איז א הלכה בתראה, ווייל איך גיי אריינרופן דיין יונגל, ער איז מער בתראה ווי דיר. שוין, אזוי גייט עס. אקעי, צוריק, ציבור שאומר סימן על הגשמה. לאמיר צוריקגיין צו די נושא.

Speaker 2: ניין, ס'איז דא פארשידענע פוסקים וואס וויטשן זיך. וואס שטייט אז מ'טאר נישט זאגן הלל בכל יום? וואס איז ביי איינער וואס זאגט גאנץ תהלים יעדן טאג?

Speaker 1: איך מיין אז מ'טאר נישט זאגן גאנץ תהלים. מ'דארף אמת'דיג טשעקן ווער איז דער ערשטער וואס זאגט מ'זאל זאגן גאנץ תהלים אויף איינמאל, ווייל ס'זעט מיך אויס משונה'דיג פאני. ס'איז אזוי פאני ווי איינער וואס זאגט די גאנצע סידור יעדן טאג, ווייל א תהלים איז א סידור. איך פארשטיי נישט די חילוק. פארוואס? פארוואס זאגסטו נישט די גאנצע סידור? ס'איז אויך תורה.

מ'קען אויך נישט זאגן אז תהלים איז א חלק פון תורה. ס'איז דא וואס לערנען תורה, און זיי לערנען איין בלאט, און זיי פארשטייען עס גוט. און ס'איז דא וואס זיי האבן נישט די כח, זיי לערנען זייער אסאך, און זיי לערנען שטארק בקיאות, שטחיות'דיג. ער לערנט תהלים שטארק בשטחיות.

פרעגט דיר א שאלה, סידור איז א חלק פון תורה?

Speaker 2: תהלים איז נישט קיין תורה. תהלים איז... סידור איז נישט תורה, סידור איז א קאמבינעישאן פון תפלה. תהלים איז איינע פון די ספרי הכתובים. און סידור איז אויך... איז איינער וואס האט דעם... איך האב א מנהג צו זאגן... איך האב... ס'שטייט אז דו זאגסט אין די רמב"ם. ס'איז די תורה. אונז האבן געלערנט אין די רמב"ם גאנץ סדר התפלה.

Speaker 1: א פרומער איד זאל זאגן יעדן טאג די גאנצע סידור, דריי מאל, כפר. ס'איז א נארמאלער מענטש. דארפסטו טראכטן א סעקונדע וואס ער זאגט. דו זאגסט אז מ'איז היינט צעמישט, ווייסט פארוואס מ'איז צעמישט? פארוואס מ'איז צעמישט? פארוואס מ'איז אויסגעלייגט אזעלכע פאני זאכן ווי זאגן גאנץ תהלים אויף איינמאל. פארדעם איז ער צעמישט.

א נארמאלער מענטש וואלט פארשטאנען אז דער אייבערשטער הערט אז מ'זאגט איין פסוק וואס פאסט פאר דעם פלאץ, דעמאלטס הערט דער אייבערשטער, נישט אז מ'זאגט גאנץ תהלים. איז איך האב א נייע חומרא, מ'זאל אים זאגן נאר איין פסוק אדער צוויי אדער דריי, די וואס פאסטן פאר דעם מצב, דעמאלטס הערט דער אייבערשטער.

אקעי, טייערע אידן וואס זאגן יא גאנץ תהלים, גייטס אן מיט ענק א שיינע מנין. איך האב טאקע אויך א הארט טיים זאגן, זאגן, זאגן, ווייל ס'איז שווער זיך מיישב צו זיין. נו, אין הכי נמי, ר' נחמן האט געזאגט מ'זאל זאגן צען קאפיטלעך. שוין, ווייטער.

צוריק צו די נושא: עבר רוב היום בקדושה

זאגט דער רמב"ם, דער ציבור... לאמיר צוריקגיין צו די נושא. מ'האנדלט דא אינמיטן אזוי: ציבור האט... ס'איז געשען א צרה, ס'קומט נישט קיין גשמים. און דאס איז אנגעהויבן פאר חצות. פאר חצות זאל מען נישט משפט זיין, נאר מ'זאל צעלעברעיטן מיט הלל. פארדעם זאל מען עסן, מ'זאל מאכן א סעודה. יא.

איז דאס א זוהר **ועבר רוב היום בקדושה**, קדושה דא מיינט פרישות, אפגעשיידט פון גשמיות. עבודת השם. מ'זעט דא אז א תענית איז נישט נאר אן ענין פון תשובה, ס'איז אויך דא עפעס א מדרגה, ס'איז עפעס א חשוב'ע זאך אז ער האט זיך אפגעשיידט פון גשמיות פאר איין טאג. קען זיין סתם אזוי, ווייל מ'זיצט דאך אין בית המדרש, מ'דאווענט, מ'לערנט, אזוי ווי מ'גייט זען די נעקסטע סעיף די סדר פון א תענית. ס'איז א שאד, דו האסט שוין געהאט אזא גוטע דערהויבענע טאג, וואס זאל מען טון אז ס'איז נישטא קיין ריזן מער פאר די תענית?

ווייסטו וואס מיר וועלן ענדיגן? ס'איז אינטערעסאנען, ווייל דער וואס איז קודם חצות איז דאך אויך משלים, ער גייט דאך צוזאמען און זאגן הלל צוזאמען. יא, אבער דאס איז נישט אזוי לאנג. אזוי זעט אויס. שוין, זאג דיר איין ביי מחזקות.

הלכה: צרה שעברה — מחלוקת הרמב"ם והראב"ד

די זעלבע זאך, א צרה פון עברה על צרה, ועברה ועברה, אדער על שמד, ס'איז געווען א גזירת שמד, און בטל, ס'איז בטל געווארן די גזירה, איז **אם קודם חצות לא ישלימו, אם חצות ישלימו.**

אויף א צרה זאגט מען נישט הלל הגדול? הלל הגדול איז א דין דוקא אויף גשמים? וויאזוי זעט אויס? מ'דארף שוין קענען, מ'דארף זאגן עפעס אן אנדערע.

דער ראב"ד איז מחילה. און הלל הגדול איז דא עפעס אויף גשמים? דער ראב"ד זאגט אנדערש. דער ראב"ד זאגט אז אלע צרות אפילו א צרת ציבור, נאר דער ראב"ד טענה'ט פארקערט, אז ס'איז נאר א יוצא מן הכלל פאר גשמים. אפילו א תענית ציבור, זאגט דער ראב"ד, אויב ס'איז סתם א צרה זאל מען יא משלים זיין, נאר תענית של גשמים.

און דער ראב"ד זאגט אזוי, קוק וואס דער ראב"ד זאגט: **"שאין צרה עוברת גמורה אלא צרת הגשמים שהיא לשעתה"**. דער ראב"ד טענה'ט, נישטא אזא זאך "צרה עוברת". דער שמד איז אוועקגעגאנגען? נישטא אזא זאך, אין איין מינוט גייט אוועק די צרה. ס'איז נישטא אזא זאך. די איינציגסטע מאל וואס ס'איז מעגליך איז...

Speaker 2: די טראומא פון די גזירה האט נאך געבליבן.

Speaker 1: Whatever, דער מלך האט זיך נאך... ס'איז נישטא אזא זאך אז ס'גייט אוועק אין איין מינוט, געוועגליך.

איך זע אז איינער זאגט אז אין איינע פון די הלל הגדול זאגט מען "נותן לחם לכל בשר".

Speaker 2: יא, רש"י ברענגט עס.

הלכה: סדר יום התענית — בודקין על מעשי אנשי העיר

Speaker 1: רש"י ברענגט עס. דער רמב"ם גייט ווייטער, **"בכל יום תענית"**. וואס מיינט, רבותי, ביז יעצט האבן מיר געוואוסט אז תענית מיינט אז מ'עסט נישט. זאגט דער הייליגער רמב"ם, ניין, ניין, ניין, איך וועל אייך זאגן וואס ס'איז א תענית.

Speaker 2: דער רמב"ם, אויסער דאס וואס תענית מיינט אז מ'פאסט און מ'איז מתפלל און מ'גיבט אריין, מ'טראכט אז ס'איז נישט קיין מקרה. וואס נאך טוט מען? וויאזוי טוט מען עס? וואס איז דער סדר?

Speaker 1: לאמיר זען. **"בכל יום תענית שגוזרין על הציבור מפני צרה, בית דין והזקנים יושבין בבית הכנסת, בודקין על מעשי אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצות היום"**. ס'מיינט נישט די וואס דאווענען צען, אבער דעמאלטס...

רמב"ם הלכות תעניות פרק א' — סדר היום פון א תענית ציבור

הלכה יז — די דריי חלקים פון א תענית-טאג

דער רמב"ם'ס תיאור פון סדר היום

זאגט דער רמב"ם, אויסער דאס וואס תענית מיינט אז מ'פאסט און מ'איז מתפלל, און יודען איינער טראכט אז ס'איז נישט קיין מקרה, וואס נאך טוט מען? וויאזוי טוט מען עס? וואס איז די סדר? לאמיר זען.

"בכל יום תענית שגוזרין על הצבור מפני הצרה", זאגט דער רמב"ם אזוי: **"בית דין והזקנים יושבין בבית הכנסת, בודקין על מעשי אנשי העיר מאחר תפלת שחרית עד חצות היום"**.

ס'מיינט נישט דער וואס דאוונט צען, ווייל דעמאלטס האסטו נישט קיין סאך צייט. פון תפלת שחרית, וואס דאס איז על פי חז"ל ותיקין, יא, מ'דאוונט צופרי. סאו מ'האט אזא גוטע זעקס שעה צו זיצן אין בית המדרש, און די בית דין זיצט, **"בודק על מעשי אנשי העיר"**. מען טשעקט אויס וואס דער עולם טוט, וואס גייט פאר, וואס זענען אונזערע מעשים. מ'טוט עס אין בית הכנסת. געוועגליך אין בית הכנסת טוט מען נישט עפעס אנדערש אויסער דאווענען. דאס מאכט אן אסיפה. יא, מ'פרעגט... דא דארף מען אזוי ווי זיך נאכפרעגן אביסל. מ'פרעגט די חברה וואס דרייען זיך אין די גאסן און הערן וואס גייט פאר.

וואס טוט מען? — תיקון המעשים

וואס טוט מען? **"מסירים המכשולות של עבירות"**. מ'נעמט אוועק די מכשולות וואס ברענגט עבירות. ס'טייטש, ס'איז דא זאכן וואס איז מכשיל די ציבור, מ'נעמט יענץ אוועק. **"ומזהירין ודורשין וחוקרין על בעלי חמס ועבירות"**, אויף די מענטשן וואס בא'גנב'ענען מענטשן, וואס זענען גורם עבירות, **"ועל בעלי זרוע, ומפרישין אותן"** - מ'נעמט זיי אפ פון זייערע עבירות - **"ומשפילין אותם"**.

"על בעלי חמס מפרישין אותם, על בעלי זרוע ומשפילין אותם". ס'איז דא סתם גברא אלים. נידוי איז געווען אויף איינער וואס איז פוסע על ראשי עם קודש. איינער וואס איז א בעל זרוע, מוז מען משפיל זיין דורך אים לייגן אין נידוי קען זיין, אדער ער איז אים מבזה אביסל, מ'לייגט אים אראפ. **"וכיוצא בדברים אלו"**. ענליך צו דעם.

יא, ביי די מעשה פון אנשי נינוה שטייט אויך אז מ'האט צוריקגעגעבן די גזילה וואס זיי האבן געהאט אין זייער האנט. יא, טאקע. דאס איז די משנה. יא. זייער גוט. דא שטימט זייער גוט מיט די רמב"ם אז די תענית איז נישט סתם אזוי, נאר די תענית איז אן אנהייב פון א חשבון הנפש פון תיקון המעשים.

מחצי היום לערב — קריאת התורה און תפילה

דער רמב"ם, **"מחצי היום לערב"**, די צווייטע האלב טאג ביז ביינאכט, איז אזוי: **"רביע היום קורין בברכות וקללות שבתורה"**. מ'ליינט די ברכות וקללות שבתורה. ס'טייטש, דארט שטייט עס. יא, יא, ברכות מיינט עס תורה. מ'מיינט ספעציפיש פון פרשת נצבים? יא, יא, כתובות, און דאס טייטש ברכות בתורה. יא, דאס מיינט עס. און דערנאך שטייט "ברכות וקללות". ברכות וקללות מיינט ברכות וקללות פון... ניין, נישט דווקא "וכתבתם". ברכות וקללות מיינט וואס מיר רופן די תוכחה, די... די... די... "בחוקותי" אדער "כי תבוא". יא?

ניין, איך טראכט אפשר די פריערדיגע זאכן זענען זאכן וואס איז בגלוי, מ'נעמט זיין געלט. יענע זאכן, די קללות, זענען וואס מ'טוט בסתר, זאכן וואס מ'קען נישט גארנישט. ברכות וארירין, דאס הייסט ארירין. אקעי, ברכות וארירין שבתורה, מ'איז מעורר מיט די ברכות. שנאמר, **"מוסר ה'**

בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו". זאלסט נישט ממאס זיין אין דעם אייבערשטנ'ס מוסר, און זאלסט נישט זיין קץ, זאלסט נישט ווערן פארמיאוס'ט אדער לאנגווייליג פון תוכחה. זאלסט נעמען תוכחה ערנסט.

ומפטירין בנביא בתוכחות מענין הצרה. מ'איז מפטיר בנביא אויך מיט תוכחות פון וואס האט צו טון מיט די צרה. אויב ס'איז א בצורת, טרעפט מען א פסוק וועגן בצורת. אויב ס'איז א מגפה, טרעפט מען א פסוק וועגן מגפה, וכדומה.

רביע היום האחרון — מנחה און תחנונים

ורביע היום האחרון, וואס טוט מען אויף די איבעריגע טאג? **מתפללין מנחה,** דאוונט מען מנחה, **מתחננים וזועקים ומתוודים כפי כחם.** "כפי כחם" מיינט אז ס'איז נישטא קיין נוסח לויט וואס מ'פארשטייט. מתחננים וזועקים מיינט אז מ'בעט דעם אייבערשטן. מתוודים מיינט שוין ווייטער חשבון הנפש. אלעס פארט פון די זעלבע סדר כאילו. סאו תפילה.

אין אנדערע ווערטער, ס'איז דא פיר פארטס פון די טאג. אקעי, שחרית דאזנט קאונט, זעט אויס שחרית נעמט עס שנעל. נאכדעם, א האלבע טאג, סאו ס'איז דא דריי פארטס כאילו. א האלבע טאג איז די בית דין עוסק אין מתקן זיין תקנות, בעיסיקלי אין מחזיר זיין בתשובה דעם עולם. נאכדעם א האלבע טאג, דעמאלטס איז די בית דין אריבער די מענטשן וואס מ'דארף פארפירן. מ'ברענגט אריין אפאר מענטשן און מ'איז מבייש דעם עולם.

אונזער מנהג בזמן הזה

און אונזער מנהג איז צו זאגן "דרשו ה' בהמצאו". אונז פירן זיך נישט דעם מנהג. דאס איז א תליא וויאזוי מ'לערנט אין די משנה. אין די משנה שטייט אזוי אז בתענית לייגט מען ברכות וקללות, און אזוי ווייטער. אבער אונז האבן פארשטאנען אז דאס איז נאר אויף תענית גשמים אפשר, אבער אונז פירן זיך ביי אלע תעניות, אלע תעניות. איך מיין דער רמב"ם האט אויך געברענגט, וואס זאגט ויקהל? יא. דאס הייסט, אונז גייען נישט מיט די שיטה אז מ'טוט תשובה, אונז גייען מיט די שיטה אז מ'בעט עס פאר דעם אייבערשטן. אבער קען זיין יעשו לפני כסדר הזה, אז מ'טוט עס אויף א שיינערע וועג.

איך האב נאכנישט געהערט קיינמאל אז מ'זאל מקיים זיין די הלכה פון זיך זעצן און בודק זיין מעשי העיר, און די ריזען איז ווייל דער איד דארף קודם בודק זיין במעשיו צו גיין. יא, אויף דעם זאגט די גמרא, צא בדוגמא דיונא ישראל. ווארט נישט דער בית דין זאל זיך אריבעררופן, נעם קודם אפיר דעם דין. איך ווייס נישט צו זאגן, ס'איז א פראמפע, כשוט אתם פרשת וכו', ס'איז נישט אזוי סימפל, מ'דארף תשובה טון. שוין. עשרת מעי תשובה זאל מען תשובה טון.

קענסט דאך פשוט אז דאס איז נאר באופן ווען ס'איז דא א בית דין וואס האט א געוויסע קאנטראל, אז נישט אז ער איז געווען א פורים. אבער א טענית יחוד, אפשר קען מען זיך לערנען פון דעם. שטעל דיך פאר, יא, א רבי גייט יעצט אריבעררופן די קאמפעטישענס ראש הקור און אים פארהאלטן פאר זיך. ס'דארף זיין א מצב פון א בית דין, ס'איז דא א רעספעקט, ס'איז דא די בית דין האט א כח.

לימוד פאר א יחיד — וויאזוי מ'קען אפליקירן דעם סדר

אבער מ'קען אליינס קען מען זיך לערנען פון דעם. אז אויב א מענטש איז זיך מקבל תענית, אדער עפעס אן אנדערע תענית דיבור, איך ווייס נישט, איינער איז זיך מקבל אין די הייליגע טעג עפעס א זאך, אז א האלב פון די צייט זאל ער לערנען און פארשטיין.

דאס הייסט, ס'איז דא דריי זאכן וואס מ'זאל טון. ס'איז אינטערעסאנט, איך וויל לערנען פון עפעס א כלל. ס'איז דא א צווויי פערטל, יא, ס'איז דא דריי פיר פערטלעך דא פון די טאג. צווויי פערטל זאל מען טון פראקטיש, איין פערטל זאל מען לערנען, לכאורה מ'לערנט תורה בענינים, מ'פארשטייט בעסער, און איין פערטל דאוועגען. אינטערעסאנטע... אפילו עושה מחצה אזא... א פערטל נאר. נאר א פערטל דארף מען. מחצה פון די חלק וואס איז לה' כאילו. א האלבע טאג איז פראקטיש, נאר מ'איז דא האלבע טאג.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אונז זענען מיר בזמן הזה מחמיר אין תעניתים, אבער די גאנצע ענין ברענגט מען נישט. ניין, ס'איז דאך די עיקר דאס לכאורה. אדער יום כיפור אפילו, קען זיין אויב איינער רעדט יום כיפור א האלבע טאג פלאנען וויאזוי צו ווערן בעסער. איך האב שוין אפגעפרעגט אזוי איז די הלכה. למען נעכט על משק ידינו טוט מען דאך דאס, מ'דערמאנט עס בנעילה. מ'דערמאנט עס, ס'נעמט א האלב סעקונדע צו דערמאנען. וואס איז מיט... א האלב סעקונדע? איינער וואס האט עושק זאל נעמען די צייט, און ער וועט ער עס אריינטראכטן. זיי וועלן געבן די צייט מיט וואס ס'נעמט.

אקעי, שוין, גענוג געלערנט. דאס איז פרק א' פון הלכות תענית. געוואלדיג.